دیوانی صابری

١٨٨١ز–١٩٤٤ز

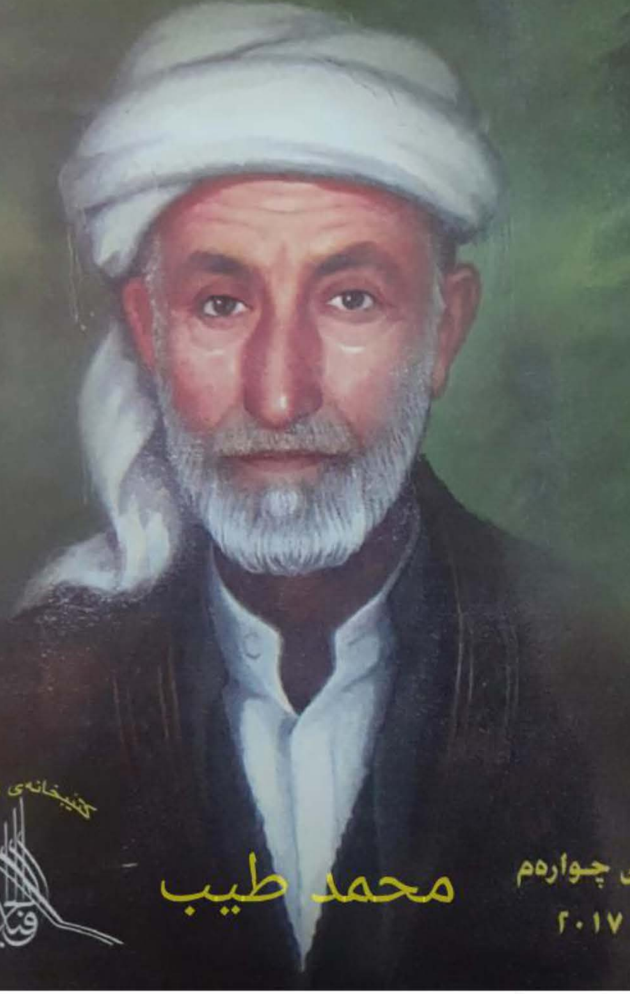

کتێبخانەی الحفید

محمد طیب

چاپی چوارەم

٢٠١٧

Scanned by CamScanner

دیوانی صابری

۱۸۸۱-۱۹٤٤

چاپی چوارەم سلێمانی ۲۰۱۷

ناوی کتێب: دیوانی صابری
بابەت: شیعر
شاعیر: شێخ نەجمەدین (صابری)
سەرپەرشتیاری چاپ: عبدالجبار البرزنجی
چاپی: چوارەم ٢٠١٧
چاپخانەی: تەژنە
تیراژ: ١٠٠٠
لە بەڕێوەبەرایەتی گشتی کتێبخانە گشتییەکان
ژمارەی سپاردنی (١٣١٦) ساڵی (٢٠١٧)ی پێ سپێردراوە

لەسەر ئەرکی کتێبخانەی (الحفید) چاپکراوە

کتێبخانەی الحفید

کەرکوک - شەقامی کۆماری - نزیک گازینۆی منورە
٠٧٥٠١٩٦٧٣٥٢-٠٧٧٠٩٣٤٩٨٩٩
nbrz66@gmail.com Hafeed_bookstore مکتبة الحفید
کتێبخانەی الحفید

مافی چاپکردنەوەی ئەم دیوانە پارێزراوە بۆ بنەماڵەی شاعیر

دیوانی صابری

نامی دڵشادە بەم نامە بەرزە
کە مایەی هێزی عەقڵی سەر ئەرزە
قەدر و حورمەتی نامەی صابری
بە روح و بە دڵ لە سەرمان فەرزە

مەلا عەبدولکەریمی مودەریس

پێشەکی چاپی چوارەم

بە ناوی خوای بەخشندەو میهرەبان

لای هەموان ئاشکرایە کە صابری ویستویەتی شیعر لە خزمەت ئاین و چاکەکاریدا تەوزیف بکا وە لەڕێگەی شیعرەوە دەیەوێت ئامۆژگاری نەوەکان بکات کە نابێ لە پێناو پۆستو پایەدا ئاینی خۆیان لەدەس بدەنو بە شوێنی دونیا بکەون، واتە پەیامی شیعر لای صابری دەبێ لە خزمەت ئاین و نەتەوەدا بێت.

بۆیە پێمان باشبو وە بە پێویستمان زانی چاپی چوارەم بۆ دیوانی صابری بکەین چونکە چاپی سێیەم نەکەوتە بازارەوە بەڵکو (بەڕێوەبەرایەتی چالاکی وێژەیی سلێمانی) خۆیان هەستا بە دابەش کردنی بە سەر ناوەندە ڕۆشنبیریەکانی کوردستاندا.

لەم چاپەیشدا دیوانەکە وەکو خۆیەتی تەنها گۆڕانکاریمان لە پێڕستی ناوەکانو شوێنەکانا کرد بە گواستنەوەیان لە کۆتایی دیوانەکەوە بۆ هامشی شیعرەکان.

وەسوپاسی (کتیبخانەی الحمید) ئەکەین لەکەرکوک کە بەم کارە هەستا.

عەبدولجەبار بەرزنجی

کرکوک/٤/٣/٢٠١٧

بەناوی خودای بەخشندە و میهرەبان

صابری وا دەناسرێ

بە پێنووسی کوڕی صابری

ئەحمەد شێخ نەجمەدین

صابری (شێخ نەجمەدین کوڕی شێخ عەبدولڕەحمان بەرزنجی)ە، دانیشتووی دێی شۆریجەیە، نە ناسراوە لە ژیانیدا، تاکو ئەمڕۆش وا دەردەکەوێ کە حەقیقەتی نەزانراوە و حەقی نەدراوەتە دەست.

صابری زۆرێکی ئەوتۆی نەخوێندبوو، بەلام زۆر زیرەك و تێگەیشتو بوو، دوور بین و قووڵ سەیرکەر بووە، صابری باوەڕێکی زۆر بەهێزی بەخۆی هەبوو، چونکە قسەی نەدەکرد ئەگەر بە تەواوی تێبینی نەکردایە و ئەم لاو ئەو لای شتەکەی لێکنەدایاتەوە، هەنگاوی نەدەنا ئەگەر پێی لەسەر ئەرزێکی رەق گیر نەکردایە، هەروەها صابری بە جەسارەت و بێ باك بوو، بێ ترس و لەرز و سەربەست بوو، صابری دوور بووە لە عەقلیەتی سست و پەشۆکاو و چاولێکەر و پاشکەوتوو، کە زۆربەی مەلایان و خوێندەوارانی زەمان تووشی بوویوون، صابری بەدڵی نەنووستوی و ڕوحی ڕوون و بەرزی، حەق و ناحەقی هەر زوو لە یەك جیا دەکردەوە و قسەی خۆی دەکرد، وەکو رم (رمح) جەرگی زوڵمی کون دەکرد، وەکو گوللەی پێنج تیر ئەینایە کەللەی ڕەقی بێدینی بوغڕاوە.

- صابری ئەگەر چی (تەریقەتی قادریی)وەرگرتبوو، بەلام دوژمنی شێخی ریش شانەکەر و عەسا چەورکەری دڵ بێ خەبەر بووە، دوژمنی شێخی خۆپەرست و رەوشت گێڕ و کەم "تەقوی"و عەقڵ بچووك و خۆ بەرز دیوو نەفس نزم بووە، صابری دەیزانی کە پیاوی چاکی (تەریقەت) بە مێزەری سپی " کفنی " سپی یاد ئەکا، و لە ترسی قیامەت لە دونیا دا ناحەسێتەوە، تا وەکو لە وێدا "ڕووی سپی "بێ" ئەم سێ (٢) رەنگە سپییە پێکەوە رێکن، بەلام دوای خۆیان ئەگەر نەوەکانیان ئالانە خانووی گەچی سپییەوە و کراسی نایلۆنی سپییەوە، و (قەمەرە)ی رەش و سپییەوە، کە بە ماڵی هەژاران دەیکڕن، ئەم

ڕەنگە سپیی و ڕەشانەی دونیا لەگەڵ تاریکی دەرۆن و مردنی دڵدا، دەبنە هۆی ڕەشی ڕوو ڕۆژی قەیامەت.

صابری ئەگەر چی بەعەقڵ و دڵ و ڕوحەوە "حەقیقەت"ی (تەصەوف) چەشتبوو، بەڵام دوژمنی بەرگی چڵکن و پرچی ژاکاو و ڕەوشتی بێ وقار و هایو هوی بێ فەڕ بووە:

هەرکەسێ نەفسی شکانی سنگ و مێخ
های و هیو و تەپڵ و دەف نایکاتە شێخ

صابری زۆر لە دەروونەوە ڕوناك و بووژاو بووە، زوو (دەرك)ی بە گۆڕانی زەمان کردووە.

صابری قەت پاشەکەوتی نەدەکرد، هەرچی بووایە سەرف دەکرد، بەڵام لە جێی خۆیا، هەر کاتێکیش نەیبووایە نان و ئاوی سەردی دەخوارد و دەربەست نەدەهات.

صابری زۆر ئێش گەیشتە جەرگی و هەناسەی سەردی کێشا، کاتێ دیی و بیستی بە چ جۆرێك ئەوەکانی خانەدان و ڕۆڵەکانی پیاوە گەورەکان یەکاو یەك لە گەڵ ئینگلیز هات و وڵاتی ئیسلامی داگیر کرد وەکو (عەنکەبووت) دەواری بێ دینیی هەڵدا، ئەم ئەتەرەو ڕۆڵەی خانە دانان و پیاوە گەورەکان قورئانیان شاردەوەو بەرماڵیان پێچایەوە، خوانی (عارەق) و قوماریان ڕازاننەوە لە (مەجلیسیانا)، صابری ئاواتی ئەوەی ئەخواست کە موسڵمانان بگەڕێنەوە بۆ ڕێگای هەق و ڕوو بکەنەوە خودا،دەس بگرنەوە قورئان و پێغەمبەرەوە، تەوبەی ڕاست بکەن، بانگیانی ئەکرد بۆ فڕێدانی هەموو بیرو باوەڕ و ڕەوشتی کافری بێگانە، وا هێنایە وڵاتی ئیسلامەوە و موسڵمانانیشی لە بەر نەفامی و نەزانیان پێ هەڵخەڵەتاند داخی گرانم.

صابری دەڵێ:(هەق وتن قانوون نییە، ناهەق وتن بێ شەرعییە)،

صابری دەڵێ: (دینی موسلم وا لە بەر شێتی و نەزانیمان نەما)، یاخود دەڵێ:

موسڵمانان موسڵمانان نەمانزانی نەمانزانی
خەزێنەی دینی خۆماندا بە جیفەی عالەمی فانی

صابری زۆر مامۆستا مەلا ئەحمەدی گەورەی فەرقانی خۆش ئەویست و زۆر ئێش گەیشتە جەرگی بە شەهید بوونی.

صابری قەت ئیدعای کەرامەتی بۆ خۆی نەکردووە، ئەگەر چی "فراسە"تی ئاشکرا بووە.

صابری ڕق و قینی لەو کەسانە بووە کە دەسیان ڕۆیوەو درێغییان کردووە و سەرفیان نەکردووە و نعمەتی خودایان شاردوەتەوە کە خودا پێیانی بەخشیوە، باسی یەکێ لە وانەی کردووە و وتویەتی :"هەر لە گرانیەکەوە تاوەکو ئەمڕۆ بایی دوو ڕوپییە کە دەکا (١٥٠) فلس کەوای لەبەر نەکردووە ".

صابری لە جێی خۆیدا قسەی خۆی دەوەشاند، لە جێی تیژا بە تیژی، لە جێی نەرما بە نەرمی، مام حاجییەکی پیر ڕۆژێ تێکەڵ ناو شەڕ بوو بوو، لە ژێر عاباوە دەستی دەرهێنابووە دەرەوە، دەستی کردە شەڕە پەل ، دوای ماوەیەکی دیکە (صابری) مام حاجی بینی بە دوای بزنە شەلێکەوەیە، صابری وتی :

ڕۆژێ بە گەرمی لە ناو شەڕە پەل
ڕۆژێ بە نەرمی لە دوای بزنە شەل

مام حاجی وتی :"یا شێخ چی بکەم ".

هەروەها صابری شیعری وتووە بۆ ئەوەی :

١- ئەم بارە گرانە و ئەم ئێشە سەختە لە دەروونی بهێنێتە دەرەوە و دڵی بحەسێتەوە.

٢- تاوەکو بیرو باوەڕی بۆ عالەم دەرخا و بڵاوی بکاتەوە بۆ پاککردنەوەی دەروونیان و ڕاستکردنەوەی ڕەوشتیان.

٣- بۆ ئەوەی ئەم میراتییە بە نرخەی بە جێبهێڵێت بۆ ئەو کەسانەی لێی تێدەگەن، وەکو صابری دەتوانن بازیدەن بەسەر تەماعی دونیادا و سەر هەڵبڕن ۆ بەرەو ئاسمان بەرز سەیرکەن.

ئیتر من هەرچەند بدوێم تەسکینی دڵم نایەت و هەقی صابری ناتوانم بدەمە دەست مێژوو، مەگەر خودا هەر خۆی خەڵاتی بکا، خودا لە گوناهی خۆشبێت و لێی ڕازی بێت و ڕازی بکا.

بەغدا ١٩٦٩/٢/٢٦

به ناوی خودای بەخشندەو میهرەبان

سەرەتا

صابری: ناوی شێخ نجمەدین کوڕی شێخ عەبدولڕەحمانە، کوڕی شێخ مەحمودی قوتبی شۆڕیجەی (قەرەحەسەن)ە، جەنابی شێخ مەحمودی قوتب دانەری کتێبی (بحر الأنساب)ە کە بە راسترین سەرچاوە دادەنرێ بۆ مێژووی سادات.

صابری : لە ساداتی بەرزنجەیە،لە ساڵی ١٣٠٠ی کۆچی بەرامبەر بە ١٨٨١ی زاینی لە دێی شۆڕیجەی " قەرەحەسەن "هاتوەتە دونیاوە، ئەم دێی شۆڕیجەیە سەر بە پارێزگای کەرکوکەو صابری لە نەوەی شێخ محێدینی قوولەیە کە مەرقەدی ئێستا لە گۆڕستانی ئیمام قاسم لە کەرکوك نێژراوە، لە تەمەنی ١٨ساڵیدا ژنی خواستووە.

صابری : ئەگەر چی فەرموویەتی کە پلەی خوێندنم زۆر بەرز نییە، بەڵام بەهرەیەکی خوایی بووە،زیرەکی و فراسەتی زیادی (فوق العادە) ی هەبووە، بە چوار زمان شیعر و هۆنراوەی وتووە، بە کوردی، فارسی، عەرەبی و تورکی، بەڵام داخی گرانم لەم دیوانەدا بەشی عەرەبی بڵاونەکرایەوە، لەبەر ئەوەی بەردەستمان نەکەوت، هەروەها زۆربەی شیعرەکانی لەناو چووە و بەردەستمان نەکەوتووە، بەڵام ئەمە بەشە زۆرەکەیەتی.

صابری: لەپاش ژنهێنان چەند ساڵێك لە دێی شۆڕیجە دەبێ و بە فەلاحەتییەوە مەشغوڵ دەبێ و سەرپەرشتی دێیەکە دەکا،جارجار شێخایەتی و ئیمامەتی دێیەکەی دەکرد، لەناو خەڵکیشدا بە زاتێکی دەم و نەفەس موبارەك مەشهور بووە، زۆریش ئاگاداری بووە لە پزیشکی، عالەمی ئەتراف زۆر بە عەقیدەیەکی ساف و پاکەوە روویان تێکردووە و لە هەر چوار لای وڵاتەوە سوودیان لێ وەرگرتووە.

صابری: تەریقەتی قادریی بووە و زۆریش ئاگاداری شەریعەت بووە، بەیعەتی بە کەم کەس داوە چونکە کەم کەسی بەگەن کردووە لە عیلمی (تەسەوف)دا، لە شیعرەکانیدا دەردەکەوێ کەوا دەستێکی باڵای هەبووە، وەکو دەفەرمێ:

(صۆفی)ئەبێ لەوحی دڵی سادە و سپی بێ شوبهی (بط)
ئەوسا رەوونی مصحفی رووی یاری تەفسیرکا بە (خط)

یان دەڵێ:

هـــایی و هوویی و پرچ و ریش و تەپڵ و دەف بێ حاسڵە
حوسنی نییەت و عەمەل تەوبەی نەصووح ئەتکا خەلاص

صابری: لە گوفتار و شیعرەکانیدا دەردەکەوێ ڕەوشتی شەرعیی بووە، ئەهلی شەرع و خواناس و پیاوی راستی خۆشویستووە، چونکە خۆی زۆر بێ تەماح و راست و بە غیرەت و چاوتێر و دڵ فراوان و نەبەز و مەزن و بەڕێز بووە، لەناو عەشیرەتی بەرزنجەدا و لە هەموو ناوچەکەدا قسەی ڕەواجی بووە، لێرەدا بەو کەسانە دەڵێ کە بیانەوێ بەڕاستی ڕێگەی خودا بگرن:

ئەی دڵ ئەگەر بەڕاستی ئیتاعەتی خودا دەکەی
موتابەعەی شەریعەت حەزرەتی مصطفی دەکەی

صابری: وا دەرئەکەوێ کە زۆر زانایی هەبووبێ لە تەریقەتدا وەکو لێرەدا دەفەرمێ:

تەسوییەی خاشاکی ڕێگەی دین نەکەی بێ حاسڵە
خۆ بە بەیداغ و عەلەم نابیتە شێخ و پێشەوا

یان دەڵێ :

(لیس للانسان إلا ما سعی) "صابر" وەرە
هیمەتێکە گەرچی بوویە کۆتری بێ باڵ و پەڕ

هەروەها دەڵێ:

ئەگەر خۆ تۆ خودا ناسی وەکو ماسی کەڕ و کاسی
وە ئیلا وەك سەگی پاسی چییە نالان لە دەر مالان

یان لێرەدا چەند بە جوانی دەڵێت:

تا دەروونی دڵ لە نەقشی " ما سوی" خالی نەکەی
نەقشی ئەللا لەو دڵە جێ ناگرێ ئەی جاهیدە
تۆ ئیجازەی زکری بێ دەنگی لە ماسی وەرگرە
لێرە قیپی شەو وەکو قورپاقە نادات فائیدە

دووبارە دەڵێ:

داخەکەم بۆ موئمنی ساغ و سەلیم و بێ ڕییا
زۆر کەبە دەس ناکەوێ لەم وەختە ئیلا بە شاز

صابری: بەم هەڵبەستانەیدا وا دەرئەکەوێ کەوا مەستی عەشقی حەقیقی بووە چونک دەڵێ:

ئەی موستەعید دەرسێ لە علمی عەشق ئەگەر تەحصیل ئەکەی
یەکسەر علوم و دەفتەری (أثنی عشر) دەهاویتە شەت

لێرەدا دەڵێ:

صابری ئەڵبەتە لای ئەو چاوە دەرسی خوێندووە
بۆیە وا سەریەستە لەم بەرقاپییە بەم ڕادەیە

یان لێرەدا دەڵێ:

ئەی مودەڕیس تۆ لە دەرسی عەشق تحصیلی بکە
تا بەکەی "زید علی سطح" علی حەرف جەڕە

وا دەردەکەوێ صابری لە عیلمی "لدنی" بەهرەوەر بووبێ هەروەکو خودا فەرمویەتی "و علمناه من لدنا علما" بۆیە دەڵێ:

عەقلت لە دعوا سەراف ئەکەی   حفظي کەلام و حەرف ئەکەی
بێ دەرسی عەشقت پێ بڵێم   علمێکە بێ حەرف و نوقەط

هەروەها دەڵێ:

کلیلی صابری قاپیی هەموو مەقصودێ هەڵدەگرێ
بحەمدلا با دەس گرتومە ڕەنجی خۆم بە با نادەم

صابری : لە شیعرەکانیدا دەردەکەوێ کەوا ناسکی خەیاڵ و تیژی بیر و وردی مەعنای زۆری تێدا بەکارهێناوە هەروەها جوانی وشەیش و جیناسیشی زۆرە هەر وەکو فەرمویەتی لەم شیعرەدا:

تۆ کەبابت گەندمێکی خوارد و خوا لێی خۆش نەبوو
تۆ کەبابت خۆش ئەوێ صابر خەسارەت ناکیە

لێرەدا وشەی(کەبابت)کە لە یەکەم جار بە مانای باوك هاتووە، لە دووەم جار بە مانای کەباب و تەماعی دونیا و ماڵ و دارابیە، زۆر جناسێکی جوانە، یان دەڵێ:

کە (لذاتی) لە زاتی شێخی دی زاتی شکا بـۆیە
کە صاحیب زاتە صابر هەر وەکو توتی سوخەن گۆیە

دووبارە دەڵێ:

تا نەهاتم بوو نەهاتی تا " تبین " بێ بە هات
تازە هاتی هاتنت " میهاتە " بۆ دلدارەکەت

بە راستی ئەم هەموو هات و نەهات و مەیهاتە کە هەمووی هەر لە یەکتری دەچن، لە مەعناشا جیان زۆر بەرز و پڕ مانایە یا ئەمە چەن قوڵ و پڕ مانایە: کە دەڵێ:

سونی غەمی تۆ گەنمی دڵمی بە تەلەفدا
نانی غەزەلم شامیدە بێ قووەت و بێ رام

لەم شیعرەدا کە جیناسی تێدایە دەڵێ:

بمکوژە بەلکو حەیاتی جاویدانم دەس کەوێ
چاك ئەچم بۆ چاکی چاکان چاك بە دلر و سینە چاك

یان لێرەشدا چەن بە جوانی، بە رێکی، بە قوڵییەوە، پڕ مانایە کە ئەڵێ:

تا بە مغناتیسی چاوت ئاسنی دڵ جەزب ئەکەی
روحی عالەم پەرە کایە و تۆ میسالی کەهرەبی

لێرەشدا دەڵێ:

لە شمشێری برۆت ترسم نییە سەد جار نیشانم دەی
لە ریشەی جەرگ و دڵ کالانی ئەو شمشێرە سەنعەتمە

دووبارە بە مانایەکی جوانتر دەڵێ:

نەمامی قەدی تۆ بەڵکو هەمیشە تازەو تەڕ بێ
وەرە جانا لە سەر ئەم دیدەی پاراوە بینێژە

ئایە چەن بەرز و بە قیمەتە کە دەڵێ:

تیری غەمزەت ڕۆستەم و بەهرامی کوڕی کرد ئەسیر
قەوسی ئەبرۆت بێ هێك عاجز ئەکا سەعدی "وقاص"

لە بابەت چاوەوە دەڵێ:

چاوەکانی وا دیارە دوژمنێکی خوێنییە
تیری موژگانی بە تیژی خەنجەری قەزوینییە

ئەی ئەمە چۆن نەترسی و ئازایییەکە کە وا بە جوانی دەڵێ:

مەحاڵە عەندەلیبی دڵ بکا تەرکی گوڵی حوسنت
ع دەربەستە نیهایەت مەرتەبەی هەر سەرپەڕینێکە

جا ئەم جۆرە شیعرە جوانانەی صابری کە هەر وەکو ڕۆژ، ڕەوان و جوان بووە وە فکری هەر وەکو ئاوێنەی بێگەرد بووە و شۆڕە سواری نوکتە بێژ بووە، هەق بێژو هەق پەرست بووە، ڕاست گۆ و دڵ پاك بووە، ڕاست گۆ و دڵ پاکی خۆشویستووە، شەیدا بووە بە نوری یەزدان،سەر قافڵەچی دوڕ ناسان بووە، مەلەوان بووە لە دەریای مەعنەویاتا هەر وەکو دەفەرمێ:

دوڕ و گەوهەر کێ لە قووڵی بەحر و دەریا دەریەکا
تا نەکەن تەرکی وجود و مامەڵەك نەوعی غەواص

دەتوانیین بڵێین شیعرەکانی لە سەر ڕێگەی هەق پەرستی و باوەڕ و ئاین و کۆمەڵایەتی د عەشقێکی حەقیقەتە، ئامۆژگاری و پەندە، پەیڕەوی ڕێگای ڕاستی و ڕەوشت باشی د یەکێتی و نەفس بەرزییە، شەیدایە بە نوری پاکی ئیمان.

صابری

صابری: باڵای نە کورت و نە بەرز بووە، چوار شانەو گەنم رەنگ بووە،چاو گەش و برۆ رەش و خۆش خوڵق و نووورانی بووە، ڕووخۆش و مەجلیس گەرم و بە شەوق بووە، هەمیشە دەم بە پێکەنین ونوکتە باز و حازر جەواب بووە، زۆر چاك فارسی زانیوە، جارێکیان قازی موسڵ کە زۆر دۆستی صابری دەبێ و خزمیشی دەبێ لە سەردەمی حکومڕانی ئینگلیزدا کە تازە هاتبوونە عیراق تەکلیفی لە صابری کردووە کە بە مانگانەیەکی زۆر لەو ڕۆژەیا ببێ بە وەرگێڕ (مترجم) فارسی، کوردی عەرەبی، بەڵام صابری تەکلیفەکەی قبوڵ نەکردووە، هەرچەندە پێویستیشی هەبووە بە ماڵ و پارە، کە گوایە ئەم ئیشە بە خزمەتکردنی ئینگلیز دەژمێرێ، هەروەکو ڕێبازی ژیانی لەم بارەیەوە وە لەم هەڵبەستەدا دەرئەکەوێ :

کڵاوی سەر دڕاوی خۆم بە تاجی پادشا نادەم
کەلاوەی دوکەڵاوی خۆم بە قەسرو گەنجی شا نادەم
بە خوێنی جیفە بەرگی زاهیدیی ئالودەکەم، شێتم
بە تەوفیقی خودا دینم بە دوو نان و عەبا نادەم

هەروەها تورکییەکی جوانی زانیوە، سەخاوەتێکی زیادی بووە، حاتەمی وەختی خۆی بووە، هەروەکو مامۆستا مەلا عەبدول مەجید قوتب زادە شیعرێکی بۆی وتووە لە پاش وەفاتیا کە لە کێلی قەبری لە دێی شۆڕیجە نووسراوە کە دەڵێ:

شێخ نەجمەدین عالی هیمەت و زهرا نەسەب
حاتەمی ئەهلی زەمان بود خاتەمی ئەهلی ئەدەب

بەڵێ هەروەکو سەخی بوو، ئەدیب و تێکەیشتوش بوو، هەمو کات میوانی زۆری هەبووە و زۆر لە پیاوە گەورەکانی ئەو کاتە سەریان لێ داوەو پێیان خۆش بووە پێکەوە کات بەرنە سەر، پیاوی وەکو پایە بەرزی خوالێخۆش بوو شێخ مەحمودی نەمر(مەلیك)، سەید ئەحەدی خانەقا، ڕەفیق ئەفەندی خادم سوجادە، مامۆستا ئەحمەدی ڕۆژبەیانی، سید

محەمەد جەباری، شێخ عەبدولکەریمی قادرکەرەم، شێخ سەعیدی گۆپتەپە و شێخ قادری گوللەنەبڕ و گەلێکی تر لە پیاوە گەورەکانی ئەو کاتە، هەردەم تەکیە و دیوەخانەکەی گەرم و بەجۆش بووە، لە مەجلسی خۆیدا کەم و زۆر چەند دانیشتو و موریدی هەبوبێ هەر یەکە لای خۆی وابووە کە رووی شەفەقەتی شێخ لەو لە هەموو کەس زیاترە، هەروەها شەفەقەتی وەك هەور وابووە وەکو باران کە لە هەموو شوێنێ هەور دەیبارێنێ بەو وێنەیە شەفەقەت و دڵسۆزی بۆ گشتی بووە، شەوقی وەکو رووناکی هەتاو بووە، هەر کەسی گرتبێ بێ غەم و کەدەر بووە، زۆر حەزی لە شتی فەرەحی دەکرد و بەرگی پاك وجوانی خۆش دەویست، حەزی بە سەیران دەکرد و گەڕانی جارجار هەبووەو گاڵتە و قسەی بە تۆکلیشی دەکرد، پێش کۆچی دوایی بە چوار پێنج ساڵ ئەم شیعرەی فەرمووە:

پایزی پیری پەیابوو نەوجەوانیمان نەما
نەوبەهاری عەیش و نۆش و کامەرانیمان نەما
شێری پیری دەست و پێی ئاسکی جوانی تێکشکاند
قووەتی سەر پەنجە و باسك و زرانیمان نەما

لە پاش ئەم شیعرە دووچاری نەخۆشی شەلەل بوو دەست و پێی راستی خوێنی تیا وەستاو زمانی گیرا، ئەگەر چی لە ناو خەڵکدا بە شەلەل دانرا، بەڵام لەم شیعرەی کە خۆی فەرموویەتی وا دیارەکە لە لایەن دەستی پەریانەوە تووش بووە، ئەم شیعرەی پێش نەخۆشییەکەی داناوە کە دەڵێ:

ئەز دەردی هیجرەت ئەی پەری   کشتم چوو قەیس عامری
ئەز لەطمەی دەست پەری   شد دەر لوای عاشقان

رامان بۆ دەرنەکەوێ ئەم هەڵبەستانە بەرامبەری کرد لە گەڵ نەخۆشییەکەی خۆیدا کە باسمان کرد لە سەرەوە، ئەم فەرموودانەیە، (خارق العادات)ە و کەرامانە، بەم نەخۆشییەوە ما، هەتا ساڵی ١٩٤٤ی زاینی لە رۆژی ١٢/٩واتە لەمانگی کانوونی یەکەم بەرامبەر بە ساڵی ١٣٦٢ی کۆچی لە ٢٣ی "ذی الحجە" کۆچی دوایی کرد، ئەمری هەقی بەجێهێنا هەر لە دێی شۆڕیجەی ناویرلو نێژراوە.

ئەم شیعرە لە لایەن مامۆستا عەبدولمەجید قوتب زادەوە بە مێژووی کۆچیدوایی دانراوە کە ئەکاتە ساڵی ١٣٦٢ی کۆچی :

گفت تاریخ وەفاتش یاری ئۆ عبدولمەجید

(شیخ نجم الدین عند الحق ڤی قصر رحب)

لە پاش خۆی ئەوەی بە جێهێشتووە پێنج کوڕ (٥) و سێ (٣) کچ بوون، لە کوڕەکانی سیانیان ماوە، گەورەکەیان شێخ عەبدولڕەحمان کە بە ناوی باپیریەوە ناونراوە و جێنشینی خۆیەتی ئێستا لە دێی شۆڕیجەی قەرەحەسەنە لە ناوچەی کەرکەك

زنجیرەی باوك و باپیرانی صابری

شێخ نەجمەدین "صابری"
شێخ عەبدولڕەحمان
شێخ مەحمود قوتب
شێخ عەبدولڕەحمان
شێخ عەبدولعەزیز
شێخ محیدین قوولە(کەرکوك)
شێخ حەسەن گلەزەردە
شێخ محەمەد نۆدێی
شێخ عەلی وەندەرینە
شێخ بابا رەسوول
شێخ عەبدولسەیدی ثاني
شێخ عەبدولڕەسوول
شێخ قەلەندەر
شێخ عەبدولسەید
شێخ عیسا الأحدب
شێخ حوسێن
شێخ بایەزید
شێخ عەبدولكەریم
شێخ عیسا بەرزنجی
شێخ بابا عەلی هەمەدانی
شێخ یوسف هەمەدانی (شهابەدین)
شێخ محەمەد مەنصور
شێخ عەبدولعەزیز
شێخ عەبدوللا
شێخ ئیسماعیل المحدث
ئیمام موسای كازم
ئیمام جەعفەر ئەلصادق
ئیمام محەمەد ئەلباقر
ئیمام زەینەلعابدین
ئیمام حوسێن كوڕی ئیمام عەلی
سیدە فاتمە ئەلزهرا
حەزرەت فەخری كائینات محەمەد

پەسەند

به پێنووسی پایه بەرز و زانا

مامۆستا عەلادین سوجادی

ئەم کوردە، لە لاپەڕەی دەورانی مێژوویا، گەلێ ناوداران و خاوەن قەڵەم و خاوەن بەهرەی شیعرو هۆنراوەی تێدا هەڵکەوتووە، بەڵام لە بەر ئەوەی کە لاپەڕەی ئەو ڕۆژانەی بەرامبەر بە خۆی و بەرامبەر بە نووسەران و شاعیرانی لا پەڕەیێکی نەهاتیی بووە، بە نەمانی کەسەکانی قەڵەم و چەشەکەشیان لە بیر چوونەتەوە و کارەساتی پێچەوانەی یەك لە دوای یەکی ناهەمواری هاڕیونی.

ئەگەر ئێمە سەیرێکی نەتەوەکانی تر بکەین دەبینین مانەوەی ئەو نەتەوانە هۆی ئەو مانەوەیان زۆرتر بیری خاوەن قەڵەم وخاوەن چەشەی شاعیرەکان بووە،هەر ئەوان بوون سۆزی دەروونیان کەوتۆتە کار و سۆزی نەتەوەکەیان بە زوبانی ئەو نەتەوەیە پیشانی عالەمی خۆیان و غەیری خۆیان داوە، کە ئەوان بەسەر چوون و ڕۆیشتوون پاش ماوەکانیان نرخیان زانیوەو گەلێ جاری وا بووە بەرهەمی ئەو نووسەر و شاعیرانەی خۆیانیان بە ئاوی زێڕ نووسیوەتەوە، نووسیویانەتەوە چونکە مانەوەی خۆیان بە هۆی زوبانی نووسین و هۆنراوەی ئەو رابوردووانە یانەوە داناوە ئەو جۆرە شتانە و ئەو چەشنە دڵسۆزیانە کە نەتەوەکانی ترهەیانبووە و نواندوویانە، ئەو شتانە بۆ ئێمەی کورد داخی گرانم ڕێنەکەوتووە، لە بەر ئەم ڕێنەکەوتنە، گەلێ لە شاعیران و نووسەرانی ئێمە بوون بە ژێر لێوەوە و لە ژێر پەردەی تاریکی لە بیرچووندا لە بیرچوونەتەوە.

یەکێ لەو کەسانە کە هەموو جۆرە پەردەیەکی تاریکی کشابوو بە سەریا، خاوەنی ئەم دیوانە شێخ نەجمەدین (صابری) بوو.

صابری : هۆنەرێکی گەلێ بەرز بووە، کە لە سەدەی چواردەی کۆچیدا هەڵ کەوتبوو، ئاوازەی شیعری بەرز و تەڕ وپڕ ماناکانی، نەوەك هەر لە چوار دیواری ناوچەکەی خۆیدا دەنگی ئەدایەوە، بەڵکو لە گەلێ لاوە ئەو دەنگە لە گوێی گەلێ کەسا ئەزرینگایەوە، ئەوەندە هەبوو سۆزی ئەم زرینگانەوەیە هەر لە کاتێکا بوو کە خۆی هەبوو، کە خەرمانی تەمەنی کەوتە بەر شەنوبای نامرادی و بەهاری ژیانی کەوتە خەزانی نەمانیی، ئەو سۆزەیش کپ بووەوە ئەمیش تایبەتی نەبوو بەوە وە بەڵکو زۆری وەکو ئەو بەر ئەو بایە کەوتوون، ئەمەش هەر لە بەر ئەو هۆیانە بوو کە هۆی تیاچوونی کەسانی تر بووە،

بەلام ئەبێ ئەوەش بزانین، کە شیعر خەیاڵە، خاوەنی ئەو خەیاڵە شاعیرە،صابریش شاعیر بووە، شاعیر نامرێ، کەواتە(صابری وەکو لە ژیاندا دەنگی هەبوو لە دوای ژیانیشی هەر دەنگی هەیە).

دەنگی هەیە، چونکە دەنگ لە شیعرەوە دێت، شیعریش گەلێ کێشەی هەیە، لە گۆڕانی ئەو کێشان ئەم دەنگانە دەگۆڕێن، شیعرە کانی صابریش چوونەتە ناو ئەو کێشانەوە، کە وا بوو صابری لە باتی دەنگێك گەلێ دەنگی هەیە، چونکە گەلێ شیعر و گەلێ لە کێشی شیعری هەیە، جا لە بەر ئەمە ، ئەو شیعرو دەنگانە ئەوەندەی تر ئاوازیان پەیدا کرد، ئەدەبی کوردی لەم رووەوە پلەیەکی تر پێش کەوت بەم دیوانە نایابە، ئەمەش لە بەر ئەوە چونکە ئەو شیعرانەی (صابری) لە ژێر پەردەی شاراوەییدا، بە هۆی دڵسۆزی رۆڵەی پایە بەرزی کاك شێخ عەبدولڕەحمانی کوڕی و گەنجی بەنرخی ئەوەکەیەوە کاك حوسێن بەرزنجیەوە، بە هۆی کۆشش کردنیان بۆ کۆکردنەوە و لە چاپدانیان دەرچوو، بەم ئیشە گەشەیەکی تر پەیدابوو لە ناو کتێبخانەی ئەدەبی کوردیدا، هیوادارم وێنەی ئەم جۆرە دڵسۆزانە بۆ بەرژەوەندی ئەدەبی کورد رۆژ بە رۆژ لە زیادبووندا بن و چاومان پێیان روون ببێتەوە.

بەغدا/٣٠/١٠/١٩٦٧

بە باڵا بڕین

بە پێنووسی زانای مەزن مامۆستا مەلا عەبدولکەریمی مودەڕیس (بیارە)

قەدری هەر ئەدیب و هونەرمەندێك بەوە دەزانرێ و هەقی خۆی بەوە دەسگیر دەبێت، کە ئەدەب و هونەرەکەی لە ناو دوو بەرگی کتێبێك، یا لە ناو چوار دیواری ژوورێکا ڕاگیر نەکرێت، بەڵکو بکەوێتە بەردەستی خوێنەران و ڕەخنەگران و بیخەنە بەر تیشکی لێکۆڵینەوەو گەوهەرەکانی بدۆزنەوە، یەکێك لە هۆ و ئەنجامەکانی دواکەتنی ئەدەبی کوردی ئێمەش ئەوەتە بەرهەمی بەشی زۆری ئەدیبەکانی لە سنوورێکی تەسك دەرنەچووە، ئەوە بوو بە مایەی فەوتانی و کوێر بوونەوەی ناوی خاوەنەکەی بۆیە پاراستنی بەرهەمی ئەو ئەدیبانە و لە چاپدان و بە خەڵك ڕاگەیاندن هۆیەکی کاریگەرە، یەکەم بۆ زیندوویی هێشتنەوەی یادی ئەو ئەدیبانە و دووهەم بۆ بەرز کردنەوەی پایەی زوبان و ئەدەبی کورد و ئامادەکردنی گەلی کورد بۆ ئەوە کە لە ناو هەموو گەلان شانازیی بە کەلەپووری ئەدەبی خۆیەوە بکات، ئەو هەوڵەی جەنابی کوڕی بەڕێز و خاوەن تەکیەی شۆڕیجە کاك شێخ عەبدولڕەحمان و گەنجی دڵسۆز کاك حوسێن بەرزنجی داویانە بۆ کۆکردنەوەی شیعرەکانی خوالێخۆشبوو شێخ نەجمەدین (صابری) کە یەکێکە لە شاعیرە بەرزەکانی وە ئەدیبە گەورەکانی دوا چوری ئەدەبی کۆنی کورد، هەوڵێکی پیرۆزە و شایەنی قەدر زانینە و هەنگاوێکی بایەخدارە بەڕێگای ڕاگرتنی یادی ئەو شاعیرە و بەرزکردنەوەی گەشەپێدانی زمان و ئەدەبی کورد دا، خودا بکا هەمیشە وێنەیان هەر لە زیادیی بێ، هیوام وایە ئەم دیوانە بەرزەیش قەدر و حورمەتی شایانی خۆی وەرگرێ لە ناو خوێندەوارانی کورد و ببێ بە هۆی چاو لێکردن بۆ بڵاوکردنەوەی پاش ماوەکانی تری دێرینمان.

بەغدا /١٩٦٧/١١/١٢

بە ناوی خودای بەخشندەو میهرەبان

بەیادی: جەنابی شێخ نەجمەدین صابری، بەبۆنەی دەرکەوتنی دیوانی پاك و موبارەکی چەند وشەیەك:

بە دڵێکی پڕ لە جۆش،جۆشی ئەدەب و شیعر و فەلسەفە و ستایش و لێکدانەوەی دین و دونیایی لە بارەگاهی ئەم مەقامی پاك و پیرۆزە، کە تەکیەی دێی شۆڕیجەیە کە لە خزمەت شێخ عەبدولڕەحمان (یحی الدین) نەجلی پاکی خاوەن ئەم دیوانە، هیوام وایە لە یەزدانی پاك، بۆ خاتری خۆشەویستی خۆی "محەمەد" درووودی خوای لە سەر بێت فەخر المرسلین یەکەم، دووەم بۆ خاتری ئەم مەقامە بەرزە ئەم عومر و ژیانەی کە لە مەولا لە سەرمان تێپەڕ دەبێ، روو لە قاپی خوا بکەین و لە هەموو چەوتی و گێڕی و کۆسپی دونیا لا بدەین، بە ڕێگەیەکی راست و بە دڵێکی ساف یەزدان بناسین، بەشکو لە رۆژی دوایی پەشیمان نابین، بە سەر بڵندی وەڵامی خۆمان پێدەدرێتەوە، ئامین.

تەقڕیز

بارك الله " صابری" لەم روحی پاك و خەلعەتە
لێت موبارەك بێ موحەقەق مەسکەنت ناو جەنەتە
مەدح و ئەوصافی شعورت هیچ زوبان پێی ناکرێ
شیعر و ئەبیات و قەصیدەت مەصدەرێکی حکمەتە
نووری قەلبت دەر ئەخا بۆ عالەمی ئەمڕۆ بەیان
گەر شعوری پێبکەین بۆ ئێمە عەینی فرصەتە
گەوهەر و دوڕن هەموو ئەلفازەکانی خۆشی تۆ
نووری ئیمانە ئەگەر تێبگەن لە بۆ ئەم میللەتە
لائیقی خۆتە بەخوا هەرچەند بلێی هێشتا کەمە
ئەم کەرامات و حەدیث و موعجزات و ئایەتە
با لە دیوانت وەربیگرێ گەلێ کەس حیسەێ
بە شکو خوا رزگاریکا دەرچێ لە ناو ئەم زیللەتە
من بە مەحسوبانە وا تقڕیضي دیوانت ئەکەم
"جاهدێکی "بێ نەوا موحتاجی لوتف و رەحمەتە

جاهد : برهان دۆغرەمەچی
١٩٦٧/٧/٢٢

شێخ عەبدولڕەحمان

باسی شێخ عەبدەلڕەحمان نەجلی پاکی شێخ نەجمەدین " صابری " کە مەقامی موبارەکی لە دێی شۆڕیجەیە و جێنشینی جەنابی باوکیەتی و کوڕە گەورەیەتی :

(ثە نا)

ثە نای ئەم تەکیەی مەعمەورە یاران
ئەنووسم بێ ڕیا بۆ خزم و خوێشیان
حەقیقەت شێخ و تەکیە وانەبێتن
نییە فەرقی گەداە و شاە و سولتان
هەموو وەك یەك ئەبینرێ لەو مەقامە
مەقامێکی گەلێ بەرزە بە قورئان
لە سەیری بەدری روخساری جەمالی
لە ئاسمانا مەلائیك بووەنە حەیران
لە رەحمان عەبدێکی وا موخلیس و پاك
نە بینراوە لەم عەصرە لە ئینسان
زوبانی شیرینێکی زۆر موعەتتەر
قسە و گوفتاری خۆشی عەینی دەرمان
کەرامەت هەم سەخاوەت هەم بەلاغەت
هەموو مەوزوونە لەم زاتە بە میزان
ئەگەر سەد خامە و دەفتەر لە لام بێ
بەشم ناکاله بۆ وەسفی لە مەیدان
تەریقەت یا شەریعەت یا نەسیحەت

وەرە لەم شوێنە وەربگرە موسوڵمان

لە نووری شەوقی دێی شۆڕیبە ئەمڕۆ

مەقالاتی شعوورم کەوتە جەولان

فیدای ئەم خاکە بێ سەد خاکی بێ گوڵ

بە قوربانی ببێ ئێران و توران

دەف و دەروێش و شێخ مەستی محەمەد

هەوا و ئاب و خاکی لوتفی یەزدان

مناجات و تەمەنا بۆ تەجەللا

لە قاپی صابری ئەڕواتە ئاسمان

رجام وایە منیش بەم شیعرە خۆشەم

کە رزگاربێ لە غەم جەمعی رەفیقان

نەجاتمان بێ لە دەس زۆرداری زاڵم

بچوکتان شاعیری کورد ناوی بورهان

جامد دۆغرەمەچی

كلمة..!

لفضيلة الأستاذ عبدالمجيد القطب

مدير معهد الأسلامي و رئيس رابطة علماء كركوك

بسم الله الرحمن الرحيم

حمدا لمن جعل صدور الأدباء صحائف الحكم وشكرا لمن أذاقهم حلاوة التعبير المحكم، و الصلاة و السلام على سيدنا محمد الذي لا ينقطع نسبه ما أضاء النهار و الليل أظلم و على آله و صحبه صلاة و سلاما دائمين الى يوم يقال للظالم تقدم و للمظلوم قف و تحكم.

و بعد: فقد أطلعني الشاب النبيل الذي قلما يوجد في هذا العصر من له مثيل السيد حسين نجل المرحوم السيد عمر البرزنجي على ما خلفه جده السيد نجم الدين (صابري) أبن السيد عبدالرحمن من أثر تأريخي منظوم الذي قارن فيه ما عليه المسلمون في عصره من الأنحلال الأدبي و العلمي والديني والأخلاقي والأجتماعي، و بينما كان المسلمون قبلا من التمسك بالدين و التحلي بالأدب و العلم و التخلي عن الرزائل الأخلاقية والأجتماعية بأسلوب طريف و تعبير قوي لطيف.

و الحق يقال أن الشاعر المرحوم غفر الله له كان من الأدباء البارزين المعروفين بمكارم الأخلاق والمتمسكين بآداب الدين و أهداب الأدب والعلم فلم يستطع أن يسكت عما يرى من التدهور السريع المريع خلال فترة قصيرة من عمره الطويل، فنظم كلما رآه في عصره من أنحراف المسلمين عن الصراط المستقيم، فعبر بمختلف اللغات، الكوردية، العربية، الفارسية و التركية تعبيرا عن واقع الأسلام

و المسلمين خدمة للدين والتأريخ و الأنسانية، وكان بيني وبينه رحمه الله صلة (المودة في القربى) مودة روحية كبيرة الى أن أنتقل الى رحمة الله.

و حيث أن تأريخ الأدب يحتم على أهله أن يحترم أهله أمسكت القلم لأعبر عما في قلبي تجاه فراقه الأبدي من ألم ألم بي كان رحمه الله ممن درس عند والدي مدة من الزمن و بعد أن أذاق قسطا من حلاوة العلم والأدب، ترك مخالطة الناس و قضى أكثر حياته بالبر والتقوى و العبادة و مساعدة المستضعفين في الأرض بقدر ما يسمح له الدهر، و لايزال يدعو الى سبيل ربه بالحكمة و الموعظة الحسنة(و يجادلهم بالتي هي أحسن) أقتفاء بسيرة جده (p)، المأمور بتلك الطريقة المثلى، و في الحقيقة والواقع كان رحمه الله نجما من نجوم الأدب اللامعة و علما من اعلام السجايا المرضية طول حياته.

و يقاسي من شدائد الدهر ما لا يقاسيه كل أنسان (صابر)على المكاره التي تعتريه في الحياة أمتثالا لقوله تعالى :" وأصبر و ما صبرك ألا بالله " فأرتأى لقب (صابري) وأرتضاه لنفسه أشعارا بأن يحذو نسله المبارك حذوه في الصبر و الثبات و لسان حاله يقول:" ولئن صبرتم فهو خير للصابرين " غفرالله له وتغمده في جنة النعيم.

سەرگوزەشتەی ...صابری

نتیجەی " افکار" و ئازاری دڵی زامار و بیمارم بە برادەرانی خۆم بڵێم : یا خودا لە یاری بێ وەفا و ڕۆژگاری پڕ جەفا تووشی دەردی سەر و زەرەر نەبن.... * "ئامین." *

و بعد : داعی کە نەجمەدین وەلەدی سید شێخ عەبدولڕەحمان نەجلی سید شێخ مەحمود بەرزنجی قەرەحەسەنی شۆڕیجەم، غفر الله لهم و لنا ولسائر المسلمین. "ئامین ".

تەوەلدم (١٣٠٠)ی هیجری بووە، لە تاریخی (١٣١٤) ی هیجری باپیرم شێخ مەحمود وەفاتی کرد و باوکم لە ساڵی١٣١٨ی هیجری وەفاتی کرد، ئەو ساڵە لە پاش وەفاتی باوکم، (تأهل)م کرد، ژنم خواست، بە فەلاحەت مەشغول بووم لە دێی شۆڕیجە، حاڵێکی (مناسب) م پەیداکرد، (أعتبار)ی زۆر بە (أمر)ی قادری بیچون گەردونی دوون پەروەر بەقانونی (سەفەر بەر) ماڵ و حاڵی وێران و پەرێشان و خۆشمی رووت و زەبوون کرد (انا لله و انا أليه راجعون)، لە ساڵی گرانی بە ئاسانی چوومە (دێلێژە) چونکە هەموو شێخانی دێلێژە خزم و ئەقرە با بوون مالا و بدنا..، ساعی و مکرم بوون خودا موعینیان بێ زۆر موعاوەنەتیان کردم (والحاصل) ساڵی پاش گرانی کە ئەکا تأریخ لە هەزار و سێ سەد وسی و حەوتی هیجری بوو (١٣٣٧) ، حب الوطن شەوقی کەوتە سەرم، ئارەزووی گەڕانەوەم کرد بۆ دێی شۆڕیجە ، ڕۆژ بە ڕۆژ ئارەزووم زیاد ئەبوو، ناچار(أستدعا)و (أسترحامم) لە خزمەت مەرقەدی شێخ رەزای دێلێژە "قدس سرە " کرد هەوای نیشتمانم ئەما غایەلەی شیعر دانان بە دڵما رائەبورد عاقیبەت لە هیمەت شێخ رەزا وە زوو بە زوو هاتمەوە بۆ شۆڕیجە ئەما فکرم هەر لە سەر شیعر دەڕۆیی، هەتا ئێستاش کە ساڵی ١٣٤٧ی هیجرییە، هێشتا نەتیجەی ونهایەتی نەهاتووە.

ئەگەر چی قووەتی " علم "و خوێندنم زۆر نییە، ئەما جار بە جارێ لە هیمەت و بەرەکەتی چاکانەوە شیعرم بۆ دێت،" هذا من فضل ربي "، " حمدا لك و الشكر لك يا ذا المنن "، ئەما رجام وایە بە چاوی مەرحەمەتەوە تەماشای بفەرموون چونکە " " تأثيرات "ی وەیشومەی سەردی پاییزی مەیلی یاری بێ وەفا و تەشویشات و موهاجەمەی دەردی ڕۆژگاری پڕ جەفا باغ و بێستانی " ئەقالیم " و "بلدان " ی نیشاط و " أنبساط "ی دڵ وجانی بە نەوعی فەوتان و سوتان مەگەر ڕەحمەتی ڕەحمان و نەسیمی "جنان" تازەیکاتەرە.

لە پاش هەزار ئازار و ژاری مار کە بەدڵی هەژارم گەیشت و چەشتی بە غەیری " صبر" چارەی نەبوو، ناووم " ملقب " بە " صابری " کرد شایەد جەناب " صبار " جەزای "صبر" – أحسان –بکات .. ئامین.

شێوازم وێنەی قەیسی عامری   ناوم نەجمەدین لەقەب"صابری"
ئومێدم وایــە ستار العیوب   بداتە" صابر"سەبرەکەی ئەیوب
یا دڵ غەمگین بە وێنەی یعقوب   عاقیبەت ڕۆژێ بکاتە "مطلوب"

صابری

* * * * * *

ئەم سەر گوزەشتەیە بە پێنووسی دانەرە، لە پێش وەفاتیا نووسیویەتی ئەوا بە بێ دەست کاری خستمانە پێش چاو.

(تکا)

تکا لە خوێندەوارانی بەڕێز وخۆشەویستەکانمان ئەکەم کەوا بە چاوێکی دڵسۆزانەوە سەیری ئەم دیوانە بە نرخە بکەن، چونکە زۆر لە شیعرەکانی وەکو دووبارە وایە، یان هەندێ لە قافیەی شیعرەکان دووبارەیە، بەڵام هەمووی هەر جەنابی صابری خۆی فەرموویەتی، واتە جاری یەکەم بە مسوەدە دایناوە: لە جاری دووەم کە ئەو مسوەدەیەی نەقل کردوە، گەلێ شیعری جوانتر و ڕێکتری بۆ هاتوود، واتە نوسخەی مسوەدەکەو نوسخەی پاکەکە هیچ بە یەکتری ناچن، تەنها لە هەندێ شوێنا نەبێ، جا لەبەر ئەوە وامان بە چاک زانی کەوا هەردووکیان بنووسرێنەوە، لە بەر ئەمە تکایە سەرنجی بدەنێ.

دڵسۆزتان نەوەی صابری
شێخ عەبدولڕەحمان بەرزنجی

بۆ گەورەیی یەزدان

"حمد " ئەکەم بۆ "خالق"و پەروەردگاری ئینس و جان
وا به لوتفی خۆی به ئێمەی داوە " عقل"و دین و جان

ئەو خودا وا تاکو پاک و بێ شەریك و بێ غەمە
بێ نیاز و رازقی هەشتا هەزار نەوع عالەمە

"فرد" و بێ فەرزەند و زەن، هەم بێ وەزیر و باب و داك
واحدو بێ جسم و صورەت، هەم لە " نقص "و عەیب پاك

خەڵقی کرد (فی سته أیام) ئەرز و ئاسمان
هەم بەقودرەت ئەو محەمەد مصطفاي بۆ کرد بەجان

عالم و دانا به ئەحواڵی هەموو خەڵقی جیهان
زەڕەیە ئەشیا بەبێ ئەو قودرەتی نابێ نیهان

جملە مەعلوماتی ئەهلی ئاسمان و سەر زەمین
قەترەیە ئاوە لە بەحری عیلمی (رب العالمین)

وەرگەڕانی ئاسمان و نووری خورشید و قەمەر
بۆ بەیانی قودرەتی ئەو شاهیدێکن "معتبر"

تۆ لە "حیسیات "و ئاموشوی نەفس نابی جودا
یەعنی چی تێناگەی "آثار "ی ئەسراری خودا؟

ئەو خودا وا ئادەمی خاکی وحەوای ئیجاد کرد
وا بە نووری مستەفا دونیاو (عقبا)ی شاد کرد

قودرەتی ئەو بوو محەمەد مانگی چواردەی کرد دوو نیم
قودرەتی ئەو بوو عەساکەی بوو بەمار(موسا)ی کەلیم

قودرەتی ئەو حەزرەتی" نوح"ی لە تۆفان دا نەجات
بێ ئیرادەی ئەو نەبوو" عیسا"بە مردووی دا حەیات
قودرەتی ئەوبوو سلێمان عالەمێ تەسخیر ئەکا
ئاگری ابراهیم بە گوڵزاری "جنان" تقدیر ئەکا

قودرەتی ئەو یوسفی کردە" قوت "ی زیندان و بەشەر
"یونس"ی کە کردە" قوت "ی حوت و تاریك و کەدەر
قودرەتی ئەو دەست و پەنجەی تۆ قەڵەم نزدیك ئەکا
قودرەتی ئەو رۆژی ما رووناك و شەو تاریك ئەکا

ئەی فقیە ئاساری فضلي ئەو نەبێ "تصنیف "ی چی؟
ئەی حەکیم ئەتواری لوتفی ئەو نەبێ تەعریفی چی؟
قادر و عەدل و تەوانا هەرچی حەزکا وا دەکا
لطف و قەهری عالەمێ ئاباد و یا "أفنا"دەکا

من ئەبێ چیبم لە فضلي بێ شوماری دەم بدەم
یا بەیانی " معجزات " ی " أنبیاو الله " بکەم
" صابر" م ناقص ترینی بەندەکانی حەزرەتم
کەمترینی پاسەوانی دەوری نان و "نعمەت" م

ألله

بێ ئیرادەی ئەمرو تەوفیقی خودای " ذو الجلال"
ئیش و کاری هیچ کەس ناگاتە سەر حەدی کەمال

کەڕو وفەڕی جنبشی جملە وحوش و هەم طیور
هەر لە ئەوجی ئاسمان تاکو بیابان و "بحور "

ذی حیات و دار و بەرد و خاك و خۆڵ وئاب و نار
قودرەتی ئەو خەڵق ومەحوی گشت ئەکا لیل و نهار

یا خودا تەوفیق تا " منظومە"یە تألیف بکەم
عیلەت و ئازاری بێ دەرمانی دڵ تەعریف بکەم

بابمێنێ یادگاری دەردی "نەجمەدین نجل "
عەبدالرەحمان أبن شێخ مەحمود بەرزنجی ئەصڵ

کوشتمی نازاری زامی تیغی جەوری ڕۆژگار
باهەموو کەس تێبگا" أظهرمن الشمس "ئاشکار

هەر کەسێ گۆیی هونەر دەرکا لە مەیدانی " مصاف "
بۆ سەری ئەو تیغی دەوران بێ غیلاف و بێ خیلاف

ذو الفقاری عەشق تیغی چەرخی دەوران کول ئەکا
حوسنی جانان دەرکەوێ کێ سەیری باغی گوڵ ئەکا

هەر کەسێ عەشقی حەقیقی بێ دەبێ پەروانەوار
خۆی نە پارێزێ لە سۆز و "أشتعال"ی شەمع و نار

هەر دڵ و جانە" نثار "ی خاکی پێی جانانەبێ
دوو گومانە "صابری " ئاخۆ قبوڵە یا نەبێ

ألله

ستایشی پێغەمبەر

(صلی الله علیه وسلم)

خوا کە خەڵقی کرد حەبیبی خۆی لە نووری زاتی پاک
ئەو زەمانە هیچ نەبوو " لا آدم و لا ماء " و خاک
عالەمی کردە (جسد)، نووری حەبیبی کردە رووح
بۆیە وا هەر ماوە ناخنکێ بە سەد تۆفانی نووح
خوا بە قورئانی موبین أفضالی ئەو ئەکا أثبات
کافیە شق القمر، میعراج و باقی موعجیزات
ئایەتی " ما ینطق عن الهوی " صابر چییە...؟
هەرچی پێغەمبەر ئەڵێ بێ شک کەلامی رەببییە

دیوانی صابری

پیتی ئەلف (أ)

نەسیمی سوبحدەم

نەسیمی " سوبحدەم " موژدەی بەهاری حوسنی یاری دا
نیشانەی جەژنی نەورۆزی لە شاری دڵ دیاری دا
کە داخڵ بوو بە شاری دڵ سوپاهی حاکمی عادل
دز و جەردەی غەم و (غصە) لە ترسی روحی غاریدا
(بحمد الله)سەفینەی دڵ لە گێژاوی بەلا دەرچوو
ئیتر ئاسوودەیە بێ غەم لە بەحری لوتفی باریدا
ئەما ئاساری غەیری حەق لە نێو شاری دڵم (مطلق)
کە هەر کەس لێم قبوڵ ناکا خودا تەوفیق و یاریدا
ئەما دەرد و غەم و میحنەت لە مەولا شادیە و عوشرەت
لە نێو بازاڕ و شاری دڵ (مبشر)هاتوو جاڕی دا
وەرە (صابر) دڵ و جانت "نثار "ی پایی دولبەرکە
نەوا بمری بڵێن ئەو شێتە نەیزانی خەساری دا

ئومێدی دڵ

دڵ بە ئومێدە کە شابی شان و شین خاڵی دەکا
مامەڵەی فەرشی حەریر و ئارەزووی خاڵی دەکا
باوەڕم نایە مەزەندە خۆی دڵی خۆی خۆش ئەکا
کوێر و کەڕ کەی تەرجمانی حەزرەتی والی دەکا
جاهیلی ئەبتەر (وصیت)بۆ عەقیدەی پێ مەکەن
" صبر"ئەگەر بیخەیتە ناو هەنگوینەوە تاڵی دەکا
گەرچی ئەمڕۆ مەرتەبەی ناکەس بڵند و کەس نەوی
(کذب-ي محضە) گەر بڵێن عەللامە حەماڵی دەکا
گەرچی مشکی و خامەك و ئەتڵەس هەموو کاری دەسە
کوێری مادەر زادە کەی خورج و بەڕە و خاڵی دەکا
هەم نوشینی وشکە سۆڵی قەت مەکەن نەفعی نییە
گەرچی (دائم)بەحسی شیعری مەولەوی و نالی دەکا
(صابری) وریابە - أبناء-ی زەمان نزیکە لێت
نەك بڵێن ناشی سوارە روو لە جێی چاڵی دەکا
(صابرا) تۆ چیت بەسەر دون پەروەری دەورانەوە
گوێدرێژی خۆیەتی حەزکا بە گوێی نالی دەکا

خودایە چ خۆشە

چ خۆشە کە روخساری جانان خـودایا   ببینم فـــــداکەم دڵ وجان خـودایا
چ شیرینە خەسرەو بە چاوانی پڕ خەو   نەزەر کە لە ڕاڕەو بە دەریان خـودایا
غەریب و گــەدابم غەریقی بــەڵا بــــم   نـەوا لەو جودابم بــەگریان خـــودایا
بــرینداری تــــیرم پەرێشان (ضمیرم)   دەواکەی نەفیرم بە (أحسان) خـودایا
لـیباسێکی چاکـە خورشیدی حــوسنت   بە (صابر) نیشاندەی زمستان خـودایا
کە تانی وجودم بە (بدری)جــــەمالی   کە سووتا بسووتێ هەمیسان خـــودایا
برینم بــە ســــۆیە پەنامم بــە تــۆیــە   لـە چاوی نەخۆشی فرۆشان خـــودایا
کە یار هات لەسەرخۆی منیش چووم لەسەرخۆم   چـور شـەبنم بـە خـورشید تابان خـودایا
نــەماوە سـەبووریم پـەرێشانی دووریــم   کەرەمــکەی شفایە بـە قورئـان خودایا
لــە ناڵینی (صابر) چ جای حــەکیمـــان   چ بــوو وا جیهانـی خـرۆشان خـودایا
وتی دیم لە شەودا شیفاکەم لە خـــەودا   نەکەی یاری (صابر) پەشیمان خـودایا

دەردی دڵ

دڵ نەخۆشە ئینتزاری هاتنی دڵدار ئەکا
مەیلی سەیری میوەهات و سێبەری گوڵزار ئەکا
" رینا " ساتێ حەکیمی "حاذق" ی چاری بکەی
وەرنە دەرمان و دوعای بێ چارەکان کەی کار ئەکا
خۆشە سوتانم بە شەمعی روومەتی پەروا نەوار
چونکە سفتەم دەفعەی لەککەی ئاینەی دڵدار ئەکا
چاوەکەی بیماری دڵدارم مەگەر رەحمێ بکات
وەرنە دەردم سەد چوو لوقمانی حەکیم بێزار ئەکا
تا ئەدیبی چاوی دەرسی (صبر) و حیلمی پێ وتم
دڵ لەبەر ئەو چاوە تەحمیلی هەزار ئازار ئەکا
یا خودا ئەم دەردە تووشی دوژمنانیشم نەبێ
چونکە " تأثیر "ی لە دونیا و قیامەت کار ئەکا
ئەی موسوڵمانینە جەللادێکە مانەندی نییە
هەریەیەك دەم سەد هەزار ئەکوژێت و زوو ئینکار ئەکا
ئەڵبەتە خاکستەری پێلازمە بۆ ئاوێنە
بۆیە ئەو دڵدارە بۆ سووتاندنم " أصرار " ئەکا
"طرفة العین " ی بە ناهەق سەد برینم لێ ئەکا
تیرەکەی ئاخر لە "اول" دەفعە چاتر کار ئەکا
دڵ هەزار ئازاری بینی یەعنی چی خۆشحاڵە پێی
یار ئەبێ چی بیستبێ "یا رب "کە خۆی بێزار ئەکا

تا لە کن دوختۆری چاوی دڵ "وثیقە "ی وەرنەگرت
سەربەخۆ کەی عەزمی میوەی گوڵشەن و گوڵزار ئەکا

" صابری، الحمدلله " یار " وثیقة" ی داوە پێی
سەربەخۆ هەر ئەمسەر و ئەو سەر لە نێو گوڵزار ئەکا

" صابری"بێ ئاردە باراشی غەمی ناکاتە ئاش
شەو وەکو عارەب – بە" بالله الکریم "– دەستاڕ ئەکا

پەیامێ بۆ موسڵمانان

ئەی موسڵمانان خودا لێمان قەبوڵ ناکا کەوا
وا بە جارێ دینی خۆمان نایە سەر نان و کەوا

حوببی دونیا زەوقی دینداری لە دڵمانا نەهێشت
شەرمەزاری هەردوو دونیا تابیعی نەفس و هەوا

تا بەکەی (عاصی) گەری و بێ تاعەتی دووری خودا
بۆ تەمێ نەگرین لە بابا ئادەم و دادا حەوا

یادی حەق و مردن و ڕۆژی قیامەتمان نییە
(جملە)مەعلولی گوناه و بێ حەکیم و بێ دەوا

راستی دونیا هیچ وەفا و ئاسایشی تێدا نییە
هەرچی تێ فکرێ پەریشانە فەقیر و پێشەوا

دور لە چاکانی لە چارەی بێفەڕیدا سەد بەڵا
پادشاه موحتاجە بۆ دوو ئانە خەرجی بێ نەوا

صابری ئەحواڵی ئەم دونیا مەگەر خوا چاکی کا
تۆ مەڵێ عالەم وەها خەڵکی ئەڵێ ئەو شێخە وا

بێ قیمەتی دونیا

بەس بکە مەیلی جهانداری لە دونیای بێ وەفا
نایەنێ ئەم قیمەتە کەم بۆی بخۆ جەور و جەفا
ساعەتێ فکری قیامەت کە کە سبحەینێ ئەڕۆی
چی ئەکەی جوابت چییە تۆ چی ئەڵێی لەو ڕۆژەدا
تا وەکو ماوی لە دونیادا بکە (أحسان)ی خۆت
گەر نەکەی مەسئوول دەبی کێ دێ جەوابی تۆ ئەدا
ڕێگەکەت دوورە عەجەب بێ باکی چۆن پێیدا ئەڕۆی
بەم شەوە تاریکە بێ تۆ شەو دەلیل و بێ چرا
ڕوو لە قاپی حەزرەتی مەولاکە نەجمەدین ئەتۆ
ڕوح و ماڵت صەرفی ئەو کە بەڵکو دەسگیرت بکا

خۆر

خۆر ڕەنگی نییە عاجز و داماوە لە کێوا
ئەڵبەت قەمەری ڕوومەتی تۆی دیوە لە شێوا
لا سوورە مەگەر ڕوومەتی تۆی دیوە لە شەرما
ڕوو زەردە وەلێ ناسك و نایابە لە سێوا
حەدی چییە نەوغونچەی گوڵ لێوی دەبزوێ
لەو باغە کە تۆ زەردەخەنە دێنییە لێوا
بیستومە زەدەی گورزی دەسی ڕۆستەمی عەشقت
بێ باکە لە نێو جن و بەنی ئادەم و دێوا
ناهەق نییە (صابر) بە خودا وا خەرەفاوە
کێ بێ(قمر)ی تەلعەتی تۆی دی کە نە شێوا

یار نەبێ چۆن بێ..؟

سەد مەرتەبەیی شاهی لە تۆی بەرگی قوماشا
دەرحەق بە گەدا لوتف و کەرەم لازمە پاشا
زامارم و بێچارە نەهاتی کە بپرسی
حاڵت چییە ئەی غەمزەدە لەم کاولە ئاشا
عنوان و (تکبر) مەکە ئەی یاری خەرابات
چی (صاحب)ی عنوانە پەشیمانە لە پاشا
هەر دەستەو دوعا دیدە بە شاڕێوە نەهاتی
تەئسیری دوعا و عەهدی من و تۆ نییە حاشا

ساتێ وەرە بازاڕەوە ئەی یوسفی مصری
عالەم بە سەر و ماڵەوە هاتوونە تەماشا

ئارام و سەبووری نییە(صابر) وەکو ماسی
بێ تونە کەڕ و گێژە پەریشانە لە ماشا

پایزی پیری

پایزی پیری پەیابوو نەو جوانیمان نەما
نەو بەهاری عەیش و نۆش وکامەرانیمان نەما

شێری پیری دەست و پێی ئاسکی جوانی تێکشکاند
قووەتی سەر پەنجە و باسك و زرانیمان نەما

ئێمە دونیامان نەخست و ئەو هەمووی خستینە ژێر
ئیعتبار و دەستەلات و پاڵەوانیمان نەما

نا خەڵەف بووین و رەوشتی باب و باپیرمان نەگرت
خوا شوناسی و ئیفتخار و خانەدانیمان نەما

روو لە چۆڵی غەفلەت و پشتمان لە کەعبەی مەقسەدە
ئەی موسڵمانینە کەڵکی ئاوەدانیمان نەما

چونکە (سجادە) ی پدەرمان خستە سەر جادەی عەدو
زەوقی دین و خوێندنی (سبع المثاني) مان نەما

خاوەنی خەرمان و مێگەل بووین و روتبە و (أعتبار)
ئێستە باشاری شوانی و ئاشەوانیمان نەما

دزی پیری گەنجی عومری خۆشەویستمانی دزی
بۆیە وا مات و کزین و شادمانیمان نەما

کاور و جوو واز لە دین و مەسلەکی خۆی نایەنێ
دینی (مسلم) وا لە بەر شێتی و نەزانیمان نەما

(دائما) دەرد و بەلاّمان زۆر و بێ بارانییە
موستەحەقمان بێ کە ئاوی حەوز و کانیمان نەما

ئابڕوومان وەك عەرەق ئەتکێتە جام و بادەوە
حورمەتی دینمان بە قەد چایی بەیانیمان نەما

صابری فەقر و قەناعەت فەخرە بۆ دین پەروەران
سەد شوکر وا مەرتەبەی دونیای فانیمان نەما

خۆت بناسە

ئەی لە چۆڵی غەفلەتا هەر ڕەوکەوانی چارەوا
ڕۆژ و شەو وردی زوبانت ئەم بەرخە وا ئەو کارە وا

ئەسڵ و نەسلی خۆت بزانە هاتوو وچونت تێبگە
بابە گەورەت حەزرەتی ئادەم (صفی) داکت حەوا

خالقت کێیە أطاعەی پێ بکە ئەی بێ خەبەر
حەیفە لەو عاصی ئەبی کەوتویە دوی نەفس و هەوا

خەوف مەولا بێنە دڵ ئەی غافلی بێ عەقڵ و هۆش
تا نەبی ڕۆژی قیامەت تووشی دەردی بێ دەوا

ئەلبیسەی تەقوی لە بەر کە سونەتی پێغەمبەرە
پیاوی دانا دینی دانانێ لەسەر نان و کەوا

تەسویەی ڕێی خاس و عام و تەرکی ڕێگەی دین ئەکەی
ئەی (مهندس) ئەی تەریقی خاس و عام و پێشەوا

تەسویەی خاشاکی رێگەی دین نەکەی بێ حاصلە
خۆ بە بەیداغ و عەلەم نابی بە شێخ و پێشەوا

(صابری) تۆ تەسویەی رێی دینی خۆت ناکەی ئەلێم
ئەم مەلا و شێخە وا ئەو جاهیل و دەروێشە

(صابری) وا چاکە تا ماوی لە دونیا عومری خۆت
سەرفی مەولا کەی لە مەولا تەرکی ماڵ و (ماسوی)

سکالا

ئەی موسڵمانان بڵێن بەو دولبەرە بۆچ وا دەکا
"طرفة العين"ێ هەزاران فیتنە ها بەرپا دەکا

قەسدی خوێنی بێ گوناهان بۆچ ئەکا رۆژێ هەزار
دەستەو خەنجەر غەرقی خوێنەو سور بە سورحاشا دەکا

هێندە بێ رەحمە لە "عين الفعل"ی قەتلی بێ خەتا
عالەمێ غەوغا دەکا ئەو خەندەیی قاقا دەکا

رەحم و (أنصاف)ی نییە دەر حەق بە مسکێن و فەقیر
هیچ شەرمێ نە لە شێخ و نە لە شاهەنشا دەکا

چلۆن نەترسم موفتی و قازی کە چوون بۆ خزمەتی
بە ئەقلم مەیلی لە سەر چشتێکە " أستفتا " دەکا

تێدەکا بۆ لەرز و تا - عناب-ی لێو شافییە
بۆیە لێوی خۆی گەزیوە دەست و پەنجەی وا دەکا

چوومە کن نەوعێ " أطبا" بۆ عیلاجی لەرز و تا
" جملە" فەرموویانە هەر " عناب" ە دەفعی تا دەکا

شەو بە هێواشی وتی مەگری بەدایم ئاشکرا
ئیش و کاری عاشقی لازم بە "أستخفا" دەکا
سەد فغانم کرد و لێی پاڕامەوە سوودی نەبوو
وەرنە سەیری جەوری ئەم " سلطانە- أستغنا" دەکا
شەرق و غەربی "أستیلا" کرد و نەما نەوعی بەشەر
زامیرا عەزمی گرۆهی عالەمی بالآ دەکا
"صابری" کێیە لە بەحسی خەت و خالی دەم بدا
جار جارێ " شبە"ی شانە زولفەکەی تاتا دەکا

شەوقی یار

شەوقی یاری وا لە شاری سینەما
هەر دەمێ رەنگی دیگەر وەك سینەما

هەر کەسێ جارێ ببینێ یاری من
خاوەنی سەد کیسەیێ فلسی نەما

چونکە یوسف هاتە بازاڕی "مصر"
شیدەتی قاتی نەما برسی نەما

بەندەکەی شوکری خودا دێنێتە جێ
وا رەقیبیش ئێسکی قورسی نەما

" شکرو لله" ناحیەی دڵ " صابری "
تا بڵێی ناسوودەیە ترسی نەما

چاوی یار

وا دیارە چاوی یارم مەیلی بیماری دەکا
دڵ کە بێ سەبر و قەرارە شیوەن و زاری دەکا
بە ئەقلم بادی" صبا "ڕێی کەوتە نێوگوڵزاری ڕووی
وا کە ئیستهزا بە عەتر و مسك و تاتاری دەکا
هەر کەسێ جارێ ببینێ سورەتی یارم لە خەو
تا بمێنێ زکر و شوکری نیعمەتی باری دەکا
هەر کەسێ هۆشیارە مەیلی یار و دڵداری دەکا
بێنە سەیری چاوی یارم مەیلی بیماری دەکا
خۆشە شەو ناڵین و جەوری یار و زامی نادیار
"خاصةً" بۆ ئەو کەسانەی زیکری جەبباری دەکا
گفتوگۆی " صابری " بۆیە هەمووی مەستانەیە
چاوی یاری کاروباری خەمری "خلار"ی دەکا
مودەعی لۆمەم ئەکەن سەد کاشکی تۆیان ئەدی
تا بزانن " صابری " هاواری ناچاری دەکا

بووکی دونیا

بووکی دونیا شوو بە مێردی جاهیل و ئەحمەق ئەکا
حەقیەتی بێزوو بە خوێنی جەرگی ئەهلی حەق ئەکا
وا جەهەنەم پڕ لە جاهیل" لەهو لەعب"ی خۆی ئەکا
تێگەیشتوو بۆچ لەژێر عەباوە لێی ئیرەق ئەکا
ئەی درێغ ئێستاکە ئەهلی حەق نەما ئەولادییان
غەیبەتی دین پەروەران و کردەوەی ناحەق ئەکا
عالم و جاهیل لە مەعناو سورەتا فەرقی نەما
چونکە هەردووکی بە بۆیاغی سمێڵی دەق ئەکا
هەر موسڵمانێ " قصە"ی حەق گەر لە جێگایەك بکا
جێبەجێ لەو جێگە خۆی بێ حورمەت و جێ لەق ئەکا
واعزێ وەعزێ بدا زاڵم وەکو کتکی قەڵەو
گۆشتی دابەستوو ببینێ چاوی هەردوو زەق ئەکا
خوانەخواستە " عالم "ێ تەعزیری جاهیلێ بکا
ئەو مەلا تووشی بەڵاو خۆی کافری "مطلق" ئەکا
ئەی مەلا تۆ چۆلەکەی زاڵم پشیلەی مەتبەخە
تۆ نەچیتە مەتبەخی چاوی لە تۆکەی زەق ئەکا
حەق وتن قانون نییە ناحەق وتن بێ شەرعییە
شەققی شەفە " صادق "و " کاذب "نزیکی شەق ئەکا
تۆ دەلوبیبەر نەخۆی تەئسیر لە داوێنت ئەکا
لا جرەم سیر خۆر رەفیقانی کە لووتی رەق ئەکا
" طالب "ی ئاسایشی حیفزی زوبانت کافیە
وەرنە قەولی بێ سەر و پا قەلبی ئینسان رەق ئەکا
"صابری " لەو ساوە تەبعی ئەهلی دونیای ناسیە
نە بچووکی تێگەییو نەگەورەیی ئەحمەق ئەکا

چاوەڕوانیی

عومرێکە گەدا چاوی بە شاڕێوەیە پاشا
سووتاوم سەری ناکەیە ئەم کاوولە ئاشا
ئەو ڕۆژە لە سەر ڕێگەی عەشقت کە بکوژرێم
سەیرانە تەکەبر مەکە تۆش بێرە تەماشا
کەوتومە لە بەر قاپیەکەت سائیلی رووتم
رەحمەت بە مەساکین و فەقیران نییە حاشا
عینوان و تەعەدا مەکە دەربارەی دەروێش
هەرچەندە کە پاشای لە تۆیی بەرگی قوماشا
ئازاری دڵ و دەردی سەرم بەس بدە قوربان
چی زاڵم و غەدارە پەشیمانە لە پاشا
ئازاری دڵی "صابری" بێ چارە ئەپرسی
بێ شوبهە ئەڵێی ماسییە شێواوە لە ماشا

پیتی بێ (ب)

کابوسی فیراق

عیللەتی کابوسی فیراقی حـــــەبیب
جوننەتە بۆ شێخ و مەلا و تــــەبیب
چار و عیلاجی نییە سەودایی عەشق
یا بە دوعا یا بە دەوا یا بە تـــەبیب
لادە لە – خاصیەتی – " أستخروس"
هەلگرە ئیهلیلەج و عود و صەلیب
غونچەی لەبی بۆ "مرض"م شافیە
جـارێ خودا بیکەرە باری نـــەسیب
زامی دڵی " صابری"سارێژ ئـــەبێ
گەر قەدەمێ رەنجە بکەی عن قریب

جەنەتی رووی یاری من

جەنەت و گوڵزاری جەمالی حەبیب   دافعی ئازاری غەریب و تەبیب
هەم لەبی لەعلی تۆ شفا بەخشی دڵ   یادی جەمالی تۆ ئەنیسی غەریب
رووی رجا ناکەمە شێخ و مەلا   ناچم و گوێ نادەمە (وعظ و خطیب)
سەیلی سروشکم وەکو تۆفانی نوح   ئاگری دڵ – یجعل الولدان شیب –
زەڕە سیفەت عاشقی خورشیدی رووت   تێکەڵ ئەبێ بێ خەبەر و بێ شەکیب
ئوجرەتی رێ حازرە ئەی جان و دڵ   گەر قەدەمی رەنجە بکەی عن قریب
(حصە) زەکاتم بدەیێ ئەی غەنی   (واجب الأحسان)م و رووت و غەریب
زامی جگەر چی لە مەکینە و خەیات   کۆششی بێ حاسڵە پینە و تەریب
تا گوڵی رووی یار لە من غائیبە   حاڵی دڵم زارییە وەك عەندەلیب
مهری رۆخی دەربکە وەی من ئەکەم   چەشنی زەڕە رەقس و سەمایە عەجیب
چار و عیلاجم کە لە راهی خودا   غایەتی ئیحسانە بە کوێری رەقیب
یەك نەزەری تۆیە عیلاجی دڵم   لاوەکە ئەی دولبەری عابد فریب
با لە تەماشای گوڵی باغی رووت   "صابری"بێچارە نەبی بێ نەسیب

بۆچی بێ سوچ و خەتا وا ئەمکوژی

ئەی قەمەری لەیل و بەرۆژ ئافتاب
عاشقی رووت بوونە کەتان و کەباب
عەکسی گوڵی روومەتی تۆی دی بەشەر
بۆیە سروشکی بووە عەینی گوڵاب
چا نییە بێ سوچ و خەتا ئەمکوژی
ڕۆژی قیامەت هەیە نەکرێی حیساب
ڕەحمی خودا بێنە دڵ و بەسیەتی
نیمە توانایی عیتاب و عەزاب
بەختی منە وەعدی تۆ ناکا وەفا
عەهدی تۆوە نەبوو دوعا موستەجاب
بەم دڵە بیمارەوە دەستەو دوعام
یەک لە هەزاران نەبوو موستەجاب
هاتە سەرینم وتی چی مەیل ئەکەی
هاتە دەمی "صابری" جوتێ عناب

دووری دولبەر

تۆ وەرە ئەی دولبەری روو ئافتاب
لاوەکە بە بێ پەردە و ناز و عتاب
بێرە سەرینم(مرض)م تێبگە
وا لە فیراقت جگەرم بوو کەباب
وا لە غەمی دووری تۆوە کەوتووم
ئەك حوکەما" قابض" ئەکا (أجتناب)
رەحمی خودا بێنە دڵ و بەسیەتی
محنەت و دووری و فراق و عەزاب
سەد کەڕەتم دەریکەی و دێمەوە
تۆ کە میسالی عەسەل و من(ذباب)
دەردو غەمت حاسڵی عومری منە
وەرنە (ثواب)م نییە (عند الحساب)
عەکسی گوڵی رومەتی تۆ (باعث)ە
وا کە سروشکم بووە عەینی گوڵاب
عاشق و غەمبارم و چاوت شەراب
خەستەو و تادارم و لێوت – عناب –
فەرموو ئەگەر جان و دڵت پێ دەوێ
حازرە(صابر) لە بۆ رەدی جەواب

پیتی تێ (ت)

بەخێرهاتنی خۆشەویست

– جزاك الله – كە تۆ هاتی بكەی سەردانی بیمارت
شفات هێناوە یەعنی میوەهاتی رووی گولزارت
بە نووری حوسنی تۆ شمس و قەمەر بێ نوور و حەیرانن
غەزال و لەعل و گەوهەر سێ لە چاو و لێو و رەفتارت
لە ترسی بازی چاوت پۆڕی دڵ چاری نەما جانا
ئەمیستاكە پەناهی داوەتە جەناتی روخسارت
أطباء دەردی دڵ مشكل ئەزانن سەهل و ئاسانە
بە ئەوراقی گوڵی حوسنت بە لێوانی شەكەر بارت
سەلا لەو رۆژە تەشریفت بچێتە سەر نەخۆشانت
وەكو زەڕە لە دەورت رەقس ئەكەن سوتاوی دیدارت
تەماشە لە ئاوێنە دیارە چارەیی دەردم
ئەگەر چی پێم ئەڵێن خەڵكی بە لوقمان ناكرێ چارت
بفەرموو با نەچم بێ توشە بۆ سەحرای بێ پایان
وە ئیللا خۆت ئەزانی دەبمە مایەی رەنج و ئازارت
بە قوربان نەوبەتی ئنصافە عومرێكە تەمەننامە
ئیتر وەعدە وەفاكە با نەبم مەحرومی دیدارت
عیلاجی نوعلی قەلبم مەیل ئەفەرمووی سەهل و ئاسانە
بە ئەوراقی گوڵی حوسنت بە لێوانی شەكەر بارت
دوعا ناگاتە گوێ و دەستی كەسێك ناگاتە داوێنی
ع عالی قەدرە یارەب بێ بەلا بێ (صابری) یارت

هاژە هاژی سەیلی چاوم

مودەتێکە شەو ئەناڵێنم لەژێر پاسارەکەت
خۆت نەکردە خاوەنی خەستەی لە گیان بێزارەکەت
وا لە چاوم جاریە فرمێسکی خوێن باوەڕ بکە
پێ نەما خەیلی خەیاڵت بێتە لای بیمارەکەت
تا خەیاڵت پادشاهی شاری دڵ بێ(مشکلە)
قاسیدی خەو ڕوو بکاتە چاوی خزمەتکارەکەت
هاژە هاژی سەیلی چاووم پڕ بە عالەم مەوج ئەدا
قەترەیە نایەتە بەر چاوت لە سەختی قارەکەت
تا نەهاتم بوو نەهاتی تا (تەبەییون) بێ بە هات
تازە هاتی هاتنت هەیهاتە بۆ غەمبارەکەت
حەسرەتا ڕۆژێ نەهاتیتە سەرینم پێم بڵێی
ئەی غەریبی شارەکەم چۆنی لە گەڵ ئازارەکەت
سەبرە چارەی دەردی دووری زیکرە دەرمانی گوناه
زوو دەگاتێ حاسڵاتی سەبر و ئیستغفارەکەت
(صابری) وریابە خۆ ئەو شۆخە وەعدەی دا بە تۆ
نەك هەمیسان ڕەنجەڕۆ بی دەردی ساڵی پارەکەت

تۆران و جنێودانی بە پیلان

تۆران و جنێودانی بە پیلان و سیاسەت
پێم خۆشە کە بێگانە نەزانێ بە فەراسەت
سەد جار کە بە رووی ترش و قسەی سەرد دەرم کەی
هەر دێمەوە وەك مێش بە هەنگوینی هەناسەت
هەرچەند کە لەبەر قاپیەکەت خوار و زەلیلم
نایدەم بە هەموو روتبەی شاهان و ریئاسەت
بڕوانە زەوی سینە هەموو نەخلی ئومێدە
بێ حاصڵە ڕۆژێ نەبووە جێگە پیاسەت
لەناکاو دەسی نایە سەر چاوم و یەعنی
من کێم و ئەزانم بە دەسی نەرم و هەناسەت
عومرێکە گلاراوومە شەو تاکو بەیانی
تاخەو بزڕێنی بە زڕەی تاس و هەیاسەت
دوا گیانمە ئاخر نەفەسە توبی و مەولات
دەم بێنە دەمم بیکەمە قوربانی هەناسەت
عومرێکە لیباسی غەمی دووریتە لە بەرما
گۆڕین و دڕینی نییە ئەم کۆنە کراسەت
سینەم بە سروشك ئاوەڕشێن کرد و نەهاتی
فەرموو کەرەتێ ! فێنکە بۆ جێگە پیاسەت
کەوتوومە لە بەر قاپیەکەی تۆ کەڕ و کاسم

جارێ گوزەرێ ناخەیە سەر ئەم کەڕ و کاسەت
خەڵکی گەنمی دووریەوە جۆ چووە خـەرمان
تۆ هەر لە پەرێز مایتەو (تف)لەو دەس و داسەت
هــەر دێتەوە سۆ زامی دڵی (صابری) قوربان
ئارام و سەبووری نییە سوتاوە لــە تــاسەت
حەسرەت لە دڵم ما کە شەوێ بێیو لە خەودا
"صابر" بە خەبەر بێ لە زڕەی تاس و هەیاسەت

نیگارا مەست و بیمارم

نیگارا مەست و بیمارم بە چاوی مەست و بیمارت
وەکو پەروانە سووتاوم بە نووری شەمعی روخسارت
بە شەو مەجنون و بێدارم بە یادی زوڵفی (واللیل)ت
خەیاڵی رووت بە رۆژ شێتم دەکا(والشمس)ی روخسارت
لە شەوقی عارزت شەمس و قمر حەیرانِ و شەرمەندە
لە چاوی تۆ خەجاڵەت بارە ئاهو کەو لە رەفتارت
نە تەنها (صابری) گیرۆدەی زنجیری گیسوتە
دەبینم مەشرق و مەغرب پەرێشان و گرفتارت
عیلاجی دەردی (ضعف القلب) ئەگەر چی سەختە ئاسانە
بە گوڵ قەندی گوڵی روخسار و لێوانی شەکەر بارت
دەمێکە عالەمێ ئومێدەواری لوتف و ئیحسانە
کە تۆ پێیان نیشاندەی دەفعەیە روخساری گوڵزارت
کە یارم هاتە باڵینم نەما ئازار و ناڵینم
خودا لێکیان نەکا (صابر) حەکیم و بەختی بێدارت
مەسیح ئاسا بە ئیمایە هەزار ئەموات ئەکەی ئیحیا
وەرە سەیریکە (صابر) با نەبێ مەحروومی دیدارت

بۆ خودا

بۆ خودا دەرخە ساعەتێ ئەو گوڵی ڕوخسارەکەت
با بە کامی دڵ ببینێ بولبولی گوڵزارەکەت
باوەڕت بێ وا لە چاوم سەیلی خوێنین جاریە
ئاموشۆ ناکا لە مەولا قافڵەی سالارەکەت
گەر دەپرسی حالی دەردی عاشقی ڕوخسارەکەت
حاڵەتی بولبول تەماشاکە لە نێو گوڵزارەکەت
سوبحدەم بادی سەبا موژدەی وصاڵی دا بە دڵ
جانی شیرینم – نثار – ی پەیك خۆش ڕەفتارەکەت
(فارغ البال)م لە غەمزەی چاوی خوێن ڕێژی ئەجەل
چونکە ئەو نابێ موقابل غەمزەکەی خونخوارەکەت
مودەتێکە(صابری) وەعدەی بەهاتن داوە یار
خۆ نەهات ئەو بێ وەفای غەدارەکەی عەیارەکەت
سەد نەهاتی هات و سەد هەیهات هاتی تۆ نەهات
ئاخ لە جەور و زوڵمی یار و تالعی غەدارەکەت
مودەتێکە (صابری) یارت وتی دێم و نەهات
بە ئەقڵم پێی خۆش نییە شەو شیوەن و هاوارەکەت

پیتی ثی (ث)

شەوقی جەمالی

شەوقی جەمالی دولبەرە   یاماهی تابان – الغیاث–
سووتانمی سووتانمی   مانەندی کەتتان – الغیاث–
ئەلبەت گوڵی گوڵزارەکەی   روخساری دیوە دڵ
بۆیە دەکا بولبول سیفەت   گریان و نالان –الغیاث–
من چیم بە سەر لوقمانەوە   بەم دەردی بێ دەرمانەوە
کە ئاگری نەکوژایەوە   سوتام وەك خەرمان –الغیاث–
دەردم مداوا ناکرێ   زومرەی حەکیمان – الغیاث–
بێ سوودە حەب و شەربەت و   مەعجون و لوقمان – الغیاث–
دەرمانی دەردم چوو لەدەس   هاواری من ناگاتە کەس
فەلاحی دڵ وا ئاگری   بەربو لە خەرمان –الغیاث–
زاماری شمشێری برۆی   یارم ئەرستۆ شێت ئەکا
بیماری چاوی دەرکەوێ   حەیرانە لوقمان – الغیاث–
لوقمان و جالینۆسی چی   ژنگار و مالینۆسی چی
بێ سوودە حەب و شەربەت و   مەعجون و دەرمان– الغیاث–
دەرمانی چاوی (صابری)   خاکی بەری پێی دولبەرە
چی بکەم کە نیمە قیمەتی   ئیلا دڵ و جان –الغیاث–
(صابر)ئەگەر چاو ئێشەتە   دەرمانی هەر سەبر و سکوت
وەرنە لە دەرمانی دڵت   حەیرانە لوقمان – الغیاث–

هاوار

ئا میهرەبانی کوشتمی   ئەی میهرەبانان "الغیاث"
چار و عیلاجێکم بکەن   شێخ و حەکیمان " الغیاث"
دەرد و برینم کاریە   نالاندنم بێ چاریە
بۆ چارەی ئەم بیماریە   حەیرانە لوقمان " الغیاث"
گاهێ بە بەدری رووەمەتی   یار نیوە سوتم وەک کەتان
گاهێ ئەو خورشید و منیش   وەک زەڕە رەقسان " الغیاث"
داوێنی یارم چوو لەدەس   تەسکینی دڵ نایەت بە کەس
دڵ وەختە بشکێنێ قەفەس   وەک عەندەلیبان" الغیاث"
فرمێسکی خوێنینم نەما   چاوی جیهان بینم نەما
وا روحی شیرینم نەما   چیبکەم بە قوربان " الغیاث"
(یا نار کوني مطلقا)   ئاگری دڵ نەکوژایەوە
ئەم شەو بزێ وا ئاگری   بەردا لە خەرمان " الغیاث"
هاوار و زاری پیشەمە   بێ شک ئەڵێی چاو ئێشەمە
دەردی دەمار و ریشەمە   جەمعی موسڵمان" الغیاث"
نیل و فوراتی چاوی تۆ   خەرمانی پێ ناکوژێتەوە
ئاوی سەبووری بێنە دەس   بێ سوودە گریان " الغیاث"
عومرێکە واوەیلا ئەکەم   هەر شیوەنی لەیلا ئەکەم
"مەجنون" سیفەت وێڵی سەحراو   دەشت و بیابان " الغیاث"
(صابر) لەبەر مەهتابی رووت   بۆتە کەتانی نیوە سووت
فەرموو بڵێ نەختێ سکووت   تو بیو قوربان " الغیاث"
(صابر) بە گریان و فغا   نا کوژێتەوە خەرمانەکەت
تا ئاوی سەبری پیا نەکەی   بێ سوودە نالان " الغیاث"

پیتی (چ)، (ح)، (خ)، (د)

ئەی بە شیرینی لە مەحبوبان ئەسێنی

ئەی بە شیرینی لە مەحبوبان ئەسێنی خەرج و باج
وەی غولامی تۆ هەموو سوڵتانی خاوەن تەخت و تاج
ئەی بە غەمزەی چاوی بیمارت هەموو عالەم نەخۆش
وەی بە ئەنفاست (شفایا بن گروهی نامیزاج)
ئەی بە نیگاهی چاوی بیمارت هەموو عالەم نەخۆش
وەی هەموو عالەم بە ئەنفاسی مەسیحت ئیحتیاج
تا لەسەر چاوی نەخۆشت بیٚ(طبیب) بانی برۆت
هەرچی تێفکری پەرێشان و بە لوقمان ئیحتیاج
نەقدی جان و دڵ وتم قوربانی بەر پێت کەم وتی
خۆ لە شاری ئێمە ناچیٚ شێتە نەقدی بیٚ رەواج
تا "صبا"رێی کەوتە ناو گوڵزاری حوسنت ئەهلی دڵ
نا خەون شەو تا بەیانی پادشاە و میر و حاج
(صابری) هەر چاوەڕیٚ بوو تۆ کە ئیفای وەعدەکەی
هەر نە هاتی چاری دەردی کەی ئەناڵیٚ نا عیلاج

عیلاج

ئـەی هەموو عالەم بە چاوانی نەخۆشت نامیزاج
نینتیزارن ئەی مەسیحا لـەب بیاندەیتێ عیلاج
تۆ کە دەر کەوتی مەه و ئەستێرە شەو نووریان نەما
رۆژ کە مەیلت بێ لە مەحبوبان ئەسێنی خەرج و باج
بۆ غولامی تۆ بەنی ئادەم هەموو گەردن کـەچن
(جملە) دەروێش تا غەنی تا ساحێبانی تەخت و تاج
دەرد مەند و موستە مەندم تۆ حەکیمی حازیقی
تۆ بە ساغم سەرف ئەکەی حەزکەی بە نەقدی بێ رەواج
تـا دەماغی دڵ لە بۆنی جەنەتی حـوسنت پڕە
شاد و سەربەست و (مجازم) بۆتە داوی نـا میزاج
ئەی مەسیحا لەب بە چاوی تۆ کە روحم لێوەیە
تـۆ وەرە رەحمێکە یـا روحم بسێنە یـا عیلاج
(صابری) لەو ساوە سورمەی چاوی خاکی رێگەتە
چاوی بینایە بە بەدری حوسنی پاکت لـەیلی داج

نیگاهی تۆ

ئەی نیگاهی تۆ شیفایی تەندروست و نا میزاج
" عالم الله" ئینتزارن تۆ بیاندەیتێ عیلاج
شەو بە میوانی دڵ و ماڵی فەقیرێ خۆش بکەی
لائیقە دەروێش و پاشای پێ بسێنێ خەرج و باج
بەندەگی دەرگانەکەت چاتر لە روتبەی شاهیە
بەندە فەرمانن هەموو سوڵتانی خاوەن تەخت و تاج
وا لە دووری تۆ پەرێشانم کە روحم هاتە لێو
تۆ وەرە یا روحی شیرینم بسێنە یا عیلاج
(صابری) حەق وێژە گەر خوێنی برێژن (في المثل)
نەقش ئەکا رووی زەوی مانەندی (منصور) ی هەلاج

نووری جەماڵت

نووری جەمالت جەلا بەخشی تەماشایی روح
لێوی شەکەر باری تۆ "ذائق"ە بەخشایی روح
پڕتەوەی روخساری تۆ دیدەیی بیماری تۆ
مورسی ئازاری تۆ " منشأ "ی غەوغای روح
عیللەت و ئازاری من قەلبی برینداری من
دیدەیی خونباری من شاهیدی دەعوای روح
خەڵقی خودا ئەی پەری بۆ لەبی تۆ موشتەری
هەم بە سەمەرقەندی دڵ هەم بە بوخارای روح
دڕکی غەمی عەشقی تۆ وا چەقییە پای دڵ
قووەتی نووری نەما دیدەیی بینای روح
تەرجەمەی ئایەتی " مصحف"ی رووت مەقسەدە
وەرنە ئیجازەت نییە گوفتنی مەعنایی روح
یا بە شەکەر خەندەیی لەرزی دڵم چارەکە
یا بە دوو عەننابی لێو وامیمەی شەوتایی روح
باسی رەنگ و روو نییە عیللەتی مەجنوونیە
کاری ئەرەستۆ نییە "جنة"ی سەودایی روح
" صابر "ئەگەر جان و دڵ سەرف بکەی لائیقە
بۆ" صنم "و دولبەری هەم دەم و هەمتایی روح

عەشقی پەری روویەك

لە تاوی ئاگری عەشقی پەری روویەکی قەد بەیداخ
خودا ئاگاهە یەك لەحزە نییە جەرگ و دڵم بێ داخ
کە زوڵفی روومەتی پۆشی سەراپا خەڵقی مەجنوونە
کە دەرخا رووی شیرینی وەکو فەرهاد ئەچن بۆ شاخ
بە غەمزەی چاوی بیماری ئەزانن چەند پەرێشانم
میسالی باخی بێ خاوەن وەیا بوستانی بێ چەرداخ
بە باڵا سەرووی بوستانە بە روخساری گولستانە
بە شەو " ساقی " مەستانە بە رۆژ بێ مەسکەن وسۆراخ
بە غەمزەی چاوی سەحاری مەلەك رەقس و سەمایانە
لە شەوقی حوسنی شیرینی بەشەر کەوتۆتە شاخ و داخ
گوڵی حوسنی کە بنوێنێ بەشەر ئارامی نامێنێ
وەکو بولبول ئەناڵێنێ لە شاخ و دەشت و باخ و شاخ
نیشانم دەن ئەگەر دیتان نیشانێکە لە مەردیتان
کە چونکە هیچ کەس نەیدیوە قەت ئینسانی وا گوستاخ
چ حاصڵ "صابری" هاوار ئەکەی "قاتل" لە دەس دەرچوو
هەتا رۆژی قیامەت قاتلت پێ ناکرێ سۆراخ

به قەسدی کوشتنم

به قەسدی کوشتنم ئەو شۆخە وا روخساری دا پەرداخ
بە ناچاری دەکا زاری کەسێ وا دەیدەنە بەرداخ
بە غەمزەی چاوی بیماری جگەر زامار و بیمارم
بە شەو نالان و بێدارم بە رۆژ خۆراکم ئاخ و داخ
گەوڵی حوسنی کە بنوێنێ بە عاشق سەبری نامێنێ
بولبول ئاسا دەناڵێنێ بە مەحزونی لە سەحنی باخ
لە چاوی مەستی مەخمووری لە شوعلەی روومەتی سووری
نیگەداری بکەی رەبی لە چاوی پیس و(ذي أوساخ)
ئەگەر باوەڕ دەکەی یارم بە نەوعێ زار و بیمارم
بە شوعلەی روومەتی یارم وەکو فەرهاد ئەچم بۆ شاخ
لەبەر ئەو خەسرەوە شیرینە ژینم تاڵە فەرهادی
کە چونکە ناڵە ناڵم نابیە ناچار ئەچم بۆ شاخ
بەبێ ئەو خەسرەوە شیرینە(صابر) ژینی لێ تاڵە
لە بەر ئەو رەنجی فەرهادی دەدا دائیم لە کێو وشاخ
وجود ئەو جا عەزیزە تۆ عەزیزی لای عەزیزی بی
نە ئانکی باغچەی شار و دەرو وبێ خاوەن و چەرداخ
مەناڵە (صابری) گریانەکەت تأسیری مەعلومە
کە تۆ هاوار ئەکەی یار خەنجەری موژگان ئەدا پەرداخ

گرفتارم

گرفتارم بە داوی زوڵفی شیرینێکی قەد بەیداخ
بە تەقدیری خودا نابێ دڵی دێوانە قەت بێ داخ
لە کن دەرکەوتنی لەیلا دەمودەس شێت و مەجنوونم
لە کن ونبوونی ئەو شیرینە فەرهادم لە کێو و شاخ
دەبینی رەنگی زەردم بۆچ ئەپرسی حاڵی دەردی من
کە بێ شەوقم (مثالي) دالیەی بێ خاوەن و چەرداخ
نەخۆشی سەرسەری (صابر) مەگەر چابێتەوە رۆژێ
کە تۆ پێیە بنێیە سەر سەری کۆتابێ ئۆف و ئاخ

لەرزی پیری

ئەو کەسە وا زوڵفی خۆی و عومری ئێمەی دا بە باد
هاتەوە خزمینە با ئێمەیش بخوێنین "أن یکاد"
لەرزی پیری نایەڵێ دەستم عەسا بگرێ زەمان
نایە دەستم کلکی رەشمەی ئەسپە سەرکێشی موراد
"شکرو لیلا" هەرچی مەقسوودی دڵم بوو هاتە جێ
چاو و دڵ هەردوو بەرەو رووی یارە رووناکە و گوشاد
من کە چاوم کەوتە یاری بەختیار ئەوسا وتم
کامە کامەم پێ دەکا دونیا خودا هاوار و داد
چاکو و دونیا هەردوو خاتریان لە حەق یەك چانیە
بۆنی گوڵ ئازارە بۆ قالۆنچە ئەی مەردی جەواد

بـــا لەمـــەولا عـــومری رابـــردوو قەزا گێڕینەوە
ڕوو لە مەولا کەین و هەم بگرینەوە ڕێگەی ڕەشاد
ســــەر بڕینی نـــەفسی " أمارە " جیهادی ئەکبەرە
شێرە تەقوا نەفسە ڕێوی "صـــــابری" ڕۆژی جیهاد

تا بەکەی

تابەکەی قوربان لە دووری تۆ بکەم فەریـاد و داد
تەن نەخۆش و بێ حەکیم و دڵ حەزین و ناموراد
یاخودا ئەم دەردە بێ دەرمانە تووشی کەس نـــەبێ
دوژمـــنانیشم نـــەکەی وا مـــــوبتەلا – رب العباد–
دەردەدار و بێ دەوا خۆم تابعی نەفس و هەوا خـۆم
موستەحەقم بێ کەوا خۆم کردە جەوتی بەد نەژاد
چوو بەزایە گەنجی عومرم لەم مەراقە چاکە بمرم
ڕۆژ ئەڵێی سەرخۆشی خەمرم شەو لە خەودا وەك جەماد
ئـــــاخ لە دەس نەفسی لەئیمە تابعی دێوی ڕەجیمە
لائیقی نـــاری جـــەحیمە تابعـــی فیسق و فـــەساد
"نفس"ی ئەمارە هەمیشە خواردنی لێ بۆتە پیشە
پێم ئەڵێ قەت دامەنیشە بۆم پـــەیاکە نـــان و زاد
بۆم پەیاکە چای و شەکرە ماڵی زەیدو عەمرو بەکرە
هێندە حەییال و بـــە مەکرە ئابڕووی دا بـــە بـــاد
چا و قوبڵیم بۆ پەیاکە تەرکی ئیمان و حـــەیاکە
ڕوو لە جەردەی پادشا کە بێنە هەرچی بـاد بـاد

بێنە قاورمە بە چەوری پڕ پیاز و پڕ بە دەوری
نانی گەندوم بێ لەدەوری گەرم و نەرم و بێ (رماد)
ماڵ و عومرم چوو بەزایە (باعث)ی نەفس و هەوایە
یا خودا سا پایە پایە بێمەوە سەر ڕێی ڕەشاد
(صابری) پیری و فەقیری گەرچی نەقسن بۆ موجاهید
بۆ شکاری نەفسی ڕێوی جووتە شێرن بۆ (جهاد)

پەشیمانی

نا میزاج و بێ دەوا خۆم دڵ حەزین و نامووراد
تابعی نەفس و هەوا خۆم گەنجی عومرم دا بە باد
غافڵ و غەرقی گوناهم عاسی و نامە سیاهم
ڕوو ڕەشی دیوانی شاهم عاجزی (یوم التناد)
گورگی نەفسم خستە ناو (أغنام)ی عومری خۆمەوە
ڕەنجە ڕۆ خۆم وا بە جارێ عومری گەنجیم دا بە باد
موشی نەفس و گەنمی ئەعمال و کوردی دۆ نەدیوو
عەرەب و حەلوا دز و جەردە و خەراپی و فەساد
نەفسی بەد خوو دائیما هەر پێت ئەڵێ بێنە و بخۆ
چەور و شیرین و تورش و ئەنواعی ئاش ونان و زاد
نە لە قەهری حەق بترسە نە لە گورز و شەق بپرسە
من ئەوا بمرم لە برسا عەیبە بۆ مەردی جەواد
یا خودا دینم قەوی کەی نەفس نابوود و نەوی کەی
نەفس وەک مێشوولە وا بێ تاعەتم مانەندی باد

(صابری) نەفسی خەبیس و دزدەستەکی شەیتانی پیس
ڕێویە گەر تۆ بە شێری (صوم)بۆی نێیە جیهاد
شێری پیری بەردەرە سەر نەفسی ڕێوی (صابری)
گەر تۆ (صیاد)ی بزانە هەم شکار و هەم جیهاد

ناموڕادی

عەندەلیبی دڵ کە چاوی کەوتە غونچەی بامیداد
دائما ویردی زوبانی بۆتە ئایەی (أن یکاد)
لەرزی پیری عودی سیواکی لە دەس بەردامەوە
تازە چەرخی بێ وەفا بۆم زین ئەکا ئەسپی موراد
ناموڕادی پیری کردم موختەسەر لێم ناگەڕێ
کامە کامەم پێ ئەکا دونیا خودا هاوار و داد
عومری گەنجیمان بە (غصە)و ناموڕادی بردە سەر
وا لە پیری هاتە دەس سەر ڕشتەیی کار و موراد
باوە کوڕمان کردە باب و باوەژنمان کردە داك
گەنجی عومرو حاسیلاتی ڕەنجی خۆمان دا بە باد
(یا ألهی)خۆشەویستم ماری نەفسی نەیگەزێ
چونکە تریاکی نییە ئەو زەهرە تا – یوم التناد–
کردەوەی نا پوختە کشتی بۆ تەماعی پوختەیە
ڕۆژ ژیانت خوی حەیوان شەو بە خەوتن وەك جەماد
زیکر و فیکری ئەهلی دونیا نان و ئاشە (صابری)
یەعنی چی خۆ دوژمنیشیانە لە ئەسلانان و زاد

یەعنی چی خۆ دوژمنیشیانە لە ئەسڵانان و زاد
لەم نەخۆشی بێ دەوایە دادڕەس "صابر" خودایە
هیمەتێکە پایە بێمەوە سەر ڕێی ڕەشاد
(صابری) عومرت بە زایع دا ئیتر وریاوەبە
عومری رابردوو قەزاکە بێرە سەر ڕێگەی ڕەشاد
(صابری) دونیا لە تۆ بێزارە ئەمما مەیلی تۆ
هەر لە سەر ئەو ماوە بۆیە ناگری ڕێگەی ڕەشاد

پیتی ذ ، ر، ز

یاری لذیذ

جەژن و شادیمە ئەم شەو هاتەوە یاری " لـذیذ"
زیرەك و شیرین زوبان و مامی روخساری "لذیذ"
تا بڵێی خولقی حەسەن نازك بەدەن نادر دەهـــەن
نیم نیگاهی نازی چاوی مـــەست و بیماری "لذیذ"
سورەتی گوڵ فێنكی دڵ چاوی كاڵ و لێوی ئـــاڵ
گیانی سەر تاپا بلوورە مەیل و رەفتاری " لذیذ"
چاوی بیماری حەكیمی " حاذق"ی دەرد و " مرض"
هاتن و تەشخیس و فكر و حب و ئازاری " لـذیذ"
نا كەسم سەر دانەنێم بۆ بەردە بازی ڕێگەكـــەی
یا نـــەكەم روحم فیدای یاری وەفاداری " لذیذ"
هـــاتە بـــاڵینم " طبیبة " تێكـــەیی دەرد و دەوام
خوا دەوامی دا " دەوا " میدا بە گوفتاری " لذیذ"
دەستی نـــایە سەر دڵم " فی الفور" ئازارم نەمـــا
هیچ كەسێ نەیدیوە بەم دەستوورە دڵداری "لذیذ"
"صابری" جەژنت موبارەك بێ حەكیمت هاتە سەر
" حبذا" بوس و كە نار و یار و شەوگاری " لذیذ"
" صابرا" شوكرانە ببژێرە لە سەر ئەم نیعمەتە
بەلكو تا ماوی بمێنێ لەزەتی یاری "لـذیذ"

دولبەری عیشوە فرۆش

یاری کەس نابێ بە یارم " حبذا" یاری " لذیذ"
"غبطة"بەخشای حۆرییانە رەنگ و روخساری " لذیذ"

دولبەری عیشوە فرۆش و میهرەبان و دڵ فریب
غەمزە و ناز و ئیشارە و چاوی بیماری " لذیذ"

گوڵ عوزارە قامەتی شمشادە ئەندامی بلوور
دەست و پەنجەی نازك و كردار و رەفتاری "لذیذ"

تەلعەتی " دار الشفا "یە چاوی بیماری حەکیم
حەببی ئەمساڵیشی وەك مەعجونەكەی پاری " لذیذ"

نیوە شەو بوو چاو لە خەو بوو لەب بە ترم و تارەوە
" حبذا" تۆران و عاجزبوون و ئازاری "لذیذ"

گوڵشەنی حوسنی شیفا بەخشی نەخۆشی بێ دەوا
ئەی خودا حفزی بکەی یاری وەفاداری " لذیذ"

" صابری" خۆشی لە خۆت ئەم شەو حەکیمت هاتە سەر
سەر لە بەر پێی دابنێ ئەتوار و ئەفکاری " لذیذ"

" صابری" وەسڵ و فیراق و جەور ولوتف وخار و گوڵ
تۆ هەموو یەکسان بزانە جەور و ئازاری " لذیذ"

بە مەغسەد گەیشتن

" تعال الله" بە نووری تەلعەتی یار
مونەوەر بوو بە جارێ چەرخی دەوار
بە حەملەی عەشقی یار ئەغیار دەرچوو
لە شاری دڵ نەما بێگانە دەییار
کە شادی یاری شیرین هاتە بازاڕ
غەمی فەرهاد کێوی بوو بە یەکجار
خەرابەی دڵ کرایە بەیتی مەعموور
چ حاجەت " ألتجا" کردن بە میعمار
فەرەح خورشید و غەم مانەندی سێبەر
کە ئەم هەڵهات و ئەو رووی کردە دیوار
ئیتر خۆش خوانە دائیم بولبولی روح
لە دەشتی دڵ کە بۆتە عەینی گوڵزار
لە جێگایەك کە بەحسی عەشقی یارە
چی یارایێکە ئاموشۆی ئەغیار
نەسیمی زولفی عەنبەر بۆی یارم
خەجاڵەت بار دەکا سەد مێشکی تاتار
ئەگەر چی سەد هەزار دەفتەر بنووسم
لە وەسفی یار کەمە بۆ عوشری میعشار
ئیتر با موختەسەر بێ تا پەسەندە
لە کن ئەربابی مەعنا کەشفی ئەسرار
دمێکە "صابری" هەر چاوەڕێی بوو
گەیشتە عەینی مەقسەد ئاخری کار

چاوی بازی

چاوی بازی تا بخوێنێ ئایەتی " أين المفر"
جان و دڵ بێ فەڕ ئەبن وەك کۆتری بێ باڵ و پەڕ
خۆت ئەزانی بەندەیەکم بێ گوناه و دەستەلات
یەعنی چی چاو و برۆت دائیم لە گەڵ من دێنە شەڕ
تا بە نووری حوسنی تۆ رووناکە ئەرز و ئاسمان
هەر وەکو تۆفان نەما فەرقی میانی بەحر و بەڕ
تۆ لە سورەی "زەلزەلە" تێفکرە ئازارم مەدە
خەیر و شەڕ ئیفشا ئەبێ سوچم نییە میسقالە زەڕ
من لە شمشێری برۆ و لێو گەزتنت باکم نییە
شێتی سورەت هیچە تێناگا لە مەعنای نەفع و "ضر"
" ليس للأنسان الا ما سعى"– صابر– وەرە
هیمەتێکە گەرچی بوویە کۆتری بێ باڵ و پەڕ

چاو و دڵ ڕۆشن و شادە

- بحمد الله - بە نووری تەلعەتی یار
کە ڕوون و شادە چاو و دڵ بە یەکجار
بە حەملەی عەشقی جانان (ما سوی الله)
لە شاری دڵ نەما (لا ریب دیار)
نەسیمی جەننەتی حوسنی دلارام
کە پەیدا بوو بڵێ چی مێشکی تاتار
ئەگەر ڕۆژێ بنووسم سەد سەحیفە
هەتا ڕۆژی قیامەت وەسفی دڵدار
تەواو نابێ وەلێ با موختەسەر بێ
ڕەوشتی چاك و پاكە کەتمی ئەسرار
قسەی بێ سەرفە ناکەم باوەڕت بێ
بە پارەی قەڵبەوە ناچم بۆ بازاڕ
نێك کاری لە بەد کاران مەحاڵە
بەدی ناکاتە خوو قەت مەردی نێککار
دەمێکە "صابری" هەر چاوەڕێ بوو
شەوێ بیستی خشەی داوێنەکەی یار

کۆتری دڵ لە ترسی چاوت جێی نەما

تا بخوێنێ چاوی بازت ئایەتی "این المفر"
کۆتری دڵ لای نەما – والله – حەیاتی موستەقەڕ
تۆ لە سورەی – زەلزەلە – تێفکرە (من یعمل) چییە
بۆچی ئازارم ئەدەی سوچم نییە میسقالە زەڕ
ڕۆژ و شەو خورشید و مەه لاف و گەزافی زۆر ئەکەن
فەرموو فەرموو بابکەن هەر یەك بە لا یەك کەڕ و فەڕ
خۆ ئەزانی کە هەژار و دەستەلاتیشم نییە
پێم بڵێ وەجهی چییە چاوت ئەکا ئیعلانی شەڕ
تا رموزی (مصحف)ی حوسنی لە عالەم بوو عەیان
ئەهلی دونیا – جملە– مەجوورن بەوی ئەو حەرفی جەڕ
تۆ کە دەرکەوتی ئەزانی چی بە سەردێ مەردومان
خۆر مەلات تێفکرە حاڵی شەونم و میسقالە زەڕ
خۆت ئەزانی بێ گوناه ئازاری خەڵقی چا نییە
پێم بڵێ ئەی تۆ لە سەر چی وا لەگەڵ من دێیتە شەڕ
ئەی بە نووری حوسنی پاکت شەرق و غەرب و بەحر و بەڕ
روون و داگیرساوە ئەرز و ئاسمان و وشك و تەڕ
بازی چاوت پۆڕی دڵمی دی وتی (أین المفر)
لێی جودا بوو پوڕی بێ چارە حەیاتی موستەقەڕ
ئەی لە بەر ئەو جووتە چاوی مەست و بیمارت مرم
قاتیلانی بێ دڵان و مائیلانی شۆڕ و شەڕ

گەر ڕموزی (مصحف)ی حوسنت تەواوی تێبگا
عالمی عالەم هەموو مەجرور ئەکا وەک حەرڵ جەڕ
ئەی کەوان ئەبرۆ لە بەرچی تیرە بارانم ئەکەی
چاوی تۆ خۆش (صابری) ئەیما حەیاتی موستەقەڕ
(لیس للأنسان الا ما سعی) ئەمما چ سوود
دولبەرم شاباز (صابر) کۆتری بێ باڵ و پەڕ

لە سەفەر هاتەوە

لەسەفەر هاتەوە سەرپۆشی لە ڕوو کردەوە باز
قەمەری تەلعەتی دەرکەوت و دڵم بوردەوە باز
بە سەلامی دڵی ئاتەش کەدە تەسکینی هات
بە کەلامی جگەری ڕێشمی چاکردەوە باز
ئە مە جێی سەجدەیی شوکرانە و سەردانانە
کە خودا مەرحەمەتی کرد و گەیشتم بە مەراز
(ذهب و فضة) ی جان دەرچو لە بۆتەی هیجران
نیەتی ترس و غەمی دەست و دەمی مزگەر و گاز
دڵ و جان گەرچی لە دەردو غەمی دووری دوورن
هیچ فەرقی نییە کەوتونەوە بەر غەمزە و و ناز
بە خودا هەر غەم و ئازارە چ دوورو چ نزیک
هەردوو هەر قاتلی دوڕاجە چ شاهین و چ باز
وەکو دونیا غەم و ئازارە چ بوون و چ نە بوون
مار هەر ماری زەهردارە چ کۆتا و چ دراز

فەرەح و راحەتی تێدا نییە دونیا بە خودا
بە مەفادی خەبەری سەییدی ساحێب ئیعجاز
لە پەنان و قومە ئاوی کە بەهەر کەسێ دابێ
بە یەقین نانەکە زەهراویە ئاوی کولە گاز
بە زگێ مادەری دونیا دز و جەردەی هێنا
نە لە عەللامە ئەپرسن نە لە حجاجی حیجاز
بە خەبەر هاتم و زوو سەجدەیی شوکرم هێنا
کە هەموو زامی دڵم خۆش بووەوە کۆنە و تاز
غەرەزت یارە دیارە مەکە هاوار و فوغان
غەرەزت ماڵە بماڵەبە عەبا جێگە نماز
بە خودا زەحمەتە دەروێش قەبوڵ بێت و نوێژ
کە لە بەر چاوی قبوڵی ئەکەی ئەم سوجدە دراز
(صابری) مادەر و فەرزەند هەموو باوە کوژن
عەجەبا باوە کوژت کردووەتە مەحرەمی راز

هاوار لە داوی نەفسی پیس

(یا أله العالمین) و پادشاهی بێ نیاز
رستگارم کەی لە داوی نەفسی پیس و حیلە باز
دین و ئیمانی بە دینار و درەم دا سەر بە سەر
ئابڕوی بردم لە بەر دەرگاهی پەتریق و پەپاز
قەسد ئەکا مەغزی سەرم دەرکا وەکو ماری (ضحاك)
لا مل و چەرمی بنا گوێمی هەموو بچڕی بە گاز
گاهی تیرە مەزهەبی نەمروود و فیرعەونی هەیە
گاهی برسی مەشرەبی دوڕندە وەك گورگ و بەراز
قازی یە فتوا ئەدا ئەملاکی ئەیتامی عیراق
موفتی یە بۆ غارەتی ئەموالی (حجاجی) حجاز
تا بڵێی غەدارە بێ شەرم و ویقار و بێ وەفا
موختەسەر خۆشە قسەی نا سازە گوفتاری دراز
تا وەکو بەرخی دەساژ و نانی شوانی نەفس ئەخۆی
سەد بەڵا بۆتۆ لە پارێزایە وەك گورگ و بەراز
تا بە گیانی جوجەڵەی پیرە ژنان کۆلارەبی
هەر ئەسیری نەکبەتی وەك کۆتری ژێر چنگی باز
تۆ کە خزمەتکاری نەفسی نزمی ئازاییت نەما
لاڵ مەردی لێ مەدە پوڕێ بە خشڵ و چەك مەناز
ئەی دریغا پیاوی ئازا وا لە دونیادا نەما
تەکیە چۆڵ و پڕ لە ئەولادی ئەوان ئوتێل (پەلاز)(١)

---

[١] - ئوتێل پالاس: یەکێك بووە لە ئوتێلە زۆر تازەکانی ئەو سەردەمە لە کەرکوك.

داخەکەم بۆ موئمینی ساغ و سەلیم و بێ ریا
زۆر کەمە دەس ناکەوێ لەم وەختەدائیلا بە شاز
(صابری) تەن پەروەری تاکەی ئەجەل نزیکە لێت
تۆشەیە پەیداکە ئەی بێچارە بۆ رێگەی دراز
(صابری) تاکەی مەراقی (مطم الغازي) دەکەی
(عارف یکفیك)ئەگەر مەیلت حەقیقە یا مەجاز

ئەی پرتەوی حوسنت

ئەی پرتەوی حوسنت کە دەکا دیدە جەلا ساز
مایەی تەرەبی عاشقی شەیدا و نەزەر باز
وەجهی چییە ئەو دیدەیی (فتان)ە بە ئیما
هەر لەحزە دەکا سەد گلەیی و عەریەدە ئاغاز
بڕوانە سەما تا بە(سمك)ی عولوی و سوفلی
مەجموعی لە دەرگاهی تۆ پابوسوو سەر ئەنداز
تێفکرە کە وەستاوە لە ئەتراف بە ملیۆن
کورد و عەرەب و رۆم و عەجەم ساکنی شیراز
بیمار و بریندار و زەدەی چاو و برۆتن
بێ چارە و بێ پارە و بێ هەم دەم و هەم راز
تۆ دولبەری نازك بەدەنی شۆخی شەکەر راز
حوسنت کە جەلا بەخشە لە بۆ چاوی نەزەر باز

چاوت كه دەكا هەر دەمە سەد غەمزە و ئاغاز
لێوت كه بە مانەندی مەسیحایە بە ئیعجاز
(صابر) لە گەڵ ئەم جەمعە پەرێشانە هەمیشە
دیوانە لەرن دەفتەری ئسمەندە ئەنن یاز

ئازارم مەدە

ئازار و عەزابم مەدە ئەی یاری شەكەر راز
تا چەند عتاب و گلە ئەز ماكنی ئەز ناز
خۆت توورە مەكە سووچ و گوناهم نییە بە خوا
زشت ئەست كە با بێ گوناهان معركە ئاغاز
ئەو جووتە برۆت داوە بە یەك چیم دەسەڵاتە
ئان كیست كدام ئەست باشە كند ئەنباز
دوختۆری برۆت دێنییە سەر چاوی نەخۆشت
زان ئەست همە خلق بجان در زدە ئاواز
لێو بۆچ ئەگەزی یەعنی كە زاری مەكە (صابر)
چشمی تو بە من گفت شب و روز بە پەرواز

غەمم شادیە

تا نەوعی بشر در دوجهان چشم کند باز
نەی دیوە کەسێ شانی تۆ چۆن لایقی مومتاز

تا شمس و قمر بر فلك چرخ دوارست
چاوت بە مەسەل قاتلە بۆ رەند و نەزەر باز

تا هەست بە دورانی تو معلول و مریض
ئەنفاسی تۆ مانەندی مەسیحایە بە ئیعجاز

تا دیر مغان ئەست پرواز زمزمەی عشق
پەروانەیە بۆ شەمعی روخت عاشقی جنباز

پیش نظرش سورمە کودا مست کسیرا
کەش خاکی رەهەت دیدەیی ئەو کردە جەلا ساز

تا ماضي حال ئەست دگر مستقبل نیز
نامد بجهان هم چو توی مەحرم و دم ساز

ئەز غنچەی گولزاری رخت مومبتی کن
تا بلبل بێ چارە دڵ لا بەکند باز

وەجهی چییە ئەو دیدەی(غضبان)ە بە ئیما
هەر لەحزە دەکا ناز و عیتاب و گلە ئاغار

شەو رۆژە، غەمم شادیە، زیندان جینانە
لەو ساوە کە یادت بوەتە مونیس و هەم راز

(صابر) نەزەرت باز و قسەت شازە و لیکن
چاو و دەمی خۆت بگرە لە بەر دیدەی غەماز

پیتی ژ، س

پەرێشانم

پەرێشانم بە تیری چاوی خوێن رێژ
وەکو حۆلی بیابانم وڕ و گێژ
عیلاجم ناکرێ دەردم گرانە
بە قورئان و حەکیمان و بە راوێژ
ئەزانی باعیسی شەو تاو لەرزم
بە تا تای زولف و چاوانی گەلاوێژ
هەتا ئومێدی مانم بوو نەهاتی
کە مردم بێرە سەر قەبران و بمنێژ
بە بەرزی قامەتی کۆتاهە دەستم
بەڕاستی سەرووی قەدی تالعم لێژ
نەمامی قەدی تۆ با سەوز و تەڕ بێ
لە کانی چاوی من پاراوە بینێژ
بپرسە "صابری" چۆنە لە دووریت
پەرێشانە میسالی بەرخی لا مێژ

چاوی گەلاوێژی

بە خۆری ڕوومەتی چاوی گەلاوێژ
بە جارێ عالەمی گێڕا بە شەو گێژ
بە مانگی ڕوومەت و چاوی گەلاوێژ
موسڵمانان عیلاجێ بوومە شەوگێژ
هەموو عالەم ئەسیر و زامدارن
بە داوی زوڵف و تیری چاوی خوێن ڕێژ
لە داوی زوڵفی دەرچوونم مەحاڵە
بە قورئان و بە لوقمان و بە ڕاوێژ
لە دەستی زۆر مەحاڵە ڕستگاری
بە لوقمان و بە دەرمان و بە ڕاوێژ
ئەوا کردم لە داوی زوڵفی دەرچووم
بۆ کوێ ڕاکەم لەترسی چاوی خوێن ڕێژ
نەهاتی دەفعەیە دەردم دەواکەی
وەسێتبێ وەرە سەر قەبران و بمنێژ
لە ترم و تار و تیرت تێر نەبوومە
بە کاوی دڵ بە چاوی تۆ بهاوێژ
بە غەمزەی چاوی دڵ تەسکینی ناێ
وەکو بیستومە بۆتە بەرخی لامێژ
خودا بەختی بڵندی دا بە ئێوە
بە ئێمە دەستی کورت و تالعی لێژ

نەهاتیتە سەر ئەم ناساغە جارێ
کە مردم بێرە سەر گۆڕەکەم بمنێژ
مەپرسە(صابری) چۆنە لە دووریت
پەرێشانە بە وێنەی ئادەمی گێژ

مەسیحا لەب

ئەی مەسیحا لەب بەچاوی تۆ عیلاجم چوو لە دەس
بۆ خودا ڕۆژێ نەهاتیتە سەرینم یەك نەفەس
من کە مردم دێیە سەر قەبر و جەنازەم شین ئەکەی
فائیدەی چی ئاوەڕشێنی خاك و خوڵ و خار و خەس
بولبولی دڵ بۆ گوڵی ڕوخسارەکەت ئەی غونچە لەب
شیوەن و زاری دەکا هەر وەختە بشکێنێ قەفەس
حەز لە یاری و تێکەڵی ئەغیار ئەکەی وەجهی چییە
دەفعەیە بۆ جانبی یارانی خۆت ناکەی هەوەس
کۆمەڵی بێگانە دائیم مەستی عەیش و عوشرەتن
دوور لە تۆ بۆ ئێمە هەر شینە لە جێگەی شەو چەرەس
دەستی من کۆتاه و خورما بەرز و باڵای ئەی خودا
تۆ سەبەب سازی بکەی ڕۆژێ کە خورما بێتە دەس
(صابری) تۆفانی چاوی پڕ بە عالەم مەوج ئەدا
زۆر نەماوە کێوی عومری دوور لە تۆ بێنێ هەرەس

چاوەکەم سەیریکە

چاوەکەم سەیریکە با خورشیدی حوسنت یەك نەفەس
دەرکەوێ بۆ عاشقی رووت و فەقیری بێ هەوەس
بۆ گولی گولزاری حوسنت بولبولی دڵ دائیما
(مضطرب)حاڵ و نەخۆشە وەختە بشکێنێ قەفەس
بۆ بریندارانی چاوت مەرهەمی لوتفت نییە
گەرچی وەستاون لە دەورت – مشتکا– و– ملتمس–
بۆ تەماشا کردنت جانا کە روحم هاتە لێو
ئەی (صنم) ڕۆژێ بفەرموو ئەم شەوی هیجرانە بەس
تەرکی عەشقت ناکرێ تەفرەم مەدە بێ هودەیە
تا لە دونیادا شەکریی دەوری ئەو دەگرێ مەگەس
چاوەکانت (غضبان) ە فەرموو روحەکەم با پێت بڵێم
واز لە هەنگوین نایەنێ بێ حاسڵە پاسی مەگەس
(صابری) دەرمانی چاوت تۆزی ڕێگەی دولبەرە
جان فیداکارانە ڕۆژێ دامەنی بگرە بە دەس

مەرحەمەت کە یەك نەفەس

ئەی مەسیحا لەب بە چاوانی نەخۆشت یەك نەفەس
مەرحەمەت کە وا پەرێشانم عیلاجم چوو لە دەس
یارەکەم مەیلی رەفیقی ناکەس و ئەغیار ئەکا
ئەی دریغا ئارەزوو ناکا ببێتە یاری کەس
دائما کونجی دەروونم پڕ لە خاری بێ گوڵە
قەت بە دەستی خۆمەوە نەمدی گوڵی بێ خار و خەس
بۆ جەفاکاری هەمیشە خۆی موهەییا کردووە
بۆ بەجێهێنانی وەعدە موتلەقا ناکا هەوەس
خۆت دەزانی خۆ دەساز و بەستنی پێ ناتەوێ
بۆ مریشك و جوجەڵە نەجاڕ ناتاشێ قەفەس
خۆ لە بەد بەختی شەو و رۆژێکی خۆشیمان نەدیت
رۆژ گریانە بە شەو شینە لە باتی شەو چەرەس
کاروان دەرچوو لە شار و (صابری) تۆ خەوتوی
وا دەزانم گوێت گرانە نابیسی دەنگی جەرەس
بێ بەلا بی حەز لە یاری و کۆمەڵی ئەغیار ئەکەی
بۆ گروهی خۆشەویستت جارێکی ناکەی هەوەس
(صابری) تەعمیری نەقشی خانو مانو تا بە کەی
کێوی عومر و دین ئەوا هەردوو کە هێنایان هەرەس

ئەی تەبیبی مەسیح ئاسا

ئەی تەبیب ئەی مەحرەمی راز و مەسیح ئاسا نەفەس
تۆ وەرە سەیریکە ئیحسانە عیلاجم چوو لە دەس
گوڵشەنی حوسنت بپارێزە لە ئاهی پایزم
مومکنە فەسڵی زمستان خۆشە شەمع و شەو چەرەس
تۆ کە سوڵتانی بپرسە حاڵی مەزڵومان چییە
وا کە وەستاون لە دەورت(مشتکا– و – ملتمس)
ئەی تۆ لوقمانی حەکیم و من نەخۆش و بێ هەوەس
بۆ خودا چارەت نەکردم وا عیلاجم چوو لە دەس
رۆژی شینم دێیە سەر قەبرم ئەرێژی ئەشکی سوور
فائیدەی چی کێلی قەبرم تەڕ بکەی یا خار و خەس
بولبولی دڵ بۆ تەماشایەکی باغی رووت ئەوا
نەوعە کردارێ ئەکا هەر وەختە بشکێنێ قەفەس
دەستی ئاهم تا بگاتە دامەنی رووی زەحمەتە
سا خودایە تۆ بکە کارێ کە بیهێنیتە دەس
خوا نەکا بەو رۆژە ئەو چاوانە وەرگێڕێ نەوا
گشت موسڵمانان وەرگەڕێن و دین لە بن بێنێ هەرەس
(صابری) رۆژ و شەوێ خۆشی لە عومری خۆی نەدی
بەزمی رۆژی ناڵە ناڵە و ئەشکی چاوی شەو چەرەس
(صابری) دونیا پەرستی و نەوجوانی تا بە کەی
غافلی تا کێوی عومرت نا گەهان دێنێ هەرەس

پیتی شین (ش)

شیوەن کە ئەی دڵ

ماتەمە، شیوەنکە ئەی دڵ، چاوە ئەمجا بێرە ئێش
وا دلارامم ئەکا عەزمی سەفەر رێی هاتە پێش
ئەی رەفیقان ئیختیاری خۆم نییە کەوتوومە داوی
تۆ خودا مەنعم مەکەن یارم بە زۆر ئەمکاتە کێش
گەر بزانی حاڵی من، مەعلومە رەحمم پێ ئەکەی
گشت بە بێگانەم ئەزانن، ئاشناو قەوم و خوێش
دڵ تەمای وابوو ئیجازەی ماری زوڵفی وەرگرێ
ناگەهان دووپشکی ئەگریجەی هیلاکی کرد بە ئێش
ناری هیجر و سەیلی چاو ئەکوژایەوە ئەبڕایەوە
خۆ سروشکم وا لە هەردوو لاوە گونای کردە رێش
مەنعی چی دەرمانی چی مەعجونی چی لوقمانی چی
قەتعی خوێنی چاوی من ناکا خەنە و تورش و سرێش
بۆ دەوای ئەم دەردە لوقمان و ئەرەستۆ عاجزن
وا جنونم ! ئیجتنابم لێ دەکەن سەد قەوم و خوێش
پیاوی سست و ترسنۆك ناگاتە مەقسەد (صابری)
چاپك و ئازا بە کەیف و مایەشا زوو کەوتە پێش
ئەم سەر ئێشەی (صابری) لوقمانی عاجز کردووە
پێم ئەڵێن تەوقی سەرت بگرە وەسمە و (خل) و سرێش

ئەی شاە تەماشاکە

ئەی شاە تەماشاکە لە دەرگامی تۆ دەروێش
کەوتۆنە هەموو بێ خەبەر و عاجز و دڵ رێش
بۆ خاتری ئەو شەوکەت و شۆخیتە کە عالەم
هاتوونەتە خزمەت قەدەمت جوملە کەم و بیش
بێ بەرگ و نەوا موستەحەق و (واجب الأحسان)
هەر یەك لە وڵاتێکەوە هاتوونە کەمەند کێش
هەر روح و دڵە بیکەمە قوربانی بەری پێت
بێجگە لە مە هیچم نییە خۆ بیکەمە پێش کێش
لەم حوسنە زەکاتێ بە مەساکین و فەقیران
ئیعتاکە بە کوێرایی رەقیبانی بەد ئەندێش
بێ جەژنی ویسالت بە خودا نەبووە و نابێ
ئازاری دڵ و زامی جەگەر ساکین و سارێش
خاکی قەدەمت تا نەکەمە سورمەیی چاوم
دڵ سەبر و قەراری نییە (وألله) کەمویش
مێروولە هەموو تالبی خەرمانی فەلاحن
(لابد) لە کن بوونی عەسەل حازر ئەبێ مێش
سوتاندمی لەو لا شەوە یارم ئەگەزێ لێو
یەعنی کە مەناڵێنە لە بەر دەرد و غەم و رێش
من سائیل و موحتاجم و تۆش شاە و ئەمیری
خێرێکە بە تەقلیدی ئیمامانی لە مەو پێش
یەعنی قەدەمێ بێنە سەرینم کە نەخۆشم
ئیحسانە برینی جگەر و دڵ بکەی سارێش

جانا وەرە با جەژنی ویسالی تۆ ببینم
شادمکە نەجاتم دە لە دەستی ئەلەم و ئیش
تا زوڵفی سیاهی تۆ پەناهی دڵی من بێ
باکم نییە بێ شوبهە لە سەد ئەژدەری پڕ نیش
هەر کەس وەکو (صابر) کە زەدەی دەستی پەری بێ
مەجنونە جگەر خونە دڵ توونە جەفا کێش
فەرموو بە دڵ و جانەوە ئامادەیە (صابر)
جانا بە خودا بێجگە لەمە نیمە کەم وبێش
(صابر) تۆ ئەگەر عاشقی لەم دەردە مەناڵە
ئەو شۆخە جەفا پیشەیە تۆ دەرد و جەفا کێش

نازارت خۆشە بە گیانم

توبی یو خودا ئەی بوتی سورەت گوڵ و دلگەش
بەندی جگەر و دڵ مەبڕە مەیخەرە ئاتەش
بەو قەوسی برۆ و چاوی گەش و زوڵفی سیاهت
زامارم و بیمار و پەرێشان و مشەوەش
هاتوومە لە بۆ حیسە زەکاتێ لە خەبەردا
وا هاتووە، قەت سائیل و مسکین مەکە بێ بەش
باوەڕ بکە نازاری تۆ وا خۆشە بە گیانم
عومرێکە جەفاکێشم و نابێ لە دڵم غەش
ئیفتادە و بێچارە و مسکین و زەبوونی
(صابر) خۆشە لەو یارەوە نازار و کەشا کەش

چاوی تۆیە لوقمانی نەخۆش

یا خودا خۆش بی ! سەعاتێ بێرە سەردانی نەخۆش
خۆ خودا پێی خۆشە تۆ خۆشکەی دڵ و جانی نەخۆش
هەر بە ئومێدم کە تۆ بێیە سەرینم بۆ خودا
یا عیلاجێکم کەی و یا وەرگری گیانی نەخۆش
عومری شیرینم بە ناڵین و نەخۆشی بردە سەر
خۆشی خۆشیمە کە تۆ پێتخۆشە ناڵانی نەخۆش
هەر سەری موویە برینێکی موژەی تۆی پێوەیە
ڕوو ترشی ناکەم کە چاوی تۆیە لوقمانی نەخۆش
تا لە وێرانەی دڵم گەنجی غەمت شارایەوە
بەردی بنچینەی نەما خانوی وێرانی نەخۆش
تا نەخۆشی عەشقی تۆ ڕووی کردە مەیدانی مەساف
ڕۆستەم و بەهرام پەشۆکاون لە داستانی نەخۆش
لەزەتی دەرد و غەمی عەشقت لە شاهی خۆشترە
چونکە تۆ پێتخۆشە شەو ناڵین و گریانی نەخۆش
(صابری) خاوەن موغازەی شاری دەرد و میحنەتە
وەرنەوە ئەی موشتەری کاڵای هەرزانی نەخۆش

یار عەزمی شکار ئەکا

ماتەم و شیوەنکە ئەی دڵ تاکو چاوم دێتە ئێش
یار ئەوا عەزمی شکار و راوئەکا رێی کەوتە پێش
ئەقرەبا لۆمەم مەکەن ناچاریە کەوتوومە دوی
ئیختیاری خۆم نییە" واللە" بە زۆر ئەمکاتە کێش
خۆت ئەزانی من بە تەخویف و هەرا دوور ناکەوم
مادەێکە زەحمەتە پاس کردنی حەلوا لە مێش
سەد جا بە جەفا دوورم ئەکەی دێمەوە – فورا–
مانەندی دەروێش و کەریم یا عەسەل و مێش

دولبەری سەنگین دڵ

دولبەرا رۆژی سەعاتێ بێرە سەردانی نەخۆش
سونەتی " خیر الورا " یە خێرە سەردانی نەخۆش
من لە دەرمانم کە لوقمان و ئەرستۆ عاجزن
فائیدەی چی – ألتجا –کردن بە نامەردان و خوێش
یەك ئیشارەی کافیە لە و چاوە دڵ ئەگرینجە بۆچ
دەیگەزێ وەك ئەژدەها جارێ وەکو دووپشك بە نێش
دڵ بە دویا رائەکا بۆ دڵ ئەچم بیهێنمەوە
ئێوە بۆ مەنعم ئەکەن ناچارییە ئەی خزم و خوێش
کەوتمە دووی پارامەوە نەیدایەوە ئەو دولبەرە
هیچ تەئسیری نەبوو دەنگم وەکو ئاوازی مێش
یا خودا زوو بێتەوە بەلکو بداپێم مەرهەمێ
زوو بە زوو دانێمە سەر چاوەی دڵی بیمار و ئێش

داد و فەریادی زەعیفان نابیسیٚ سەنگین دڵە
پادشاهی جابر و سەریەست و هەم بیٚ دین و کێش
دڵ لە بەد بەختی سەعاتیٚ خۆ لە غەم فاریغ نییە
بۆیە وا فرمێسکی چاوم رووەتی کردوومە رێش
وا بە ماری زوڵفەکانت بەندی جەرگم داڕزا
دڵ هەراسانم ئەکا دووپشکی موژگانی بە نێش
ترس و خەوفی هاتوچونت جان و دڵ بەرباد ئەکا
حەیفە وا تۆ دڵ رەقی بیٚ رەحم و بیٚ ئاین و کێش
زامدارم و قیبلەی حاجات و دەرمانم ئەتۆی
-ألتجا - ناکەم بە لوقمانی حەکیم و قەوم و خوێش
خۆ لەبی چاری ئەوا کەوتوومە شوێنی دولبەرم
ئیختیاری خۆم نییە " بألله " بە زۆر ئەمکاتە کێش
تەرکی سەر ئاسانە ئەمما تەرکی دولبەر ناکریٚ
تۆ لە دوکانی شەکەر تێفکرە سەردانانی مێش
ئەی رەفیقانم مەکەن مەنعم کە ناکەم تەرکی یار
تەرکی ناکا" صابری "میغناتیسە ئەمکاتە کێش

وەعدەی کەرەمە

وەعدەی کەرەم و مەوسیمی ئیحسانە کە دەروێش
هەر یەك لە وڵاتێکەوە کردوتە کەمەند کێش
کەوتونە لە بەر قاپیەکەت تونی و برسی
سەیرێکە هەموو " واجب الأحسان" ن و دڵ رێش
لەو ساوە بریندارى مۆژە و قەوسی برۆتم
باکم نییە ئەی دۆست لە بێگانە کەم و بێش
هەر کەس کە ترا دیدکە برادشت دل ئەز جان
با ئانکە دوو ئابرووی تو گوێند میندیش
روحم چووە لەو شۆخە کەوا لێوی گەزیوە
یەعنی کە مەناڵێنە لە بەر دەرد و غەم و نێش
هەر کەس کە زەدەی دەستی پەری زادەیە(صابر)
مەحزوونە دڵی توونە بێ ئارام و سەر کێش

پیتی ص ، چ ، گ ، ع

بۆیە کەس ڕزگاری نابێ لە زوڵفت

بۆیە کەس ناکەی لە حەڵقەی زوڵفی زنجیرت خەڵاص
تێگەیشتی حاکمی هەرچی ئەکەی ناکرێی – قـصاص –
تیری غەمزەت ڕۆستەم و بەهرامی کوڕی کرد ئەسیر
قەوسی ئەبرۆت بێگومان عاجز ئەکا سەعدی وەقاص
خوا جەفای قابیل بە من دی بێ وەفایی دا بە تۆ
صابرم گەرچی لە ژێر باری جەفا نابم خـەڵاص
دڵ بە شەمعی رووت وەکو پەروانە سوتا فەخر ئەکا
دوکەڵی هەر دوو لە هاتوچوونە مـانەندی – رقاص –
یـار ئـەگەر لێم دوورە شـازاری فیراقی ئـەمکوژێ
یا بە وەسڵی گیان ئەدەم مەعلومە گیان ناکەم – خڵاص–
شـەمعی روو هەڵکا بە جارێ عالەمێ پـەروانەیە
گێژ و بێ ئارامە شەو تاکو بەیانی وەك – رقـاص –
عاشقی و دانانی سەر شایستەیی هەر کەس نییە
کێیە بۆ دوڕ دانە تەرکی سەر بکا ئیلا – غواص–
" صابری" دوڕ دانە داپۆشە لە سەر خۆشی عەوام
گەوهەری خۆت دەرمەخە ئیلا لە بەر چاوی – خواص–
هـایوو هویو پرچ و ریش و تەپڵ و دەف بێ "حاصل"ە
حوسنی نیەت و عەمەل تەوبەی نەسوح ئەتکا "خڵاص"
تاکو تەرکی سەر نەکەی دەستت بە مەقسەد ناگەیێ
هەر وەکو بیستوتە " صابر" گەوهەری دەستی "غواص"

غواص

ئەی جیهانی زەڕەیی خورشیدی حوسنت عام و خاص
عاجز و پێکاوی غەمزەت ڕۆستەم و سەعدی وەقاص
تۆ کە لەیلی ئاگرت بەردایە دڵ مەجنوونی خۆت
بۆیە وا ئێستاکێ دەمبینی وەکو دوکەڵ " رقاص"
تـا نەسوتێنن لـــەشی خـــۆیان هـــەوادارانی رووت
شوبهی پەروانە لە خەوڵ عەشقی تۆ نابن "خلاص"
دوڕ و گەوهەر کێ لە قوڵیی بەحر و دەریا دەری ئەکا
تانەکەن تەرکی وجود و" مالملك" نەوعی "غواص"
" صابری" دوڕ دانە داپۆشە لە بەر چاوی عـــەوام
کێ لە قیمەت دوڕ و گەوهەر تێدەگا ئیلا "غواص"
ریش و پرچ و هەم عەمەل ناتباتە جەنەت تێبگە
تەوبەیی خاڵیس مەگەر بتکا لە (نارالله) " خلاص"
واز لە سەرهێنان و بۆ گەوهەر لە بەحرا غەرق بوون
" صابری" نایێ لە دەستی هەر کەسێ، ئیلا "غواص"

ئەو شۆخە

ئەو شۆخە کەوا موسحەفی عوسمانە بە "عارض"
عیسا نەفەس و یوسفی کەنعانە بە " عـارض"
خورشیدە بە خاسیەت و لوقمانە بە حیکمەت
ئارام و شیفا بەخشی دڵ و جانە بە " عـارض"

شمشێری برۆی فاتیحی سەد خەندەق و خەیبەر
حەیدەر سیفەت و ڕۆستەمی داستانە بە " عارض"
نا حەق نییە گوڵ غەرقی عەرەق بێ لە بەرەو ڕووی
یارم کە ئەڵێی" روضە"یی– رضوان– ە بە "عارض"
چاکانی جیهان نازی ئەکێشن بە دڵ و گیان
ناز پەروەر و ئەسکەندەر و سوڵتانە بە"عارض"
سایەی لە سەری خەڵقی جیهان لا مەدە (ربی)
پڕ مەنفەعەت و حیکمەت و دەرمانە بە "عارض"
(صابر)بە دەوا دەردی دڵی چاکەوە نابێ
ئیلا بە کەسێ حەزرەتی لوقمانە بە" عارض"

* * *

ئەو شۆخە کە ئارامی دڵ و جانە بە "عارض"
تەفسیری هەموو سورەیی قورئانە بە"عارض"
غەرقی عەرەقە میسك لە بەر زوڵفی عەبیری
پەژموردە دەکا سونبول و ڕەیحانە بە " عارض"
مەعنای ڕوخی حورە کەوا شەرحی کراوە
بنوارە کە مەجموعی نمایانە بە " عارض"
شەرمەندە دەکا" سەروو" بە باڵایی بڵندی
" ماحی" بە شوعاعی مەهی تابانە بە "عارض"
کەی دێ بە سەر ئەم خەستەی بێچارە خودایە
ئەو خونچە لەبە شەربەت و دەرمانە بە "عارض"

موره بەکەمەر، لەعلە بە لێو، سەرووە بە بالا
بێچووە ئاسکە بە چاو "روضە"ی ـرضوان ـە بە "عارض"
دەرکەوتنی مایەی فەرەحی خاس و عەوامە
سەرداری هەموو لەشکری سوڵتانە بە "عارض"
بۆ چیمە دڵ و جانم ئەگەر نەیکەمە قوربان
یارم کە ئەڵێی یوسفی زیندانە بە " عارض"
دەرکەوتنی بێ هۆشییە، ون بوونی نەخۆشی
تەسکینی شیفا بەخشی نەخۆشانە بە "عارض"
" صابر" کە پەریشانە ئەسووتێ بە شەو و ڕۆژ
زوڵفی شەوە یا میهری درەخشانە بە "عارض"[1]

سۆفی

سۆفی دەبێ لەوحی دڵی سادە و سپی بێ شیبهی " بط"
ئەوسا رموزی موسحەفی رووی یاری تەفسیرکا بە "خط"
ئەی موستەعید دەرسێ لە عیلمی عەشق ئەگەر تەحسیل ئەکەی
یەکسەر علوم و دەفتەری "اثنی عشر" هاویتە ـشط ـ
بۆ دەرسی دین ناکەیتە بەر ئەی جێ نوشینی پێغەمبەر
برسیتە وەك " جوع البقر"هەر نانە ئەیخەیتە ناو "سبط"
تۆ " باغظ"ی مورشید مەبە عەیبە لە گەڵیان زید مەبە
تا حوبی دەروێشت هەیە ڕێگەی خودا ناکەی "غلط"

---

[1] ١ – عارض: واتە دەمو چاوو ڕووی مرۆڤ .

چاك پەیڕەوی عالم ئەکەی هەر کاتبی زاڵم ئـــەکەی
هەر چاوەڕێی چاڵم ئەکەی لێدەی بە گوفتاری" سقط"
عەقڵت لە نحوا سەرف ئەکەی(حفظ)ی کەلام و حەرف ئەکەی
بێ دەرسی عەشقت پێ بڵێم علمێکە بێ حـەرف و "نقط"
تا تۆ خەریکی غەیبەتی بێ ئیعتبار و هـــەیبەتی
گەر تالبی ئاسایشی خامۆش و " صابر" بە -فقط-

بەو موسحەفی حوسنت قەسەم

بەو موسحەفی حوسنت قەسەم بێ عەیب وشاذ و بێ "غلط"
ئەگەرچی چوارن مـــــوجتهید تەفسیری نازانن بە"خـط"
گوڵزاری حوسنی تۆ ئێرەم دڵ بولبول ئاسا " لاجرم"
زاری دەکا ئەی " ذو الکرم" ناچێتە ئەو گوڵزارە "قط"
ئەوعێ بەشەر لەیل و نەهار گەرچی دەکەن مەیلی شـــــکار
"صید" و نەچیری تۆن ئەگەر پێیان نیشاندەی خاڵ و "خط"
ڕۆژێ وتم ئەی غونچە لەب مەقسوودی دڵ کەی دێتەجێ
فەرمووی مەگەر وەختێ کە خوێناوی سروشکت بێ بە"شط"
(صابری)بەسە گفتوگۆ تێکەڵ مەکە هەرنوو برۆ
گەر تالیبی یاری برۆ لادە لە گوفتاری " سقـط"

سالیك ئەبێ دڵی پاك بێ

سالیك دەبێ لەوحی دڵی سادەو سپی بێ شوبهی "بط"
ئەوسا دەبێ سیڕی خودای تێدا بنووسن "خط بە خط"
ئەی موستەعید ئوستادی تۆ بەو جوملە بەحری عیلمەوە
چونکە سیڕی عەشقی نەبوو بەو عیلمەوە خنکا لە "شط"
هەر کەس -سماع- ی مەدرەسەی عەشقی حەقیقەت تا نەکا
تەرکیبی ئەشیاکەی دەکا بێ عەیب و نوقسان و "غلط"
نەحوت هەموو مەحویەتە سەرفت غەم و بێ سەرفییە
ئاداب و -منطق- دەر ئەخەی ناکەی بەیانی عەشق "قط"
گەر تۆ موسڵمانی لە سەر ڕێگەی شەریعەت لا مەچۆ
ڕوح و سەر و ماڵت هەموو سەرفی مەولات بکە "فقط"
شەخسێ حەکیمانە وتی ڕۆژێ بەجێ دێ کامی دڵ
وا شیوەن و زاری بکەی فرمێسکی چاوت بێ بە "شط"
ناحەق نییە نەوعێ بەشەر ێوانە وا ڕو بێ خەبەر
کەوتوونە کێو و دەشت و دەر دیویانە حوسن و خاڵ"خط"
لەو مەدرەسەی پڕ وەسوەسە سی ساڵە کەسبی عیلم ئەکەی
مانەندی (طفل)ی ئەبجەدی ئەرکان و ڕێی دینت "غلط"
ئاداب و عیلمی هەندەسە هەر (قیل وقال)ە و وەسوەسە
تۆ وەرگرە لەم مەدرەسە دەرسێکە بێ حەرف و"نقط"
(صابر) بە یار و ئاشنا چاو و دڵی بوو ڕۆشنا
حەمد و سەنا " یاربنا"لێم دوور نەبێ ئەو یارە "قط"

(صابر) ئەگەر تۆ ئارەزووی دەرسی ئەدیبی عەشق ئەکەی
عیلمێکە قەت حەل ناکرێ بێ حەرف و ئیعراب و "نقط"
(صابر) چییە هاواری تۆ پێی خۆش نییە دڵداری تۆ
گەر هەر زوبانە یاری تۆ لادە لە گوفتاری "سقط"
زۆر کەس بە تەحمید و سەنا چاوی دڵی بوو ڕۆشنا
(صابر) ئەبێتە ئاشنا دوور ناکەوێ لەو یارە "قط"

ڕۆژ و شەو

ڕۆژ و شەو "شمس و قمر"لەو حوسنە وەرئەگرن "شعاع"
دولبەرا تا "كل سر جاوز الأثنين شاع "
ڕوو مە پۆشە سەر زەمین تاریکە بێ خورشیدی ڕووت
ئەی جەمالی بێ نەزیرت حیکمەتی مەحز و "نفاع"
یادی حوسن و عەشقی چاوت هەم حەریف و هەم شەراب
کافیە ئیتر لە سەر مولکی جیهان ناکەم نیزاع
چونکە " دار المحنە" و دون پەروەرە ئەهلی هەموو
ناکەس و بێ شەرت وبەد خوو دین فرۆش و پڕ تەماع
دوژمنی دونیا لە گەڵ ئەهلی شەرەف ناحەق نییە
تەبعی دونە وەك "جوعەل" دەگرێ لە بێنی گوڵ " صداع "
هەر کەسێ "فضل" و هونەر دەرخا لە بازاری جیهان
پێی ئەڵێن یاساغە سەد لیرە جەزای خاوەن "متاع"
(صابری) گەر عاقلی تێکەڵ بە دونیای دون مەبە
مەرحەبای ئەو زەهرە، تۆ پەیداکە تریاکی "وداع"

تۆ روحی

افتاب از روی رخشانی تو میگیرد شعاع
"لاجرم" بلا نوشینت جیهان گیرد "نفاع"

کائینات ئەمڕۆ غولامی تۆ بە جان و دڵ ئەکەن
چونکە تۆ روحی عالەم تەن " أطعنا" ئەی "متاع"

تۆ کە غائب بی ئەمن ناچار ئەکەم مەیلی گرین
خۆر کە گیرا "عالم الله" دێنە گریان و فیزاع

لەزەتی دونیا هەموو زەهراویە سەر تا قەدەم
(صابری) خۆت لادە گەر بووی بە خاوانی "متاع"

پیتی غ، ف، ق، ك، ل

عەشق پیری کردم

پیری کردم دەرد و زامی عەشقی جانان ئەی درێغ
توشی من بوو داستانی پیری کەنعان ئەی درێغ
مەحرەمێ دەس ناکەوێ شەرحی غەمی دڵ "بالتمام"
پێی بڵێم بەڵکو دەواکا دەردی هیجران ئەی درێغ
بولبول و گوڵ شەمع و پەروانە هەموویان پێکەوەن
من وەکو یوسف بە تەنها حەپسی زیندان ئەی درێغ
دڵ بە دوتا هات و چاودێری کە یا بینێرەوە
با نەفەوتێ میحنەتی کێشاوە بۆمان ئەی درێغ
داد و فەریادم لە لای ئەو شۆخە تەئسیری نییە
گەرچی فرمێسکم جیهانی کردە تۆفان ئەی درێغ
تا یەکەی قوربان بناڵێنم لە ناو "بیت الحزن"
بۆنی جامەی تۆ نەهات بۆ نووری چاوان ئەی درێغ
مەحرەمێ دەس ناکەوێ ئازاری دەردی پێ بڵێم
رۆژ و شەو یار و حەکیمم بۆتە گریان ئەی درێغ
ئەم هەموو گریانە یا (رب) بۆچی تەئسیری نەکرد
شیوەنم مانەندی تۆفان خەڵکی شێوان ئەی درێغ
"صابری" لا تقنطوا" موژدەی تەواوی دا بە تۆ
حەیفە قەلبت "مطمئن" نابێ بە قورئان ئەی درێغ

بو عەلی سینا

بو عەلی سینا لە سۆز و ئاهی سینەم عاجزە
لەم برینی بێ دەوا حەیرانە لوقمان ئەی درێغ
(طب)ی جالینۆس و لوقمان و ئەڕەستۆ موشکلە
تێبگەن لەم عیللەتە یاخود لە دەرمان ئەی درێغ
چاوەڕێی موژدەی نەسیمم تاقەتم چوو بۆ نەهات
بەڵکو بێنە قالبی مردوو دڵ و جان ئەی درێغ
(صابری) هەر چاوەڕێی جەژنی (وصال)ی دولبەرە
کاشکێ ڕۆژێ دەبوومە قۆچی قوربان ئەی درێغ

عومری شیرینم لە ڕێگەی عەشقا ڕۆیی

عومری شیرینم لە ڕێگەی عەشقی یارا بوو تەلەف
دائیما دڵ ناموراد و پڕ لە ئازار و ئەسەف
هەر نەهاتی حەسرەتی دووری لە دڵ بێنێتە دەر
خاکی بەر پێی نازکت بێنم بە چاوا بۆ شەرەف
دڵ لە کن ئەو چاوە خوێندی ئایەتی " أين المفر"
باوەڕی نایە بە ئەبرۆی تۆ ئیشارەی " لاتخف"
شاهی حوسنی لەشکر ئارایی ئەکا ڕوحم چووە
پەرچەم و موژگان و زوڵفی جوملە وەستاون بە " صف"
شەو نییە شاهی خەیاڵی شاری سەبرم مات نەکا
ڕۆژ نییە ڕوحم وەکو شەونم نەکا مەحوو تەلەف

من لە بەر لەرزینی دەس تەرکی سیواکم کردووە
تازە دەوران پێم ئەڵێ فەرموو شەراب و نای و دەف
ساقیا هاوارە وا غەم لەشکری هێنامە سەر
تۆ لەگەڵ موترب وەرە ئەو دەس بە دەف تۆ مەی بە "کف"
(صابری) تالیب بە عەیش و لەزەتی دونیا مەبە
تا مورادی فەخرە بۆ ئەولادی سوڵتانی "نجف"

شەو کە سوڵتانی خەیاڵی

تا غوباری رێگەکەی دێنم بە چاوا بۆ شەرەف
چاوەکەم بێ مەیل و دڵ کەیلە لە ئازار و ئەسەف
شەو کە سوڵتانی خەیاڵی حەملە دێنێ سەبری دڵ
تا یەڵێ مانەندی حوزن و دەنگی چەنگ و نای و دەف
چەرخی کۆنە پیری کردم تازە ئیکرامم ئەکا
ساقی و مەی موترب و چەنگ و رەباب و نای و دەف
تا جووان بووم پیرە دونیا کامەرانی پێم نەدا
پیری کردم تازە بۆچی حەسرەت و ئاخ و ئەسەف
دولبەرا لەم خانەیی خەوف و رجادا تا بەکەی
چاو و ئەبرۆ ئەم دەڵێ "أين المفر" ئەو "لاتخف"
لەو برۆ کەچ کردن و لێو گەستنە روحم چووە
بە ئەقڵم کەوتە دڵی وەک بەدری روخساری "کلف"
من کە لەو چاوانە دیتم ئایەتی " أين المفر"
تا بیەم سەد جار بڵێ ئەبرۆت " تعال و لا تخف"

(صابری) سەبری نەما وەك توشنەگانی کەربەلا
لازمە وابێ سولالەی تامیرەی شاهی "نجف"

تەیری دلم

ئەز قەزا تەیری دلم وا کەوتە نێو داوی فیراق
ئاسکی روحم کەوتە نێوی دەستی " ضرغام" ی فیراق
ئەی درێغا بۆ حەکیمی ئاشنا و میهرەبان
یەك بە یەك عەرزی بکەم ئازار و ئالامی فیراق
حالی دەردم، نالە نالم، ئەو کەسانە تێدەگەن
زەهری هیجری چێشتبێ، یا زامی سەرسامی فیراق
تابەکەی بەدری جەمالت دادەپۆشی بەسیەتی
جەوری بێ پایان و هیجری میحنەتی شامی فیراق
شەو نخونی خۆشە بەو ئومێدە (صبح) ی تەلعەتی
دەرکەوێ هەرچەندە نا مەعلومە "ایام" ی فیراق
(صابری) کۆتاکە شەو نالین چونکە وەسفی یار
ئینتهای نایە و بە بێ پایانە ئەنجامی فیراق

کوا موسڵمانێ بزانێ چارەم

یوسفی دڵ موزمەحیل ماوە لە نێو بیری فیراق
کوا موسڵمانێ بزانێ چار و تەدبیری فیراق
وەرنە سەیری بەرقی ئاە و رەعدی ناڵە و سەیلی ئەشك
هەر ئەڵێی تۆفانەکەی نوحە لە تەئسیری فیراق
بو عەلی سینا و جالینوس ولوقمانی حەکیم
عاجز و داماو و حەیرانن لە تەدبیری فیراق
تا لە توحفەی رووەتی نوسخەی عیلاجم بۆ نەێ
خۆشەوە نابێ برین و زامی شمشێری فیراق
شێخی روفاعی بە عیلمی جەلجەلوتی (مشکلە)
چاری دەردم کا دەرم بێنێ لە زنجیری فیراق
خۆر هەڵاتی سێبەرێ ناخەیتە سەر سووتاوی رووت
ئەی بەری پێ و سێبەرت قورسی تەباشیری فیراق
قەت تەباشیرت لە سووتاوی لەشی (صابر) نەدا
تا بەکەی قوربان بناڵێنم لە تەئسیری فیراق
ئەی مەسیحا لەب بفەرموو با بە جارێ عالەمێ
شێت نەکەم یەکسەر بە ئاە و سۆزی دلگیری فیراق
وا لە دووری تۆ لە پا کەوتم مەسیحا لەب بەسە
دەستی " صابر" بگرە با دەرچێ لە نێو بیری فیراق

تا بەکەی قوربان سروشك..!

تا بەکەی قوربان سروشکی خوێن و ناڵەی دەرد ناك
وەك خەیاڵت بێ بە چاو و سینەدا " روحی فیداك"
فەرموو، فەرموو ! عاشقانت وا بە جان موشتاقی تۆن
گەرچی تۆ خۆری ئەوان شەونم ئەبن مەحوو هیلاك
خۆ بە ئوممێدی " وصال"ت وا حەیاتم باقییە
وەرنە دووریت دەم بە دەم دەمخاتە گێژاوی هیلاك
گەر بە قەسدی کوشتنم هاتی دەسم دامانی تۆ
چاکی نازك هەڵکە، خوێناوی نەبێ دامێنی پاك
بمکوژە بەڵکو حەیاتی جاویدانیم دەس کەوێ
چاك ئەچم بۆ چاکی چاکان چاك بە دار و سینە چاك
وا بڕۆی هێنایە یەك یار لێو گەزانە یەعنی چی
پڕ حەزەر بە "صابری" بێ باکە با نەتکا هیلاك

خۆری یا پەری...؟

ئەی شوعاعی حوسنی تۆ رۆشن دەکا تیرە مو غاك
خۆری یا حۆری و پەری یا روحی..! ئەی روحی فیداك
فەرموو سەیرێکە نەخۆشانت کە موشتاقن بە جان
با وجودی ئافتاب هەرچی دەبێ شەونم هیلاك
کاشکی رۆژێك دەهاتی دەس بە تیغ و خەشمناك
خۆم بە یەکجاری دەکرد خەڵتان و غەرقی خوێن و خاك
چاکی دامەن هەڵکە با چڵکن و خوێناوی نەبێ
چونکە جێی باڵایە دائیم ساحیبی دامانی پاك
بۆ نمایش خۆی پیشاندا عومری خەڵکی دا بە باد
عادەتەن وەختێ کە خۆر هەڵدێ دەبێ شەونم بە خاك
چارەکەم ئوممێدی وەسڵی تۆیە مایەی ژینمە
با بەرەو زەردی نەچێ روحم بە نێو ئەرواحی پاك
"صابری"تێفکرە یارت لێوی خۆی بۆچ گەستووە
یەعنی وسکت، ئەم قسە بێ سەرفە نازانم بە چاك

شێخی تەکیە زل

ئەی شێخی تەکیە زل وخانومانی دین بچووک
وەی پیری دەعیە زل و گران جان و عەقڵ سووک
بۆ مەنفەعەتت ئەچیتە پێشەوە برا گەورەکەم
ڕۆژی سەخا ئەکەویتە دووا وەك برا بچووک
ئەمڕۆ بە باڵ و پەڕی دەوڵەمەندی ئەفڕی و سبەی
باڵ و پەڕت لە دۆزەخا ئەبێ هەڵەپڕووك
چونکە خودا گرانی و حورمەتێکی دا بە تۆ
لائیق نییە بڕوانییە ئێمە بە چاوی سووك
سەد کە ساحێبی دەرهەم و دینار و شەوکەتی
وێرانە باغ و زەراعەتی دینت بە دۆك و شۆك
هەرچەندە گفتوگۆم خۆش نییە لە کن عەوام
بۆ عیللەتی دەروون خاسترە لە "حب الملوك"
باوەڕ بکە قسەکانم هەموو کۆك و بێ غەشە
گەر عەیبی لێ ئەگری وەرە بکۆکە چرووك
هەرچی بڵێم بە قەوم و بێگانە فوجنەتەن
ئامادە لە سەر چۆك و ئەمدەنە بەر چەپۆك
هەر پووکە پووکتە گوێزی پووك ناشکێ بە پووك
ئەی پیری سەر سپی سووکە سووك مەکە لە دەوری بووك
خامۆش(صابری)کە نەسیحەت شنە و نەما
نووسراوی خۆت بشارەوە "مظروف"و سەر بلۆك

چاوی خەشمناک

بۆ نەچێ ڕوحم کە چاوم کەوتە چاوی خەشمناک
خۆر هەڵات و جێ بەجێ بۆچی نەبێ شەبنم هیلاک
فەرموو سەیرێکە لە ڕێگەی عەشقی تۆدا عالەمێ
عاجز و بیمار و ماتەم بار و غەرقی خوێن و خاک
تۆ کە ڕابوردی بە سەرمانا، دەسم دامێنی تۆ
چاکی نازک هەڵکە ئالودە مەکە دامێنی پاک
(صابری) لێو گەستنی ئەو شۆخە بێ حیکمەت نییە
یەعنی ناڵین و شکات و گریە نازانم بە چاک

ئەی پیری ئێسک گران

ئەی پیری ئێسک و گوێ گران عەقڵ و حۆقە سووک
وەی میری تەکیە زل و خانەی دین بچووک
پووکت نەما گوێزی پووک مەنێ بەدەم بەدە
بۆ پیر و ڕیش سپی جووان نییە تازە بووک
ڕۆژی تیجارەت و تەمەع خۆت بە برا گەورە عەد ئەکەی
مەیدانی نوێژ و جەماعەت ئەبی بە برا بچووک
شوکری خودا شەوکەتی داوە پێت و شۆکەتە
بوستانی دینی تۆ بەرەڵایە بە دۆک و شۆک
عالەم گرفتیان کردووە ناچنە سەر حەکیم
سەد کاشکی ئەچوون و ئەیانخوارد "حب الملوک"

ئەم ناڵە ناڵە مناڵانە کە فەخری پێوە نەکەن
بێ ئیعتبارە ناڵەی مناڵی ناڵە فسوك[1]
(صابر) ئەگەر چی قسەت راستە بەسیەتی مەڵێ
تەعزیری ناس مەکە لە مەساکین تا ملوك

عاشقان

عاشقان مەدهۆشی تەئسیری خەیاڵی حوسن و خاڵ
(فارغ البال)ن لە تەئسیری هەر ئافات و مەلاڵ
عاشقان مەستی موتالای دەفتەری (صنع)ی خودا
عاقڵان غەرقی جەمال و سورەت و مەغرووری ماڵ
عاشقان بیمار و دووری یار و بێ سەبر و قەرار
عاقڵان جوملە (صحیح الجسم)و مەسرووری ویساڵ
عاشقان پەروانە ئاسا دوژمنی جان و وجود
عاقڵان تەن پەروەر و سووتاوی گرد و کۆشی ماڵ
(صابری) بێ خۆت بناسە عەقڵ و عەشقت کامەیە
عاشقێکی ترسنۆك و عاقڵی بێ حاڵ ومال

---

[1] ١ –ناڵە فسوك: کابرایەکی هیچوپوچ و بێ دەسەلات و بێ خێر و ئاباغ بووە.

بیابانی دڵ

(بحمد الله) بیابانی دڵ ئەمساڵ
پەڵەی لێداوە بێ مانەندو (أمثال)
بە پاچی تاعەت و جووتی ریازەت
موبەڕا بوو موهەڕا بوو لە ئەو باڵ
کە خالی بوو لە بەرد و خاری ئەغیار
مەقامی یارە پڕ ئاڵتون و کوتاڵ
وەکو (باغی ئیرەم)(١) خۆش و دڵ ئەفزا
نەمامی عەرعەر و هەم سەر و شمشاڵ
بە دائیم پڕ فریشتە و بێ شەیاتین
لە کن تەعریف و ئەوصاف زوبان لاڵ
هەمیشە بولبولی روحم ئەخوێنێ
لە نێو گوڵزاری دڵدا (فارغ البال)
دەمێ روحم کە شیرین بوو لەمەولا
مەسەلمێنە لە دڵ بکرم قسەی تاڵ
کە من مەستی شەرابی عەشقی یارم
بە سەربەستی ئەکەم ئیزهاری ئەحواڵ
دڵ و دینی رفاندم شۆخ و شەنگی
بە غەمزەی چاوی بیماری لەبی ئاڵ

١- شەدادی کوڕی عاد داوای خوایەتی ئەکرد، داوود پێغەمبەر داوای لێکرد کە خوای یەکتا بپەرستێ و بەڵێنی بەهەشتی پێدا، بەڵام شەداد لە جیاتی ئەو بەهەشتە باغ و کۆشکێکی دروست کرد کە بەناو بانگە بە(باغی ئیرەم –إرم ذات العماد) بەڵام کاتێ کە ویستی بچێتە ناوی گیانی دەرچو.

ئیتر زاری ئەکا تاجر بە ناچار
ئەگەر چی جەردە ناکا رەدی کوتاڵ
لە لاشەی پیسی دونیا لادە (صابر)
دەنووك نادەن لە چاوت سەرگەڕ و داڵ
عەجەب شیوەن ئەکەی بۆ بەرگ و نانت
چ بێ باکی لە رۆژی مەرگ و ئەوباڵ
عەمامەی پاك و پڕ پێچت دەلیلە
دڵت بێ غەش نییە ئەی شێخی بەرماڵ
بە ریش و پرچ و تەسبیحت تەواوی
نمازت ناتەواوە ئەی کوڕی خاڵ
ئەگەر مەردی، لیباسی زوهدە بەرگت
لە بۆ ژن چاکە سورمە و خامەکی ئاڵ
وەکو زەڕ خالیس و بێ غەش بە قوربان
وەگەر نە ئەتخەنە بۆتە ئەبی قاڵ
لە بۆتەی ئاگری دۆزەخ بترسە
بە ملیۆن پیاوی تێدا بۆتە زوخاڵ
ئەگەر تۆ تالبی دونیای لە گەڵ سەگ
گەلێ جار تووش ئەبی شەڕ و دەمەقاڵ
لیباسی زوهد و تەقوا بێنە مەیدان
مەئاڵێنە لە خۆت بەرگی شڕ و شاڵ
قسەی پیاوانە نازانم بڵێم چی
دەسم پێکردووە وەك شێت و منداڵ
لە بۆتەی یار (صابر) زۆر بترسە
گەلێ خەڵکی لە ناودا بۆتە زوخاڵ

ولاتی دڵ پەڵەی داوە

ولات و شاری و دێهاتی دڵ ئەمساڵ
پەڵەی لێداوە بێ مانەند و(أمثال)
بە پاچ و بێڵی تەقوا و ڕیازەت
(مبرا) بوو لە دڕك و داڵی ئەو باڵ
موهڕایە بە جووتی زوهد و تەقوا
بە سێ گاسن نرایە باغی شمشاڵ
مەلائیك سەف بە سەف بۆ باغەوانی
کە ئاموشۆ ئەکەن پەیوەستە و خۆشحاڵ
مەجالی تەنگ و باری سەنگ و بێ ڕەنگ
شەیاتینی هەموو ماندوو وبێ حاڵ
خەیاڵی خام ئەکەی کورتەك ئەکەی نەقد
خەیاڵی خام مەکە ئەی شێخی بەرماڵ
لە بۆتەی نار و ئازاری جەهەنەم
بترسە خەڵکی تێدا بۆتە زوخاڵ
بە پاچی زیکر و خاری (ماسوی ألله)
برژاو وشك و سوتا شوبهی زوخاڵ
مەلائیك هاتووە دەیکاتە زەرعات
کە بیبینێ دەبێ حەیران و خۆشحاڵ
مەتاعی چاکە مەقبول و بە قیمەت
کە لائیق پادشابێ ئەی کەسی خاڵ
لە بۆتەی یار(صابر) پڕ حەزەر بە
بە ملیۆن خەڵکی تیدا بۆتە زوخاڵ

عاشق و عاقڵ

عاشقان دڵیان بە دائیم پڕ خەیاڵ و پڕ مەلال
بۆیە ڕۆژ و شەو دەکەن بەحسی جەمال و زوڵف و خاڵ

عاشق و عاقڵ ئەگەر چی ڕەنگ و سورەتیان یەکە
هەریەکی تامێکی تێدایە تورنج و پورتەقاڵ

عاشقان ناڵان و بێ سەبر و قەرار و گوفتوگۆ
عاقڵان دڵشاد و خوڕەم نیکتەدان و خۆش مەقاڵ

عاشقان مەجنونی دووری لەیل و بیمار و زەعیف
عاقڵان ساغ و سەلیم و شاد و مەستی خەت و خاڵ

عاشقان پەروانە ئاسا سەرف ئەکەن جان و وجود
عاقڵان (صابر) گەلێ کۆشش ئەکەن بۆ (جمع)ی ماڵ

پیتی (م)، (ن)

رۆژێ کە نەبینم رووی یار

رۆژێ کە نەبینم قەمەری روویی دلارام
روحم لە جەسەد دەرچووە بێ شك لە دڵ ئارام
لەیلێ کە لە تونێی خەیمەوە تیرێکی لە من دا
لەو رۆژەوە مەجنون سیفەتم مائیلی سەحرام
چاوی بە ئیشارە تەلەبی کردمە قاپی
(حاجب) بە حەقارەت دەری کردم وەریگێڕام
بەو ناوکی موژگانی بە ئەبرۆیی کەمانی
(وقاص)ی زەبوون کردووە هەم رۆستەم و بەهرام
ئەو رۆژە ئەگەر روو بنوێنێ لە شکارا
ئاهوویی بە ڕوو شێری نەڕو وەحشی نەبن ڕام
بیستومە سبەی دێیتە سەرینم بە تەبابەت
ئەمڕۆ کە سولێمان و کە ئەسکەندەر و دارام
لەو ساوە سەنا خوانی تۆ وا بۆتە وەزیفەم
سەد شوکری خودا کافیە بۆ وەجهی ئیدارام
عومرێکە لە ڕێگەی سەفەر و کەعبەیی رووتم
وەستاوم و بەستومە لە تەواف تۆ ئیحرام
لە وساوە جگەر خەستەیی شمشێری برۆتم
بڕواکە غەم و دەرد و بەلا نابێتە ئارام
سوونی غەمی تۆ گەندمی دڵمی بە تەلەفدا
نانی غەزەلم شاهیدە بێ قووەت و بێ رام
هەر چەندە کە (صابر) نیەتی خزمەت و تاعەت
ئەمما بۆ دوعا خوانی ئەو دولبەرە خێرام

وەرە جانا

وەرە جانا بە لا گەردانی رووی دڵ فریبت بم
هەتا کەی دڵ نەخۆش و چاوەڕێی چاوی طبیبت بم
هەتا کەی ئینتزاری چاوی عەییار و طبیبت بم
ئەوا کردم منیش بێگانە با ساتێ (قریب) ت بم
ئەوا چاوم بەشاڕیوەوە ئەوا روحم لە سەر لێوە
هەتا کەی عاجز وبیماری چاوانی غەریبت بم
رەقیبم دی لە بەر پێتا وتم خۆزگەم بە خۆی جانا
کە تۆ گوڵبی بە قوربانی هەموو خار و رەقیبت بم
بە سەیران و – تفرج – چویە نێو گوڵزارەوە جانا
بە سەر گەردی گوڵ و گوڵزارو نەغمەی عەندەلیبت بم
ئیشارەت کردمی (عودالصلیب) پەیداکە ترساوی
فیدای غەمزەی ئیشارە و پەنجەی (عود الصلیب)ت بم
وتم کەی دێی و فەرمووت (یا نصیب العلم عند اللّه)
هەتا کەی دڵ بە داغ و ئینتزاری – یانصیب– ت–بم
وەرە(أنت و حلیبك) خۆ سەرم دانا لە رێگەی تۆ
تەبیبا تا بە کەی هەر چاوەڕێی مشتێ زەبیبت بم
دەمێکە تەن نەخۆش و چاوەڕێتم بێ عیلاجم کە
بەلا گەردانی نوسخە و شەریەتی چاوی طبیبت بم
بە شەو وا شەمعی ئەغیاری بە رۆژ بنوێنە رووی یاری
بە زەڕەی پڕتەوی خورشیدی حوسنی دڵ فریبت بم
وتم کەی دێی و فەرمووت یا نسیب خۆ هەر بە ئومێدم
فیدای هات و نەهاتی سوبح و شام و یا نەسیبت بم
وتی (صابر) لە بەزمی عوشرەتا سینە (مجمر) کە
وتم فەرموو بە قوربانی بخور و عود– طیب–ت –بم

مەرحەبا لە یاری شۆخ و ئاهوو چاو

مەرحەبا ئارامی گیان و رۆشنایی چاوەکەم
شۆخی کەو رەفتارەکەم عەییار و ئاهوو چاوەکەم
ئەی برۆ شمشێر و لێو مەرجان و پەرچەم خاوەکەم
قەد نەمامی عەرعەر و رومەت تریێ کاڵاوەکەم
دولبەری گوڵ رەنگەکەم تەن نازك و دڵ سەنگەکەم
نازەنین و شەنگەکەم مەست و خودا پێداوەکەم
یا خودا زوو بێتەوە روحی رەوان و نووری چاو
یەعنی کەو رەفتارەکەم دڵ نازك و تۆراوەکەم
مەستەکەی مەی نۆشەکەم سەریەست و – مشرب– خۆشەکەم
جان و عەقل و هۆشەکەم مەستور و روو پۆشراوەکەم
گوفتوگۆ شیرینەکەی مایەی حەیات و ژینەکەم
جوێن و بوغز و قینەکەی چای و جغارە و قاوەکەم
هاتن و دەرکەوتنی دەرمانی دەرد و زامەکەم
خاکی رێگەی سوورمەیە بۆ نووری هەردوو چاوەکەم
تابەکەی چاوم بە سەر شارێوە بێ هەیهاتِ هات
ئاگری نەکوژایەوە کورەی دڵی سووتاوەکەم
یوسفی "مصری" تەماشایە کە حاڵی (صابری)
پیرە دڵ سوتاوەکەی کەنعانم و بێ چاوەکەم

رەحمێکی خودا بێنە دڵ

رەحمێکی خودا بێنە دڵ ئەی روحی شیرینم
دوا گیانمە فەرموو قەدەمێ بێنە سەرینم
دەستێ بخە سەر جەرگ و دڵ و زام و برینم
بەو دەستە بلوورینەوە گۆتاکە گرینم
بەو روومەتی دەرکەوتنی تۆ جەژنمە قوربان
ئەو رۆژە کە لێم غائیبی غەم بۆتە قەرینم
ئەو رۆژە لە چاوم ون ئەبی زەرد و زەعیفم
هەرچەندە نزیکم ئەکەوی سوور و سەمینم
جانا سەبەبی دووری و شیرینی تۆیە
فەرهاد سیفەت و کۆهکەن و ئەلبیسە شینم
بنوارییە ئاوێنە لە ئازارم ئەزانی
تەدبیری دڵی ڕێش و لە سەد جێوە برینم
(صابر) کە گوڵی روومەتی تۆی دیی قەسەمی خوارد
(فارغ) لە گوڵ و گوڵشەنی فیردەوسی بەرینم

بە تاجی پادشا نادەم

کڵاوی سەر دڕاوی خۆم بە تاجی پادشا نادەم
کەلاوەی دوکەڵاوی خۆم بە قەسر و گەنجی شا نادەم

پڵاوی سەر بە کشمیشی فەقیری یەعنی ئاسایش
خودا بیدا لە مەولا روو بە ترشی و شۆربا نادەم

کەلاوی(١) خۆم بە دەستی خۆی گوڵاوم لێ بپەرژێنێ
ئیتر حاشا و کەللا دەس لە داوێنی (صبا) نادەم

بە خوێنی جیفە بەرگی زاهیدی ئالودەکەم شێتم
بە تەوفیقی خودا دینم بە (دوو نان)(٢) و عەبا نادەم

کلیلی (صابری) قاپی هەموو مەقسودێ هەڵدەگرێ
(بحمدألله) بە دەس گرتوومە رەنجی خۆم بە با نادەم

١- بەواتای لار دێت وە بەواتای ئەستێڵ کە ئاوەکە کەلی کردوەو دێتە خوارەوە.

٢- واتای ناکەس نەبەخشێت، وە هەروەها دو پارچە یا دوو پارووە نانیش، ئیشارەتە بۆ حەدیسی (یبیعون دینهم بعرض من الدنیا قلیل).

یار وتی گوڵی رووخسارم ئەنوێنم

وتی یارم لە جەناتی گوڵی روخسارم ئەنوێنم
هەموو شەو تا سەحەر بۆیە وەکو بولبول ئەناڵێنم

لە مەغریب رۆژ هەڵات ئەم شەو وتم رەنگە قیامەت بێ
موسڵمانان مەکەن مەنعم نەما عەقڵ و دڵ و دینم

بە غەداری دڵ و جەرگی بڕیم و پێم ئەڵێ: مەگری
نەوا لێشاوی فرمێسکت بکا تەقبیلی داوێنم

لە ترسی سۆز و ئاهی ئاگرینم موشکیلە عەقڵم
بدا رێگا کە ناوی نازکت بۆ ناوی دەم بێنم

بە چاوی مەست و مەخمورت ئەوەندە مەست و مەسروورم
لە سایەی تۆوە وەك شێری ژیان زنجیر ئەشکێنم

بە ئومێدم لە حاڵی نەزعدا تۆ بێیە باڵینم
کە تۆ بخوێنی یاسینم ئەکەن حۆر و مەلەك شینم

بە زستانی فیراقت (صابری) وەك پایزی زەردە
بە روخساری بەهارت ئاهی گەرمم شیبهی هاوینم

چی بکەم..؟

که نووری تەلعتی یارم لە توری دڵ برا چیبکەم..؟
تەنووری میحنەتی دووری لە سینەم هەڵگرا چیبکەم.؟
ئەوا چوو بۆ سەفەر لەیلا بە جێماوم لە بن کەیلا
دڵەی مەجنوون بە واوەیلا بە دویا هەڵخڕا چیبکەم..؟
هەتاکو تاقەتم مابوو هەموو غەم نان و حەلوا بوو
کە خانەی سەبرەکەم سووتا کە پەردەی دڵ دڕا چیبکەم..؟
بە ئەمری حەق قەڵەم بۆ ئێمە هەر دەرد و غەمی نووسی
ئەگەر شیوەن نەکەم سەبر و قەرارم لێبڕا چیبکەم..؟
قەڵەم ڕۆژی ئەزەل بۆ ئێمە هەر دەرد و غەمی نووسی
هەموو ڕۆژ گەر نەناڵێنم لە ناو خاك و قوڕا چیبکەم..؟
ئەگەر چی شین و ناڵینم لە کن تۆ پارەیە ناکات
لە دووری تۆ هەموو شەو خەو لە چاوانم زڕا چیبکەم.؟
لە باغی عومری خۆم وحوسنی تۆ بێ بەهرەبم تاکەی.؟
لە بەر دەرگاهی تۆ هەر دابنیشم لەم قوڕا چیبکەم..؟
بە بەرگی تازەوە هەر کەس ئەبینم مەست و مەسرورە
هەمیشە قانع و (صابر) لە تۆی بەرگی شڕا چیبکەم..؟

بە چاوی مەستت

بەچاوی مەست و بیماری نەخۆشم
نەماوە ئیختیار و ئەقڵ و هۆشم

بە زامیر گەرچی مسکین و فەقیرم
لە باطن دا دوڕ و مەرجان فرۆشم

دوڕ و مەرجان چیە یەعنی دڵو جان
بە چاوی تۆ لە چاو ئەرژێتە کۆشم

ئەگەر تۆ موشتەری مەرجانو دوڕ بی
بە گیانی تۆ وەرە هەرزان فرۆشم

ئەگەرچی عاجزو بێ دەستەڵاتم
بە جانو دڵ بە قوربان تێ ئەکۆشم

هەتاکو تۆ نەیەی تەسکینی نائێ
بە ڕۆژو شەو دەمێکە غەم ئەنۆشم

گەلێ ناڵاندمو سودی نەبەخشی
لە مەولا (صابر)و ماتو خەمۆشم

خودا هاوارە

خودا هاوارە ئەم شەو دولبەرم لێ دابڕا چی بکەم
شەرارەی ئاگری دووری لە سینەم هەڵگڕا چی بکەم
لەبەر دەردو غەمی یارم نەخۆش‌و خانە بێزارم...
وەکو مەجنون دڵم بۆ چۆڵ‌و سەحرا هەڵفرا چی بکەم
خودا ڕۆژی ئەزەل گریان‌و قوڕپێوانی پێ بەخشیم
بە ئەمری حەق وجودم هەڵنەکێشم لەم قوڕا چی بکەم
قەڵەم ڕۆژێ ئەزەل بۆ ئێمە هەر دەردو غەمی نوسی
هەموو ڕۆژ گەر نەناڵێنم لە ناو خاک‌و قوڕا چی بکەم
قسەی بێ فائیدەو بێ جێ زەرورەت پێم نەکا نایکەم
ئەگەر گریەو فوغان ناکەم کە ئارامم بڕا چی بکەم
هەمو عالەم بە بەرگی جەژنەوە سەرمەست‌و خۆش حاڵە
ئەگەر قانع نەبم (صابر) لە نێو بەرگی شڕا چی بکەم
ئەگەییە دامەنی حوسنی هەناسەی "صابری" یاران
لە دونیادا بە بەد ناوی کەمن زەنگم زڕا چی بکەم؟

پاڕانەوە لە یەزدان

خودایا عاجزو بێ دەستەڵاتم   بگاتە بارەگاهی تۆ شکاتم
سەراپا غەرقی عوسیانو گوناهم   عەفو فەرمو گوناهو (سیئات)م
بە دەستی دەردەوە غایەت زەبونم   بە حەولو قووەتی تۆیە نەجاتم
ئەگەرچی دەردەکەی من بێ دەوایە   لە کن تۆ سەهلە (حلی مشکلات)م
خەزینەی ڕەحمەتی تۆ بێ شومارە   منیش مسکینو موحتاجی زەکاتم
لە شوکری نیعمەتت دەرچم مەحاڵە   وەکو (صابر) هەتا ڕۆژی مەماتم

چاوت بە کینایەت وتی پێم

چاو ت بە کینایەت وتی بێ وەقتی زەکاتە
موژەت بە سەراحەت لە منی دا وەری گێرام

دوێنێ ووتی ئەی خەستە سبەی دێمە عیادەت
هەی هەی کە چ بەزمێکە دەڵێی خوسرەوو دارام

(صیاد) بە سەد حیلە دەکەن (صید)ی نەچیران
مەجموعی بە یەك غەمزەیی ئەو چاوە دەبن رام

بێ رەبتیی شیعرم سەبەبی گەندمی قەلبە
سوونی غەمی لێداوە بێ قووەت و بێ رام

(والشمس)ی قەسەم (والقمر)ی رۆیی دلارام
روحم لە بەدەندا نییە "بالله" لە دڵ ئارام

رۆژێ لە تونیی پەردەوە تیرێکی وەشاند لەیل
لەو کاتەوە مەجنون سیفەت و عاشق و شەیدام

فەرموویە کە حازریە شەوێ دێم و نەخۆشم
راوەستە لەسەر هەینەتی (حجاج) لە ئیحرام

بیستومە کە پرسیویە لە ئەحواڵی نەخۆشیم
لەو ساوە چ خۆشیمە ئەڵێی شاهی بوخارام

هەر چەندە کە پایانی نییە بادیەی عەشق
مەداحیی تۆ کافیە بۆ وەجهی ئیدارام

لەم مەزرەعە (صابر) نیەتی کەشتی عیبادەت
ئەمما بە دوعا گۆنی بیی ئەو شافیە خێرام

(صابر) تۆ ئەگەر عاشقی ئازار و جەفای دۆست
وەریگرە بە شوکرانەوە هەر وەك گوڵی ئیکرام

دەستێ بخەرە سەر دڵم

جانا وەرە دەستێ بخەرە سەر قەلبی حەزینم
دواگیانمە (تالوکەمە) کۆتاکە گرینم
بنواڕیە ئاوێنە ئەزانی چیە دەردم
ئیحسانە کە چاکەیتەوە ئازار و برینم
هەر چەندە کە بێ ڕەنگ و لەڕو زەرد و نەخۆشم
هەر لەحزە بەیادت قەڵەو و سوور و "سەمین " م
عومرێکە گلاراوەمە ئەی یاری شیرینم
ڕەحمێکی خودا بێنە دڵ و بێرە سەرینم
بنواڕیە ڕەنگم کە عەلاماتی دیارە
وەجهی چییە شەو تاکو سەحەر شین و گرینم
نایدەم بە هەموو نیعمەتی فردەوسی سەعاتێ
ئەو ڕۆژە کە تۆ یاری وەفادار و قەرینم
فەرهاد سیفەت و (دائم الأوقات) لە کێوم
ئینساف و وەفا عەیبە لە لای یاری شیرینم
(صابر) لە فیراق و ئەسەف خێوەتی لەیلا
ئاشوفتە و مەجنون سیفەت و ئەلبیسە شینم

له هەوری دڵ

له هەوری دڵ پەیا بوو باد و بەرق و رەعدەکەی جاران
فوارەی چاوی من فرمێسك ئەرێژن هەر وەکو باران
له تاوی ئاگری دووریت نەماوە سەبر و ئارامم
بە سەر ئەم ئاگرە ئاوێ له رێی پێغەمبەرا یاران
ئەگەر ئایاتی قورئانە ئەگەر هەنگوینی لوقمانە
پەیاکەن گورج و ئازانە له دەشت و شار و بازاران
خودایە تۆ حەکیمی (حاذق) ی بۆ خاتری قورئان
شیفایە زوو بەزوو نازل بکەی بۆ دەردی بیماران
له بەر لەیلایە مەجنونم له بەر شیرینە فەرهادم
مەکەن مەنعم له گریە و شیوەنی سارا و کۆساران

شەرع و دینم دی له خەودا

له خەودا شەرع و دینم دی ئەگریان
بە دەستوورێ کە مردوو بێ پدەریان
کە چاوم کەوتە شین و باوکە رۆیان
دڵ و جەرگم له تاوا بونە بوریان
ئەگەر چی دڵ رەق و غەرقی گوناهم
منیش بوومە شەریکی دەردی سەریان
له پاش ئەم شیوەن و گریانە پرسیم
کەچی بوو باعسی دەرد و کەدەریان

جەوابیان دا بە دەنگی نەرم و مەحزوون
لە بەر ئازار و سووتاوی جگەریان
برادەر تەعزیەی شێخ و مەلایە
لە دونیادا نەما شوێن و ئەسەریان
کە ئەهلی دین نەماوە ئەهلی دونیا
هەموو دوورن لە ئەمری پێغەمبەریان
چرا بکوژێتەوە تاریکە دونیا
پدەر مردوو هەتیو ما رووت و عوریان
ئیتر بێ حورمەتی شێخ و مەلایە
(خصوصاً) عالم و مێزەر لە سەریان
ئەوان بوون قەدری شەرع و دین بزانن
ئەمان و شەرع و دینمان قوڕ بە سەریان
موسڵمانی ئەمیستا ئیسم و رەسمە
پەرێشانن بە خزمەت گاو و کەریان
پەنا بەخوا لە شەڕی ئەم زەمانە
زوبان بگرن نەبن تووشی زەرەریان
لە ئەبنائی زەمان دڵ هەر ئەشێوێ
نەزیک و دوور حەزەریان تا سەفەریان
بە شەریەو شۆڕبا رازیبە (صابر)
بە شەر بابێنە شەڕ دووری لە شەڕیان

بەیانیانێ وتم ئەی نازەنین

سبەینانێ وتم ئەی نازەنین و شاهی لێو ئاڵان
گوناهێکی نەبوو دڵ داوی زوڵفانت لە پێ ئاڵان
هەزار ئیفتادە لەو مەیدانە وریا بوونەوە وتیان
ئەمە شوێنی کەڕ و لاڵانە نەك بێ ئەقڵ و مناڵان
هەموو زامار وخامۆشین هەموو هوشیار و سڕ پۆشین
وەگەر نە شوبهی کوێری بێ عەسا ئەڕمێیە نێو چاڵان
ئەگەر تۆ شێخی بەرماڵی بە ئێمە ناکرێی حاڵی
گەلێ کەس هات و تاویدا و ئەسپی زینی داماڵان
ئەگەر خۆ تۆ خودا ناسی وەکو ماسی کەڕ و کاسی
وە ئیللا وەك سەگی پاسی، چییە ناڵان لە دەر ماڵان
بە رەنگ و ریش دەروێشی بە خولق و خو بەد ئەندێشی
عەجەب ئەسپیکی سەرکێشی خودا بتخاتە ژێر پاڵان
گەلێ کەس (صابری) لەم ئاستانی یارە هات و چوو
بە هێواشی و بێ دەنگی ئەگریان و ئەیان ناڵان
هەموو کەس (صابری)لەم ئاستانە بەهرەوەر نابێ
مەگەر بێدەنگ وخامۆشان و رووت وبێ سەر و ماڵان

دەشتی سینە

لە دەشتی سینە هەڵگیرسا بڵێسەی ئاگری جاران
عیلاجێ ئاوێ تەدبیرێ لە ڕێی پێغەمبەرا یاران
ئەگەر تەعویزی دەرمانە ئەگەر تەدبیری لوقمانە
پەیاکەن گورج و ئازانە لە دەشت و شار و عەتاران
لە تاوی ئاگری دووری بە غایەت دڵ پەرێشانم
خودایە زوو بنێری تۆ حەکیمی دەردی بێ دەرمان
شەرارەی ئاگری کوورەی دەروون نەکوژایەوە ئەسڵا
کە فرمێسکم بە دەشتی سینەدا ئەڕژێ وەکو باران
دوعا یا (طب)ی جالینۆس موفیدی شەرعی یا کابووس
لە دەردی عاشقان مەعکوس ئەبێ دەرمانی عەتاران
لە تاوی ئاگری دووری سەبووری دڵ نەما ڕەبی
سەبەب سازی بکەی هەر تۆ حەکیمی دەردی بیماران
عەجایەب ئاگری سینە بە فرمێسکم نەبوو ساکین
کە(صابر) سەیلی ئەشکی وا ئەبارێنێ وەکو باران

رۆژێکیان شەرع و دینم دی ئەگریان

که رۆژێ شەرع و دینم دی ئەگـریان
بە هەر دوو دەست بەربوبونە سەریان
لـــە تەئسیراتی شین و بـــاوکە رۆیـــان
برینی قـــەلب و ئـــازاری جـــگەریـــان
وتم چیتان بە سەرهات ئەی عەزیزان
نەمابو قووەتی سەمع و – بەصەریان –
خـــولاصە تێگەیشتم مـــا جـــەرایان
بە جارێ قەلب و جەرگم بوونە بریان
که وتیان : ماتەمی شێخ و مـــەلایە
هەتیو ماوین و بێ خاوەن و عوریان
ئەوانە کۆڵەکە و فانۆسی دیـــــن بوون
لە دونیادا نەما شوێن و ئـــــــەسەریان
_ عموما_ مونکیری سادات و دەروێش
_ خصوصا_ جێنیشینی پێغەمبەریان
وتم :فەرموو شەوێ میوانی مـــن بـــن
دەستم هاوێتە سەر ئەستۆ و سەریـــان
رجام لێکردن و سوودی نەبەخـــشی
منیش بوومە شەریکی دەردی سەریان
قـــەسەمیان خوارد نـــاچینە ولاتـــێ
نـــــەزانن شەرع و دین و پێغەمبەریان

پەنا بەخوا لە شەڕی پیاوی ئەحمەق
دیارە(باطن) و زامیر و زەرەریـــان
بـــخوێنن ئایەتەلکورســـــی مـــنەڕەر
لە سەر کورسی ئەکەن قانون لە بەریان
وەرە (صابر)مە بە وێڵداشی جاهیل
مـــوبەڕابە لە ئەخلاق و سەقەریان

بیتی و، ه

یا رەب

یارەب پەناه نییە غەیرەز پەناهی تۆ
بە سەد گوناهەوە رووم کردە بارەگاهی تۆ
ئومێد ئەکەم بە عەفو خەتام داپۆشی
تۆ پادشاه و من بەندەیی روسیاهی تۆ
عومری خدرو مولکی ئەسکەندەرم گەر دەبوو
سەرفم دەکرد بە خودا هەمووی لە راهی تۆ
نا شارەزام و ئاشنایە نییە دەسم بگرێ
قەیدم بکا لە دەفتەری تیپ و سوپاهی تۆ
یا رەب بکاتە دامەنی ئاشنا دەستی (صابری)
(ثاني) بە جاهی ئەنبیا ئەوەل بە جاهی تۆ

برینم کارییە ئەم شەو

شەهیدی خەنجەری عەشقم، برینم کاریە ئەم شەو
لە بەر چاوم عەجەب "نیل و فرات"ێ جاریە ئەم شەو
لە سەردا سەیلی ئەشکم هات و خانەی سەبری روخاندم
" مهندس"عاجز و حەیرانە لەم میعماریە ئەم شەو
رەفیقان ئاوێ تەدبیرێ وەیا قورسی تەباشیرێ
سەراپا جسم و جانم، ئاگری لێ باریە ئەم شەو
لە دووری یوسفی سانی میسالی پیری کەنعانی
مەدینەی "مصر"و جان و دڵ لە شین و زاریە ئەم شەو
ئەما سەبر و دڵ و جانم جنون و سینە بوریانم
بە لوقمان ناکرێ دەرمانی ئەم بیماریە ئەم شەو
طبیب و خوێش و بێگانە هەموو لەم دەردە حەیرانە
نە دەرمانێ نە تەدبیرێ نەکەس هاوارییە ئەم شەو
خەزانی غەم گڵاریزانی خستە باغچەی عەیشم
لە بەرگی خوڕەمی ئەخلی ئومێدم عاریە ئەم شەو
خەتا بارم مەکەن خزمینە لەم گریان و ناڵینە
جگەر سوتان و دڵ برژانی من ناچاریە ئەم شەو
کەسێ مەجنونی لەیلایە نەبێ لەم حاڵە تێناگا
ئەگەر چی عیللەتی من دوور لە یارم هاریە ئەم شەو
لە شەرحی شەمسی رووت دەرسێ بخوێنێ موستەعید فەوراً
مودەڕیس هەم مجەووید هەم موجاز و قاریە ئەم شەو
ئەگەر چی رووت و موحتاجم رفاندی جەردە تاراجم
بحمد الله دوڕ و مەرجان لە دەورم بارییە ئەم شەو

بەیانی حیکمەت و ئادابی دەرسی شەرح شەمسی ڕووی
لە کن عەللامە ئیزهاری بکا فەنناریە ئەم شەو
گەزاڵ عەشقی لێدا "صابری" با موستەحەقی بێ
بە چنگی شاهبازی عەشقەوە پاساریە ئەم شەو

ڕۆژ و شەو

بۆ حەکیمی تێگەیشتوو ئینتیزارم ڕۆژ و شەو
شیوەن و گریانە دائیم ئیش و کارم ڕۆژ و شەو
ڕۆژ خەیاڵی ڕوومەتی شەو یادی زوڵفی نایەڵن
خواردن و خەوتن نییە سەبر و قەرارم ڕۆژ و شەو
من لە خۆشی وەعدەکەی یەك لەحزە ئارامم نییە
(أنتظار) و کاتبی لەیل و نەهارم ڕۆژ و شەو
خۆ لە شمشێری برۆ و لێوکەستنت باکم نییە
خۆت دەزانی بێ شعورو بێ ویقارم ڕۆژ و شەو
گەر تەماشاکەی لە ئاوێنە دیارە عیللەتم
خۆ بەبێ حیکمەت نییە بەحر کەنارم ڕۆژ و شەو
ئەی پەری ڕوو، تۆ بە شمشێری برۆ ترساندمت
هاتەوە سۆ کۆنە زامی ساڵی پارم ڕۆژ و شەو
باوەڕت بێ سوورەتی تۆ وا لە دڵما نەخشی بەست
زیکر و فیکری حوسن وخاڵە کەسب و کارم ڕۆژ و شەو
یادی تۆ دائیم برینی (صابری) دێنێتە سۆ
یەك هەوایە زامەکەی ئەمساڵ و پارم ڕۆژ و شەو

دڵ

دڵ نەخۆش و زامداری دەردی یارم ڕۆژ و شەو
گریە و شینە لە باتی کەسب و کارم ڕۆژ و شەو
ڕۆژ و شەو دێنن خەیاڵی حوسن و زوڵفی بۆیە وا
بێ قەرار و (غصە) بار و بێ ویقارم ڕۆژ و شەو
یا بە ئومێدی ویساڵم یا لە بەر دەردی فیراق
وا دەمێ شاد و زەمانێ بێ قەرارم ڕۆژ و شەو
ڕۆژ و شەو تەفسیری ئایەی حوسن و زوڵفی یار ئەکەن
وا گەمێ فەرهاد گەه مەجنون وارم ڕۆژ و شەو
شەو لە بەرعیدی ویساڵ و ڕۆژ لە ئازاری فیراق
خوا بو خۆراکم نییە سەبر و قەرارم ڕۆژ و شەو
پێی وتم: مەگری کە ئازاری دڵت ساکن ئەبێ
هاتەوە سۆ کۆنە برینی ساڵی پارم ڕۆژ و شەو
لەو دەمە لەفزی کەجاری بوو لە چاوم سەد هەزار
جۆگەلەی خوێن جارییە بەحر کەنارم ڕۆژ و شەو
خۆی نوان و لێوی گەست و لێم بزربوو فوجئەتەن
فەتحی کرد و ڕوحی بردو (غصە) بارم ڕۆژ و شەو
دەستی نایە سەر دڵم پرسی لە ئەسبابی (مرض)
تیگەیی وا لێدەدا – نبض – و دەمارم ڕۆژ و شەو
خۆ لە ناو ئاوێنە وا مەعلومە دەردو عیللەتم
-انتظار – ی ڕەحمەت و دەرمان و چارم ڕۆژ و شەو

چاوی ئالۆزە برۆی جولانەوە لێوی گەزی
پەنجە دەبزێوی شوکر مەستە خەسارم ڕۆژ وشەو
چاوەڕێمە چونکە وەعدەی ڕۆژی وەسڵیدا شەوێ
وا بە دائیم کاتبی لەیل و نەهارم ڕۆژ و شەو
شەو لەبەر جەژنی ویساڵ و ڕۆژ لە ئازاری فیراق
خوا بو خۆراکم نییە وەللاهی یارم ڕۆژ و شەو
شەو کە دەنگی هەلهەلەی دڵ هات و(صابر) ڕاچەنی
خۆ بەبێ حیکمەت نییە وا –أنتظار– م ڕۆژ و شەو
(صابری) لەو ساوە ئەو دڵدارە وەعدەی داوە پێم
" أنتظار " و کاتبی لەیل و نەهارم ڕۆژ و شەو

ئەی نووری رووی پاکت

ئەی نووری رووی پاکت   خۆراك و بەرگی ناسە
شەمس و قەمەر "ضیا"یان   لەو نوورە _اُقتباس –ە
هاواری رووت و برسی   ئالآیە عەرش و کورسی
ئیحسانە گەر بپرسی   ئەسبابی ئەم ئەساسە
عالەم کە نیوە سووتە   سووتاوی شەمعی رووتە
عینوان و ئارەزووتە   بێ حورمەت و کەساسە
سەر بێنە بالەخانە   غەوغایی عاشقانە
خورشید و ماه نیهانە   بە دووکەڵی هەناسە
عاشق دڵی برینە   هەناسەی ئاگرینە
شەو خەوتنی گریینە   بە رۆژ خوری لیباسە
عاشق بە سۆز و گریان   دیوانە رووت و عوریان
ئازار و دەردی سەریان   ئاسایش و کراسە
فەرموودەی حەکیمە   هەر کەس دڵی سەقیمە
موعالەجەی عەقیمە   تا ئاخری هەناسە
ناس" اُنتظار" ە دائم   میسلی ئازانی –صائم–
بۆ دەفعی لۆمی – لائم –   جاری بلێ چی باسە
هەر کەس بچێتە مەکتەب   ئاخر دەگاتە مەتلەب
"صابر"ئەگەر موخاتەب   پیری خودا شوناسە

ئەو دولبەرە

ئەو دولبەرە قەد عەرعەرە ئەو ڕو گوڵە باغە
ئارامی دڵو جانو فەرەح بەخشی دەمــاغە
هەر وەختە دەڕێن دیدەو دڵ هەردو بەجارێ
بۆ ڕۆیی گوڵو زنجی وەکو سێوی مەراغـــە
هاوارە بە شمشێری برۆ جەرگی بڕیوم
چاوی بە ئیشارەت دڵی هێنا لە بیناغە
ئەم ماتەمو گریانە کە بۆتە مەرەزی عــــام
تێ فکرە هەموو قوڕ بەسەرو سینە بە داغــە
یاڕەبی لە ئافاتی بپارێزی بـــە جـــاهـــی
ئەو زاتە کە سوڵتانە لەسەر تەختی بەلاغە
تائیـــــری زەمان جەننەتی ڕوخساری بمێنێ
سەد ناوی خودا چەند بە سروورو بە دەماغە
صابر لەدەس ئەو شەو دزە دەرچونی مەحاڵە
شەو خانە بڕوتەڕ دەسو خاوانی چراغـــە

پرتەوی خورشید

پرتەوی خورشیدە ئەم شەو یا جەمالی دولبەرە
بۆنی باغی جەننەتی روی یارە یـــاخو عەنبەرە
جانو دڵ غەرقی "فنا فی النور"ی ڕوخساری حبیب
عوسرەتی دووری موبەدەل بو بە وەسڵو مەیسەرە

ئەلبەتە بیستوتە تەرکی سەر ئەکا غواصی روت
وا لە دەریا دێتە دەر ساحێبی دوڕو گەوهەرە
تا لە سەرڵ روحی وەك پەروانە بێ پەروا نەبێ
سادقی مەڕوانە جێی بڕوا نیە تەن پەروەرە
(صابری) گەر تالیبی یاری بزانە موختەسەر
ناگەیە مەتلوبی جانی تا نەبوری لەو سەرە

دڵی تەنگم

تەماشاکە دڵی تەنگم مەقاڵەی ئاتەشینێکە
مەچۆ نێوی وەرەسەر چاوەکانم شانشینیکە
بترسە ئاگری ئاهم بکاتە خەرمەنی حوسنت
ئەگەرچی خۆر لە خورشیدی جەمالت خۆشە چینێکە
مەحاڵە عەندەلیبی دڵ بکا تەرکی گوڵی حوسنت
چ دەربەستە نیهایەت مەرتەبەی هەر سەر بڕینێکە
بریندارانی ئەترافت پەنایان بردە ئینسافت
بە حەقی رووەتی سافت تەماشایی برینێکە
دەبێ کەی دەرکەوێ روخساری شیرینت بکەم شورای
بە عالەمدا بڵێن ئەلبەت ئەمیش فەرهادی چینێکە
دەڵێن رەحمو وەفاداری نەتیجەی حوسنی ئەخلاقە
لە کن دەورانی چاوی تۆ وەفا قاتە چ دینێکە؟
لە دووری چاوەکانت (صابری) یەك جار پەریشانە
بە چاوی تۆ هەمیشە چارەڕێ یاسینو شینێکە

هەتاوی تەلعەتی سوتاندمی

هەتاوی تەلعەتی سوتاندمی ئەو شۆخە مەمدوحە
دڵی عالەم بە غەمزەی چاوی تیر ئەندازی مەجروحە
لە تاوی ئاگری دووری ئەوا کەوتم لە دەستو پا
خودا مەرگێ بە ئاسانی ئیتر بۆ چیمە ئەم روحە
بفەرمو وەعدەکەی خۆت بێنەجێ سەبرم نەما قوربان
کە تاقو پەنجەرەی حوجرەی دڵم بەینێکە مەفتوحە
تەنورەی ئاگری سینەم فوارەی ئەشکی چاوانم
وەرە بنوارە سەرچاوەی ئەڵێی تۆفانەکەی نوحە
لە دووری تۆ لە پا کەوتم نەماتی دەستی من بگری
بە چاوی تۆ هیلاکە (صابری) بێزارە لەم روحە

چاوت

بەڵا گەردانی چاووت بم ئەڵێ ی (نجم)ی گەلاوێژە
دەمێ عیساو لوقمانە ! دەمێ سەفاکو خوێن رێژە
بە ئەوەڵ تیری دالەرزیمو غافڵ بومو نەمزانی ! !
کە من ئێستاکە هوشیارم خەدەنگێ تر بهاوێژە
لەبەر ئێشی برینی دڵ دەکەم فەریادی بێ حاسڵ
بە شێتم ناو دەبەن خەڵکی، زەمانێ پێم ئەڵێن گێژە

نەمامی قەدی تۆ بەڵکو هەمیشە تازەو تەڕیێ
وەرە جانا، لەسەر ئەم دیدەیی پاراوە بینێژە. !
کەسێ خاری تەریقی عەشقی چاوی تۆی بە دڵدا چوو
وەکو وشتر بە ناچاری دەکا ئەم نەوعە کاوێژە
طبیبی پڕ فەنو حازیق مەبەن بۆ خزمەتی عاشق
کە دەرمانی دڵی عاشق وەرائی عەقڵو راوێژە
حەکیمێ میهریان جامێ گولابو قەندی بۆ هێنام
ووتم: ئەی بێ خەبەر لەم دەردە ئەو دەرمانە بیڕێژە !
سەبا تۆ مەحرەمی رازی دەخیلەك عارەب ئاسایی
گەیشتی بەو تەبیبە، لەم نەخۆشە شەممەیە بێژە.. !
بڵێ: مەجنونەکەی سەحرانشین.. ئەم شەو لە دووری تۆ
لە حاڵی (نەزع) داماوە....! بڕۆ ئیحسانە بینێژە !
چ غەوغاییکە "صابر" بەسیە ئەم ناڵانە کۆتاکە
قسەی بێ ڕەغبەتە هەرکەس وەکو تۆ تالعی لێژە
دڵی کردە نیشانەی تیری غەمزەت تێ گەیی "صابر"
کە غەمزەت هەروەکو تیری ئەجەل چالاكو خوێن ڕێژە
حەکیمی دەردی "صابر" موشکلە دەس ناکەوێ ئیللا
لە فەیزی مەرقەدی سەیید "رضا"ی قوتبی دیلێژە
عەجەب بۆچی بەبێ عیلمی کە "صابر" شیعری داناوە
بە فەیزو یومنو ئیستمدادی "قطب"و پیری دیلێژە

تابکەی قوربان

تابکەی؟ قوربان بە چاوی تا سەحەر بێ خوابەوە
بەم دڵەی پڕ سۆزو سینەی پڕ شەرارەو تابەوە
بێمە بەر دەرگانەکەت شەو تا سەحەر خوارو زەلیل
دەس بناڵێم بە چاکی دامەنێ "بواب"ەوە
مونتەزیر بم، تۆ بە سەرما رابیوری ئەی طبیب!!
تێ بگەی ئەم خەستە بۆچ؟ ئاڵاوەتە خونابەوە
دەفعەیە نەبزی دەماری دەستی راستم ناگری
سەیری رەنگی زەردی من ناکەی بە ئیستغرابەوە
بەو ئومێدە تا شەوی بەدری جەمالت دەرکەوێ
جان فیدای ئەو خاڵەکەم بەو روومەتی مەهتابەوە!
چەرخی دون رۆژێ لەگەڵ کەس مەیلو فکری چا نەبو
سەد خەڵاتی وا بەشانی دوونی ناکەس بابەوە
ناکەسان سەرمەستی بەزمو وەسڵی یارو کەس هەموو
دڵ پەریشانو بەداغو حەسرەتی ئەحبابەوە
بۆ گەدایی چومە قاپی دولبەرێ لوتفی نەکرد
گەرچی بیمارم دڵم زۆر هابە دوو عونتابەوە
گەر دەپرسی چۆنە حاڵم هەر زەمانێ دەرکەوێ
گوسفەندی خەنجەری دیبی بەدەس قەسابەوە.!
بۆ گەدایی چومو سەیری کردو نەیناسیمەوە
سەیری یارم چەند شیرینە، هەر بە ئیستغرابەوە!
دائیما روحم بە لێوی تەشنەو ئومێدەوار
چاوەڕێی ئەمرێکە دەرچێ، لەو لەبی سیرابەوە
دولبەرم رۆژێ لە پەردەی نازەوە سەیرێکی کرد
"صابری" هاویتە نێو بەحری غەمو گەردابەوە

حەبیبا نوری ڕوخسارت

حەبیبا نوری ڕوخسارت لە باتی بەرگو نیعمەتمە
تەبیبا چـــاوی بیمارت دەوایی دەردو عیـــللەتمە
ئەگەرچی خوارو سوتاوم لەبەر چـاوت (بحمد الله)
هەموو عالەم ئەزانێ مایەیی فەخرو سـەعادەتمە
لە شمشێری برۆت ترسم نیە سـەد جار نیشانم دەی
لە ریشەی جەرگو دڵ کالانی ئەو شمشێرە سەنعەتمە
بە شمشێری برۆ گەر بم کوژی یا تیری مـوژگانت
مەداری ئیفتخارە هەم سەعادەت هـەم شەهادەتمە
لەبەر خورشیدی حوسنت دائیما وەك زەڕە—رقسا—نم
لە شەودا هەروەکو پــــەروانە خۆ سوتانن عادەتمە
بە نوری حوسنی! سەرتاپا وجودم..، گەر بسوتێنی
کە بم هاڕیتەوە وەك کل بە سەر جێگای عیزەتمە
لەهەر شوێنێ کە دانیشتی بەهەشتو حوری پەیدایە
دەمی وون بی لەبەر چاووم وەکو ڕۆژی قـیامەتمـە
کە یوسف هاتە نێو بازاڕ هەمو کەس تالیبو کڕیار
منم بێ درهەمو دینار غەزەل خوانی "بضاعە"تمە
بەبێ حیکمەت نیە "صابر" وەکو قەیسی بەنی عامیر
بە ڕۆژ (والشمس)ە ئەورادم بەشەو (والليل) تاعەتمە

قەسدی ڕوحم!

بە چاوی قەسدی ڕوحی من ئەکا دائیم لە پارێزە
خودا یارم لە فیتنەو من لە چاوی ئەو بپارێزە

بە تیری غەمزەکەی یارم پەریشانو بریندارم
خەریکی نەزمو ئەشعارم ئەگەرچی دەوری ئینگلیزە

لە جێگایە کە سوڵتانی جەمالی لەشکر ئارابی
چ جێگەی سەلمو تورو جامی جەم یا تاجی پەروێزە

لە کن تیغی برۆی بەحسی "علی" بۆ ذو الفقاری چی
لەکن موژگانی ئەو بێ عەقڵی یە بەحسی ڕم و نێزە

عەجایب دڵ ڕفێنێکە بە نازی چاوی عەییاری
کە نیمە قیمەتی ئیمایەکی شیرینو شەو دێزە

چ یارایکە تەقدیری بەها بو چاوی مازاغی
کە ئەدنا قیمەتی ڕۆمو عەجەم کوردانو تەورێزە

لەدوو جادوی سوخەندانی لە غونچەی لێوی خەندانی
ووتی: (موسی) کە یا (عیسا) منی ئاسا بپارێزە

لەکن ئارایشی حوسنی زولێخا دەس بە ئاوێنە
کلو شانەی لەکن لەیلایە هەم شیرین پەروێزە

لە هاوارو فیغانم پێکەنینی دێ چ بێ ڕەحمە
موسوڵمان ئیشی وا ناکا مەزەننە ڕوسو ئینگلیزە

خودایە چاوی، چاوی من لە چاوی بەد بپارێزە
ئەگەرچی چاوەکەم چاوی ڕەشو فەتتانو خوێن ڕێژە

غەزەل ببڕێتەوە چاکە بە یانە، وەختی ئیمساکە
لەمەولا ڕوو لەمەولاکە زەمانی وەرەو پارێزە.. !
دڵی "صابر" برینداری خەدەنگی چاوی دڵدارە
سروشکی چاوی دائیم جاریە مانەندی کارێزە

فیدای ڕوتە مانگ و خۆر

فیدایی ڕوتە مەهرو ماە بە چەرخی حوققە بازەوە
نەساری پێتە ڕووی زەوی بە مەعدەن و ڕەکازەوە
نیمە بەهای نیم نیگاهی تۆیە ئەرز و ئاسمان
نمایشی ئەگەر بکەی بە چاوی مەستی نازەوە
هەوەس بکەی بەیەکدەمێ دەوا ئەدەی بەعالەمێ
بەو نەفەسی مەسیحی تۆ بە پێکەنین و نازەوە
ئاوێنەداری دەستی تۆ شانە بەدەستی مویی تۆ
بە شەرقەوە بە غەریەوە بە مەکەو حیجازەوە
حوورو مەلائیکی سەما لە تاوی تۆ ڕوویان نەما
زەوی بە ئینس و جنەوە بە جاهیل و موجازەوە
تۆ بە جەمالی حوورەوە ئێمە بە چاوی سوورەوە
بە سۆزی جان گودازەوە بە سەد هەزار نیازەوە
بە ئافتابی ڕووی تۆ کە نیوە سووتە (صابری)
بە زوڵفی مێشک بویی تۆ پەڕە بە چنگی بازەوە

ئەی بەهەشتی ڕوو ئیلتیفاتێکە

ئەی بەهەشتی ڕوویە حەقی ئەو جەمال و شێوەیە
یلتیفاتێکە بە چاوی تۆ کە عەقڵم لێوەیە...
ئەی مەسیحا لەب بفەرموو دەفعی ئازارم بکە
مەڵحەمی زامی دڵم مەعلومە ئەو دوو لێوەیە
تا لە باغی ڕووی تۆ عەنناب و سێوم دی بەچاو
دڵ نەخۆشە هەر خەیاڵی ئەو عەناب و سێوەیە
مەیل ئەفەرمووی تێبگەی ئەحواڵی دەردم دوور لە تۆ
هەر سەری مویی وجودم سەد برینی پێوەیە
(ضعف)ی قەلبی ئێمە دەرمانی بە لوقمان ناکرێ
چونکە موشتاقی گوڵ و گوڵزاری حوسنی ئێوەیە
تا بە لەفزی نەرم و شیرین ماه ڕوو بانگم نەکا
هەر وەکو فەرهاد ڕەنج و مەسکەنم ئەو کێوەیە
چیم بە سەر دوختەر و ئەجزاخانەوە ئەی گوڵ بەدەن
چونکە دەرمانم گوڵی گوڵزاری حوسن و شێوەیە
(صابری) بیمار و دڵ سووتاوی دووری دولبەرە
هەر بەداخی پورتەقاڵو ناسکە هەر مێوەیە

زکری دڵ

تا زکری دەم و فیکری دڵت ناوی خودایە
سەرپاکی وجودت لە بەڵا دوور و جودایە
دەروێش ئەگەر خزمەتی خاڵی لە ریابێ
سوڵتان لە بەر قاپییەکەی رووت و گەدایە
ئەو وەختە کە تۆ خۆڵی خودا بێتە خەیاڵت
سوڵتان لە بەرچاوی دڵت رووت و گەدایە
دەستی تەمەعت خستۆتە گەردنی دونیا
روحت بە سەرو ماڵەوەقوربان و فیدایە
ئەی مەردی خودا دەستی تەمەع بەردە لە دونیا
بێ فائیدەیە باوەژنە مەیکە بە دایە
هەرکەس بەدەس نەفەسەوە داماو و زەبوونە
سەد شێخ و مەلا بێ بە خودا دووری خودایە
لەوساوە -سکە-ی لیرە ئەخوێنێتەوە چاوت
تاریکی تەریقی تەرەڵ دینی هوودایە
زەڕەی "کەر" و زڕەی درهەم و زێڕ کەڕی کردی
نابینی لە مەلا رۆژی جەزا هەوڵ و سەدایە
کوا گەندمی چاکەی تۆ لە تۆماری عەمەلدا
سەد خانە برنجت لە قەباڵەو سەنەدایە
(صابر) بە کەوای تازەوە تۆ چاکیری نەفەسی
ئازا ئەوەیە حوڕە لە بەرگی شڕەدایە

عاشقی فرمێسکی سوور

عاشقی فرمێسکی سوورو ڕەنگی زەردی شاهیدە
قیل و قالی زاهیر و تەسبیحو ویردی زانیدە
تا نەکەی تەرکی وجود و جان و دڵ ناگەیتە یار
باوەڕت بێ خاریقی عاداتی شێخ و زاهیدە
تا دەروونی دڵ لە نەقشی (ماسیوی) خالی نەکەی
نەقشی (الله) لەو دڵە جێ ناگرێ ئەی جاهیدە
تا نەناسی ئایەت و ساعاتی ئەوقاتی دوعا
فائیدە چی (ربنا أنزل علینا مائدە)
تا بە حوسنی نییەت و تەقوا دەروونت پاك نەکەی
دڵ لە یاسین بێ بەشە (لاصیحە لا واحدە)
تۆ ئیجازەی زیکری بێدەنگی لە ماسی وەرگرە
قیڕە قیڕی شەو وەکو قورباقە نادا فائیدە
یاری من هەرچی ئەکا مەنعم مەکەن من وائەکەم
(لا علی الأعمی حرج) چاوم نییە ئەو قائیدە
(صابری) مەسروورە وەعدەی هاتنی جانانەیە
باوەڕم نایێ لە یارم دوورە تەرکی قاعیدە
حوبی دونیا نایەڵێ (صابر) لە دڵدا زەوقی دین
بەهرەوەر نابی مەگەر لاچی لە سەر ئەم قاعیدە

دیدەی من جێگەی ناشتنی نەمامە

سەد نامی خودا رومەتی وەك مامی تەمامە
لەو چاوە نەخۆشانە ئەڵێی مەستی مودامە
روخساری گوڵی نازكو دەم غونچەی تەنگی
لەو زوڵفو خەتوخاڵە ئەڵێی دانەوودامە
واچاكە نەمامی قەدی تۆ تازە ووتەڕ بێ
بینێژە لەسەر دیدەیی من جێگە نەمامە
لەوساوە كە تۆ روومەت ئەشاریتەوە گیانە
مەجنونی بیابانمو شەو شینو هەرامە
بەو غەمزە دڵم كون كونە وەك خانەی زەنبور
بەو قەوسی برۆ هەم جگەرم لەت لەتو زامە
سەد جا كە دڵم عاجزو بیمارە لە دووریت
یادت ئەرەبو شەو چەرەسو بەزمو چرامە
ساقی بە فیداتم بدە ئینسافو مەیی ساف
دەرمانی دڵی خەستە بەڵێ بادەوو جامە
موتریب وەرە تۆش ئەم غەزەلە تازە لەبەركە
لوقمانی هەموو دەردو غەمو مەرهەمی زامە
حیفزی بكە (یاریی) لە چاوی حەسەدو بەد
ئەو دولبەرە قەد عەرعەرە ئەو كەبكی خەرامە
عەیبت نییە غەیرەز ئەمە بێ رەحمو وەفایی
بۆ شیمەیی تۆ چانیە ئەم رەسمو نیزامە
تا ناوی خۆشت ویردو دوعای (صابرە) قوربان
دەرمانی هەموو دەردو غەمو مەرهەمی زامە

ئەی دڵ صابرو ڕەزابە

ئەی دل بە بەڵا سابیر و خۆش نود و ڕەزابە
یاتاغی غەم و غصە و قەڵغانی قەزابە
بۆ یادی خودا عومر بە زایع مەدە سۆفی
شێرانە لە گەڵ ڕێوی نەفسا لە غەزابە
قاپی ئەگری یەعنی ریازەتمە بەڕێژەم
سەرقاپی پڵاو زێرە و کشمیش و کەبابە
شەو ئێشکی بێ شك ئەگری و گریە چ حاسڵ
گریانی کوڕت ڕاستی ئەڵێ بابە کەزابە
تەسبیحی دەس و ویردی زوبان ناوی خودایە
دونیا بەدەس و دەم مەکرە خویە خەرابە
هەرکەس لە خودا غافل و مەغرورە لە دونیا
مەحرومە لە دونیا و قیامەت لە عەزابە
فەرقی چییە ئینسانی دز و "شخص"ی" مبذر"
هەردوو لە سەر ئەم چەوتیە بەدنام و کەزابە
(صابر) مەکە ئیسراف و مەبە یاری درۆزن
هەر (لحظة) لە خەوف و خەتەری ڕۆژی جەزابە

برا شێتی بەسە

برا شێتی بەسە عەقڵێ پەیاکە
لە خولق و خوی حەیوان خۆت جیاکە
دەمێکە وا ئەسیری نەفسی نزمی
وەرە حەربێ لەگەڵ نەفس و هەواکە
بە تەییارەی (صیام)و تۆپی تەقوا
غەزای پاتەختی نەفسی روسیاکە
بە مەترەلۆزی ویردی زیکر و فیکرت
بەرەنگاری ختورەی ماسیواکە
بە غەفلەت چوو برادەر عومری گەنجی
لە مەولا عومری رابردوو قەزاکە
هەتاکەی لوقمە بادان و چڵێسی
بە سە تەن پەروەری هۆشێ پەیاکە
حەساری شاری دینت ئەی موسڵمان
بەزیکر و فیکری تەسبیحی خوداکە
قسەم بۆ دین و دونیا سوودمەندە
رەفیقی چاك و تاعەت بێ ریاکە
لە خەڵقی خاك تێفکرە سبەینان
بە شەو سەیرانی ئەستێرەی سەماکە
لە خەو هەڵسە بشۆرە دەست و چاوت
تەماشایەکی ئەسراری خوداکە

بە(ئیستغفار) و گریانی سبەینان
برین و دەردی عوسیانت دەواکە
ئەگەر تانەی گوناهت کەوتە سەر چاو
عیلاجی توتیای پای ئەولیاکە
تەماشاکردنی ئاوێنە یەعنی
لە ریش و ئیشی ناڕێکت هەیاکە
ئەسەف بۆ گەنجی ئەیامی جوانیت
کە فەوتانت لە پیریدا رجاکە
سمێڵ و ریشی وەك ماش و برنجت
ئەڵێن ئەی خەستە تەرکی زولبیاکە
چرا و عومری شەوی (صابر) بەسەرچوون
لە مەولا زیکری بێچوون و چراکە

مەوسمی گوڵ

نەوبەهارە مەوسمی پشکەوتنی گوڵ هاتەوە
ئیعتیباری شیوەن و هاواری بولبول هاتەوە
خوێنی چاوی عاشقانە رووی زەوی نەخشاندووە
زەحمەتە سەیلی بەهاری نەقشەکەی بشواتەوە
حەزرەتی لوقمان (فرضنا)ئێستا زیندوو بێتەوە
باوەڕم نایە برینی عاشیقان چاکاتەوە
کەی ئەبێ (یارەب) سبەینانی نەسیمی _ئاه ئاه–
سا لە باغی جەنەتی حوسنی گوڵی گەشکاتەوە

ئەو بەتیری غەمزەکەی جەرگی بڕیم و تیری من
هەر هەناسەی سەردە هاویتم ئەویش بۆم هاتەوە
ئەهلی دونیا بۆ پلاوە جۆ بڵاوی لێ ئەکەن
دابنیشە نانە ڕەق بووڵاوە ناو شۆرباتەوە
راحەتی ئینسان لە بێ دەنگی ئەبێ (صابر) خەمۆش
تۆ کە عەبدی حەیفە ڕووناکەی بەلای مەولاتەوە
(صابری) یەعقوب ئەگەرچی (هیجر)ی یوسف کوێری کرد
حەمد و سەبری کرد بەعادەت یوسفی بۆ هاتەوە

عەشق بازی راستی سەردانانە

دڵ نەخۆشە ئینتزاری هاتنی جانانەیە
با وجود بەهاتنی ئەو شەمعە ئەم پەروانەیە
ئافەرین ئەی دڵ سەرت دانا لەرێگەی عەشقی یار
عەشق بازی راستی ئەم نەوعە سەردانانەیە
هەر کەسێ لاشەی بە سووتاوی نەبینن ئەهلی دڵ
ئاشنایی قەت لە گەڵ ناکەن ئەڵێن بێگانەیە
تا لە وێرانەی دڵم گەنجی غەمی شارایەوە
هەر ئەڵێم ئاوانەبێ یارەبی ئەم وێرانەیە
تا بە شمشێری برۆی ئەو شۆخە جەرگم قیمەبێ
چاوەکانم هەر بەشی ئەم لیزمەی بارانەیە

دەردی عەشقت ئەی پەری

دەردی عەشقت ئەی پەری دەرمان و تەدبیری نییە
هەر کەسێ مەجنونی رووتە باکی زنجیری نییە
چەندە لێت پاڕامەوە تۆ بی بەتیرت مەمکوژە
ئاخری خوێنی رژانم مروەت و بیری نییە
تیری غەمزەی هەروەکو تیری ئەجەل موستەعجەلە
بێ بەلابێ سەعاتێ تەقدیم و تەئخیری نییە
ئاگری بەردایە عالەم خۆی بە سورعەت تێپەڕی
حەیفە بۆ برژانەوەی قورسی تەباشیری نییە
مەحرەمێ دەست ناکەوێ دەردی دەروونی پێ بڵێم
دەست و پەنجەم قووەتی نووسین و تەحریری نییە
حاڵی (صابر) کەوتۆتە مابەینەکەی خەوف و رەجا
چونکە ناڵەی کەس لە کن ئەو شۆخە تەئسیری نییە
تۆ حەکیمی (حاذق)ی دەرمانی دەردم تێبگە
(صابری) سەودا زەدە دەرمانی تیماری نییە

ناهەمواری دنیا ..!

حیکمەتی دەرکەوتن و وون بوونی خۆر و شەب پەڕە
ئەم خودا پێداوە ئەو بێ تالع و ئاخر شەڕە
تاج و تەخت و نیعمەتی بەخشی بە پاشا (ذو الجلال)
شەو لە برسا ناخەوێ دەروێشی بێ لێفە و بەڕە
داری توو هەردوو بەیەك ئاب و زەمینێ سەوز ئەبێ
داری تۆ بەردار وخۆ بەرداری ئێمە تووی نڕە
هەر دوو هەنجیرن ئەگەر کێویلە گەر هەنجیری باغ
ناوی شا هەنجیرە باغی ئەو تریش کێوی و کەڕە
مەڕمەڕم دی بێ گوناە وەستا فڕەی دایە خەلا
مینبەر و میحرابی مزگەوتیش ئەکا لەو مەڕمەڕە
باز بە ناز گۆشتی قەڵەو ئەخوا بەدەستی شاهەوە
پاشماوەی گورگ و سەگ خۆراکی زاغ و سەرگەڕە
ئەهلی دین حەرفی جەڕە شەیتان کەبەو مەجرور ئەبێ
حەسرەتا ئێستا کە تۆ مەجرووری ئەو حەرفی جەڕە
دڵ کە حەوزی فیکری خوا زیکری زوبانە جۆگەلەی
حەیفە بۆتە جێی گەلە زیکریش هەموو بزن و مەڕە
دڵ کە حەوزی رەحمەتە زیکری زوبانە جۆگەلە
دڵ کە بۆتە جێی گەلە زیکری زوبان بزن و مەڕە
ئەو خودا ناسانە وا تەعیزی ئەجناسیان ئەکرد
ئەکسەری ئەولاییان ئێستاکە زۆر ناباوەڕە
(یاالهی فتح بابی) نیمە تابی سێ ۲عەدوو

(ئەوەلەن مەندوب و سانی جۆرج و سالس میجەرە)(١)

حەق تەعالا حەزرەتی نووحی لە تۆفان دا نەجات
غەرق ئەبێ وەك پسەری بێ شك کەسێ ناباوەڕە
نەوعی لوقمان و ئەرستۆ بۆ عیلاجم مات ئەبێ
تۆ دەڵێی پۆستەی عەسەل دەرمانی برگو باپەڕە
عەشق نازانێ وجودی ئاگر و تۆفانی چەرخ
ئەی برادەر گەر بە ئیبراهیم و نوحت باوەڕە
قەت غەمی مەرگت نییە هەر هەوڵی نان و بەرگتە
عومری گەنجی تێپەڕی، تێپەڕ نەبووی لەم لاپەڕە
شەو تەواو بوو (صابری) گریانی تۆ نەبڕایەوە
هەڵسە وەختی بانگ و نوێژە بۆ جەماعەت راپەڕە

---

١ – جۆرج: مەبەست لوید جۆرجە سەرۆکی وەزیرانی بەریتانیا لەو سەردەمەدا.
مەندوب سامی بەریتانی: پرسی کۆکس، سیاسەت مەداری بەریتانی لە خەلیج کە دوای داگیرکردنی عیراق ساڵی(١٩١٨) بوو بە (مەندوب مەدەنی) لە عیراق و بەرزترین پلەی دەسەڵاتی لە ئیدارەی مەدەنی هەبووە. مێجەر: مێجەرسۆن : ئەفسەری موخابەراتی بەریتانیا دوای شەڕی جیهانی یەکەم کرایە حاکمی سیاسی سلێمانی، رۆڵی زۆر خراپی بینی دژی میللەتی کورد و شۆڕشی شێخ مەحمود.

بەو چاوە کە لوقمانە تەماشاکە

بەو چاوە کە لوقمانە تەماشاکە بزانە
وەجهی چییە ئەم خەستە کە هەم رەنگی خەزانە

خانەی بەدەن و عومرم بە سەیلاوی سروشکم
وێرانە لە بنچینەوە نزیکی خەزانە

خورشیدی جەمالی کە جیهان گیرە عەجائیب
بێ چارە بیابانی دڵم خۆر نەوەزانە

زامارم و بیمارم و لوقمان و فلاتون
هەردوو لە دەوای دەردی دڵم پەنجەگەزانە

من بەندەیی گەردن کەچ و تۆ شاە و ئەمیری
گەردن ببڕە بمکوژە ئەمما بە سزا نە

ئێوارە کە ئەبرۆی هیلالت بنوێنی
ئیفتاری شەوی عیدی– صیام –ی رەمەزانە

بۆ بیستنی ئاوازی خۆشت گوێچکی خەڵکی
مانەندی – صائم– کە خەبەرداری ئەزانە

بەو چاوە سەبوریم نییە تا تۆ بەدەمی خۆت
تەنبیهی نەکەی (صابری) خۆ شێت و نەزانە

نەختێ بترسە لە ئاهی صابری

دلی تەنگم مەقاڵەی ئاتەشینە   وەرە سەر چاوەکانم شانشینە
لە شەوقی حوسنی شیرینت ئەناڵم   بە نەوعێ پێم ئەڵێن فەرهادی چینە
لە تاوی تەلعەتی شیرینت ئەی جان   سەراپا خەڵکی کوهو کەژ نشینە
هەناسەی من ئەگاتە خەرمەنی ڕوت   ئەگەر چی خۆر لە رووتا خۆشە چینە
بە بەدری رومەت و(واللیل)ی زوڵفت   کە فرمێسک و لیباسم سور و شینە
وەرە سەیرکە سەراپا گشت وجودم   بە چاوی تیروەشێنی تۆ برینە
عەجەب بێباك وسەربەستی ودڵ رەق   عەزابت دۆزەخی (عین الیقینە)
(جزاك الله فی الدارین خیرا)   (مساك الله) کە هاتی بەم سەرینە
لە ئاهی "صابری" نەختێ بترسە   بە چاوی تۆ هەناسەی ئاگرینە

بۆچ چاو و بڕۆت مائیلی دەعوایە

ئەی یوسفی گوم گەشتە سەرێ دەرکە لە پەردە
ئیحسانە نیشاتی بە دڵ و جانی بەشەردە
فەرموکە بە شمشادی قەد و تەلعەتی بەدرت
پەستی بە سنەوبەردە شکستی بە قەمەردە
بەو چاوە حەکیمانە تەماشاکە لە ڕەنگم
بۆچ وایە کە چوار فەسڵە وەکو پایزی زەردە
قەند و شەکەرت هەر بەشی ئەغیارە بە فەرغون
سەوقات و بەشی ئێمە غەم ودەردە بە فەردە
کێ بێ کە بە شمشێری بڕۆت سەر نەخەوێنی
بۆچ چاو و بڕۆت مائیلی دەعوا و نەبەردە

شاهم ئەمەکت زۆرە ئەوا تووشی زیان بی
شاپێ بگرە ئەو دزە پێ ناحەقە بەردە
تێکەڵ بکە ماچێک وجنێوێک موتەساوی
ماچت شەکەرە و لەفز و جنێوت گوڵ و وەردە
(صابر) سەری تەسلیمی کە دانا لە بەری پێت
بۆ کوشتنی بەس دامەنی نازک لە کەمەردە

کاتی بەهارە

جەژن و تەرەب و شادییە ئەییامی بەهارە
وادەی گوڵ وبادەی مول و ناڵینی هوزارە
تا مەدی ئەزەر سەبزە و گولزارە سەراسەر
نورین و موعەتەر بە روخ زولفی نیگارە
ئەحباب هەموو جەمعە لە بن سێبەری دارا
سەحرایە تەماشایە لە بۆ جویو و کەنارە
مەعشوقە بە کامی دڵە —المنه لله—
خوسرەو کە ئەڵێن نەیبووە ئەم بوس و کەنارە
عاشق دڵی وەك مەجمەرە پڕئاگر و پشکۆ
مەجنوون سیفەت و بێ خەبەرو سەبرو قەرارە
ساقی وەرە ئاوێ بەسەر ئەم ئاگرەداکە
روحم بە فیدای گەردشی ئەو چاوە خومارە
ریشەی دڵ و جەرگم بە غەمو غەمزە بە جارێ
دەرهاتووە بۆم تێکە شەرابێکی دووبارە

لەو ئاوە کە تریاکە ئەبا زەهری غەمی دڵ
لەو ئاوە کەوا مەسقەلی ئەکدارو غوبارە
دەرمانی غەمو دەردی دڵن ساقی‌و موتریب
خۆزگەم بە کەسێ مەی لە یەمین نەی لە یەسارە
ئازابە بە خۆڕایی نەچی عومری عەزیزت
بێ ساقیی‌و مەی موتربو نەی سەرێ خەسارە
مشتێکە نمونەی غەمی دڵ دێنمە دەفتەر
وەرنە غەمی (صابر) بە عەمارو بە تەغارە

قسەی شێخ و مەلا حیکمەت و پەندە

هەرچەندە قسەی شێخ‌و مەلا حیکمەت و پەندە
یاساغە لە کن تورك زوبان‌و هەمەوەندە
هەرچەندە دوڕو گەوهەرە گوفتاری مەشایخ
دێوانە شعوری نیە میسقاڵی بە چەندە
دەردێ کە نیشانەی ئەجەلی پیرە چ جێگەی
تەرکیبی معاجین‌و شەرابو گوڵ‌و قەندە
هەر کەس کە بریندارە بە شمشێری (أحباء)
داڕێی ئەتیبا بە جەڕاحاتی گوزەندە
کارێکی بە من کردوە ئەو شۆخە بە ئەبرۆ
نەیدیوە کەسێ ئەم زامە لە شمشێری بڕندە
بازاڕی نەبات‌و شەکەری – مصری – شکاوە
لەو شوێنە کە غونچەی دەمی هێناوە بە خەندە

هەرچەندە کە ئەو خەسرەوە ئازاری دڵی دام
گشتی بە دڵی (صابر) شیرینو پەسەندە

تیری موژگانی خەنجەری قەزوینیە

چاوەکانی واسیارە دوشمنێکی خوێنی یە
تیری موژگانی بە تیژی خەنجەری قەزوینیە
قاتلو بێ رەحمە ناحەق قەسدی جانو دڵ ئەکا
ناحەقم مەگرن موسوڵمانان کە روحم پینیە
حاجیبی سەدجار بخوێنێ (لا تخف) گوێی نادەمێ
تا لە چاوی ئایەتی (این المفر)م خوێنیە
گەر دەپرسی شەو لەبەرچی تا بەیانی ناخەووم
دڵ بە ئومێدی نەسیمە چاوەڕێی مزگێنیە
دڵ لە بەحری غەینو میمە ساقیانی میمو یی
موتربیا چەنگو روبابی لێدە دالو نی نیە
هەروەکو مەجنون هەمیشە چۆڵو سەحرا پەی ئەکەم
دڵ بە داغو پڕ لە حەسرەت سەیر ئەکەم لەیلێ نیە
وا لە دووری تۆ پەریشانم سەعاتی سەد کەرەت
روو ئەکەم بۆ ئاسمان چی بکەم خودا مەرگی نیە
(صابری) بێ چارە زۆر موشتاقە بۆ گوڵزاری روت
خۆ بە چاوی تۆ لەمن چاتر نەمزانی رێ نیە

هاتەوە دلبەرێ

هاتەوە دلبەری بەشەو دزی بە دوو چرایەوە
شوکری خودا بە هاتنی قاپی دڵم کرایەوە
بە روی ئافتابەوە بە چاوی نیمە خوابەوە
بە جامی پڕ شەرابەوە هاتو خەوم زڕایەوە
هاتو بەنامی سەرکەشی بە چاپوکیو دڵ گەشی
غارەتی بەستە تەرکەشی ڕوحی ڕەوان گەڕایەوە
لە هاتوچونو مەتلەبی مەپرسە مەیلو مەشرەبی
مەسیحە دینو مەزهەبی کیفایەتە بڕایەوە
موژدە درا بە(صابری) تۆ ئەبی یە موسافیری
ئەشکو غوباری کافری لە چاوو دڵ سڕایەوە

ئەی یار خۆت لەمن عاجز مەکە

یاری من توبی خودا زامی دڵم مەکولێنەوە
خۆت لەمن عاجز مەکە دووبارە مەمسوتێنەوە
ئەم کوژی روو وەرنەگێری یاری من حاشا ئەکەی
چی لە موژگانت ئەکەی گشتی بە گۆشتو خوێنەوە
دڵ رفێنو سەف شکێنو خوێن رژێن ئازا وەرە
جانو دڵ برفێنە سەف بشکێنە خوێن برژێنەوە
تۆ کە رۆیشتی بە دەستوری سروشکم دێ لەدووت
باوەڕت بێ نووری چاوم جانو دڵ ئەتوێنەوە
ئاگری بەردایە ئیقلیمی بیابانی وجوود
یاری (صابر) ئایەتی "یا نار کونی" خوێنەوە

قەدی یارم سەروی باغی جەنەتە

قەدی یارم سەروی باغی جەنەتو ئازادەیە
تەلعەتی مانەندی حووری زۆر لەتیفو سادەیە
چاوەکانی دائیما مەستی شەرابو بـــادەیە
بـــێ بەلابی یـــاخودا بۆ کوشتنـــم ئامادەیە
هەرچی تێ فکری پەریشانو نەخۆشو زامدار
دادو هاواری لە زولمو جەوری ئەو جەللادەیە
سەد هەزار ئەسفەندیارو رۆستەمی مازندەران
هاتە مەیدانو سەری بێ لەش کرا لەم جادەیە
هەرکەسێ دەرسی لەکن ئوستادی چاوی وەرگرێ
کەمترین (طلاب) ی ئەو ئوستادە ئاخر مادەیە
بو (العجب) ئەفسون گەرو چاپك سوارو سەف شکێن
خەلکی حەیرانن لە مەکرو نـــازی ئەو شـــــازادەیە
"صابری" ئەلبەتە لای ئەو چاوە دەرسی خوێندوە
بۆیە وا سەریەستە لەم بەرقاپیە بەم رادەیـــــە

گەر دەپرسی بۆچی بێ خەوم

گەر دەپرسی سەبەبو حیکمەتی ئەم بێ خەوییە
سەفەرو سوننەتی ئەو ماه رووە شەو رەوییە
حەز ئەکەی تێ بگەیەی لەززەتی شەو بێداری
لە هەموو لەززەتی دونیا کە جیایی ئەوی یە
لە شەڕو فیتنەیی نەفست مەبە ئەمین وەکوو مار
لە ملی هەرکەسێ ئاڵا سەری خووارو نەوی یە
تۆ کە ئینسانی تەوەللابە لە خووی حەیوانی
وانەبی تابیعی شەیتانی لەسەر ئەم زەوی یە
لەسەرا زەوقی گوناهو لە دڵا حوبی فەساد
ئەمە بو زوعلی دییانەت چ دەلیلی قەوی یە
فلسی خێری بە دوو سەد میننەت ئەبەخشی هێشتا
بە ئومێدە لە خودایەك بەدە ئەو مل قەوییە
هونەرت ناوەتە سەر دەستەوە عەیبت ژێرپا
دەگەڵت شەو دەفرۆشی ئەڵێی خەستەوییە
عەمەلی چاکەی تۆ سێوە بەکێو ئەی ژمێری
جەبەلی عەیبو گوناهت تەبەقی بەدرەوییە
کوڕی سۆڵ دەگەڵی ماڵی خەلیفەی ئەفرۆشت
قەسەمی خواردو بە ئەستێرە وتی خەستەوییە
راستی کەس هونەرو عەیبی تەماشا ناکا
ئەمە بۆ جەهلە وە یا شێخ حەسەنی بەسرەوییە
(صابری) خاس ئەوەتا عەیبی عەوام داپۆشی
عەرەبو رومیە یا کوردو عەجەم پەهلەوییە

خوا کە عەقڵ و دینی داوە پێمان

ئەی موسوڵمانان خودا بەم بێ شەریکو تاکیە
روح‌و عەقڵو دینی داپێمان نیهایەی چاکیە
تا ئیتاعەی پێ بکەینو تالیبی دونیا نەبین
کردەوەی ئێمە غروریو غافیلو بێ باکیە
داری دونیا میوەهاتو سێبەری زەهراویە
خواردنو لێ خەوتنی هەردوو لەبێ ئیدراکیە
فیکری سونعی خالیقو شوکرانی نیعمەتمان نیە
بۆیە دونیا حاسڵی بۆ ئێمە هەر غەمناکیە
خەوی غەفڵەت هەردو چاوی عیبرەتی داپۆشیە
تێ بگە شەو بۆچی واتاریکو رۆژ روناکیە
خواردنو خەو بێ کەمالو بێ شعوری کردوین
زەحمەتە خوا چاکی کا ئەم عیللەتە زگ ماکیە
یاری خۆمان کردە دوشمن باوە کوژمان کردەیار
ناخەلەف خۆمان کەبابی ئێمە ئادەم خاکیە
بۆ گوناهی گەندمێ ئادەم لە جەننەت دەرکرا
با وجودی ئەو هەمو عیززو ویقارو پاکیە
تۆ کە سەرتاپا وجودت غەرقی زوڵمو بیدعەتە
موستەحەقی جەننەتی بەم پاکیە بەم چاکیە
عاقیبەت (طوعا وکرها) گشتمان نابوود ئەکا
چونکە دونیا کردەوەی هەر کوشتنو سەفاکیە
تۆ کەبابت گەندمێکی خواردو خوالێی خۆش نەبو
تۆ کەبابت خۆش ئەوێ (صابر) خەسارەت ناکیە

ڕۆژهەڵات

ڕۆژهەڵات ئەستێرە ونبو کوێرە چاوی شەب پەڕە
عوشرەتی سیمرغو بازە شینی زاغو سەرگەڕە
لەو مەقامە جوششی گریانو زاری عاشقە
بۆ ڕەواجە ئاگری نەمرودو ئاوی باسەڕە
من کە تینوی دولبەرم ئاوی حەیاتم بۆچیە
دڵ زەعیفم کەی عیلاجم قەندو بادامی تەڕە
اولا (تشخیص) دەردو (بعد) ترکیبی دەوا
وەرنەکەی راجەی قەوی دەبڕێتەوە پشتی هەڕە
ئەسبابو علاماتی نەخۆشی تێ بگەی
شەریەتی تۆ تیفی بڕانو مرض ترپی تەڕە
ئەی مودەڕیس تۆ لە دەرسی عەشق تەحسیلی بکە
تابەکەی (زید علی السطح) علی حەرل جەڕە
معجزاتی مرسلینو موعظەی اعلامی دین
زکریان زاکر دەگیرێ وەك تەشیلەو فڕفڕە
یەعنی ئاگاداری دونیاو نەفسو شەیتان بن هەمو
خەسمی بابا تانە ئەم دونە امارەو بەد فەررە
ئەو کەسە ئەحواڵی عاشق تێ دەگا شەو بێ خەوە
لێوی وشکو ڕەنگی زەردو دائیما چاوی تەڕە
حاشالله قەندو گوڵ ئەمڕۆ بدا تەسکینی دڵ
چونکی من شەوتامە دڵم مشتاقی عەنابی تەڕە

ئەی جوان

ئەی جوان ئەو بەدری حوسنە گەر ببینی شەو لە خەو
فیکری بیکری نازەنینو مـاه جەماڵت کەی دەبێ
(حنظلي) دەستی بلورینت لە شەکەر خۆشترە
باستوقو حەلوا بە زەوقی جوێنی تاڵت کەی دەبێ
باعیسی ژینم ئومێدی وەسڵی تۆیە بت کەمی
پێت بڵێم سا بمکوژە خوێنم حەڵاڵت کەی دەبێ
گەرچی ئومێدی ویساڵت قوەتە بۆ جـانو دڵ
هەم ترازوی لەزەتی شەرتی بەتاڵت کەی دەبێ
پادشاها (صابری) عومرێکە دەریانی دەکـــا
داخلی خدامەکەی صفی نەعالت کـــەی دەبێ
دولبەرە مەستو فەلەك کەڕو بەختی شومت خەوتوە
(صابری) نەفعی شکاتو عەرزوحاڵت کـەی دەبێ

دوری خودا و پەیغەمبەری تاکەی

موسوڵمانان لە ڕێگەی شەرعو دین دوری‌و بەری تاکەی
حەیاو شەرمێ بکەن دوری خوداو پەیغەمبەری تاکەی

لە شاری عوشرەتا مەستی لە بازاڕی تەمەع چوستی
لە خانەی تاعەتا سستی میسالی سەرسەری تاکەی

بە زاهیر ڕەنگی ئەییوبی بە باتین جەنگو ئاشوبی
بە سورەت حەزرەتی – موسی – بە سەنعەت سامری تاکەی

دەمت تەسبیح‌و تەهلیلە دڵت بازاڕو ئوتێلە
تەریقی لای (محمد) بی بە – عیسی – موشتەری تاکەی

بە ڕۆژ تەسبیح‌و سجادە بە شەو تەدبیری سەر جادە
خەجاڵەت بی نەجیب زادە لە ئیرسی – أب – بەری تاکەی

لە بێ هۆشیو سەر گەرمی لە مەغروری‌و بێ شەرمی
لە دونیاو‌و قیامەت بێ خەبەر ئاخر شەڕی تاکەی

بە دەم سۆفی بە دڵ عاسی تەریقی عامیو خاسی
لە چۆڵی غەفڵەتا کاسی کەرو گا پەروەری تاکەی

لە تەعلیمی سواریدا جوان و چاپکی ئەمما
لغاوی ئەسپی نەفستکە بڵێ تەن پەروەری تاکەی

بە ڕۆژ مەردی خوا ناسی بە شەو جەردەی دزو عاسی
وڕو ناباوەڕو کاسی ڕەوشتی کافری تاکەی

کوڕپەی نەفست لە شیری دایکی دونیا ببڕەوە (صابر)
لە میوەو مەوهیباتی ڕەحمەتی ڕەحمان بەری تاکەی

چاوی مەستت عالەمی مەخمور کرد

نیگارا چاوی مەستت عالەمی گێڕا بە مەخموری
وەهەم بەو چاوە بیمارە شیفایی دەردو ڕەنجوری
شوعاعی شەمسی ڕوخسارت شکستی دا بە مانگو خۆر
بە نوری حوسنی بێچونت کە تۆ سەر تا قەدەم نوری
بە ئاهو شیوەن و سۆزم بە چاوی سورو ئاڵۆزم
وەها وێرانە خانەی دڵ نەما ئومێدی مەعموری
گەدایی ئاستانت خۆشترە بۆ من لە پاشایی
بە ئۆمێدی کە ڕۆژێ پێ بە سەرما نێی و ڕابوری
وەرە ئەی دڵ قەلادەی بەندەگی شاهت لە گەردنکە
وەسیلەت تا نەبێ زەحمەت قەبولتکەن بە (مأموری)ی
لە قەول و فیعلی شەیتانی لە خولق و خویی حەیوانی
موبەڕابە کە ئینسانی چ نادانی و مەغروری
جەڕاحاتی دەرونی (صابری) ساڕێژ ئەبێ ڕۆژێ
کە تۆ دانێی ـید ـ ی ـبیضا ـ لە سەرسینەی وەکو توری

ویصاڵت

"یاطبیبي" ئینتزارم – اتصال – ت کەی دەبێ
زەهری دوری کوشتمی شەهدو ویصاڵت کەی دەبێ
شەکەرو گوڵ پێکەوە تەسکینی دەردی دڵ ئەدا
ڕوحەکەم ماچو جنێوی لێوی ئاڵت کەی دەبێ
لەم شەوی دەیجورە هیجرو حاڵی سەرگەردانیە
پڕتەوی خورشیدی حوسنی بێ میسالت کەی دەبێ
شیوەنی شامی فیراقت بۆتە خۆراکو خەوم
ئینتزارم جەژنەکەی سوبحی ویساڵت کەی دەبێ
بۆ گرۆهی ڕوتو قوتی تالیبی موحتاجی ڕوت
حاسلاتی عوشری خەرمانی جەمالت کەی دەبێ
بۆ مەزەی مەستانی چاوت میوەهاتی باغی ڕوت
نەوبەرەی عینابو سێوو پورتەقاڵت کەی دەبێ
مودەتێکە تەیری دڵ حەپسو ئەسیرەبێ خەتا
ڕستگاری داوی زوڵفو دانە خاڵت کەی دەبێ
دڵ بە داغو ئینتیزارم دائیما دەستەوە دوعا
تۆ لە نێو جەمعی ڕەقیبان (انفصال)ت کەی دەبێ
بێ بەلابی وەعدەکانت سەدیەکی نایەتە جێ
ڕوحەکەم بڕوا بە پەیمانی بەتاڵت کەی دەبێ
(صابری) باری جەفا ڕاکێشە بێ دەنگو خەمۆش
تا جەفا کێشو ڕەزابی قیلو قالت کەی دەبێ

نەهاتی بۆ تەداوی زامانم

نەهاتی بۆ تەداوی جەرگو دڵ سوتاوو برژاوێ
دەمێکە چاوەڕێمە تۆ بە سەریانا بکەی ئاوێ
رەفیقانم مەکەن مەنعم بە ڕۆیەی یار سوتاوم
کەسێ ئاگر لە ماڵی بەردرا ناچار ئەڵێ ئاوێ
خیلاف عادەتە قوربان کە تۆ رەحمێ بە من ناکەی
بە حاڵی رەحم ئەکا عالەم ببینن خانە سوتاوێ
بە چاوی تۆ گەیشتومە بە حاڵی جانیبی مەرگم
لە لام راحەت ترە سەدجا ئەڵێم ئەم ژینەمە ناوێ
کە رابوری بە سەرما دامەنی پاکت بە داراکا
ئەوا ئالودەبی ئەو دامەنە پاکەت بە خوێناوێ
دڵم تەسکینی نایە چاوی من فرمێسکی ناوەستێ
مەگەر رۆژێ بە چاوی مەرحەمەت سەیرم بکەی تاوێ
شکاتم لای حەکیمێ کردو گریاو پێی وتم (صابر)
عیلاجی عاشیقان سەبرە ئیتر دەرمانی پێ ناوی

خوا ناسین

ئەی دڵ ئەگەر بە راستی ئیتاعەی خودا ئەکەی
موتابەعەی شەریعەت حەزرەت مصطفی ئەکەی
فەرزی خواو سوننەتی حەزرەتی موستەفا بکە
تصورێ لە داستانی ئادەم‌و حەووا ئەکەی
ئەگەر ئاگر ئەهاویە دڵو ئەبێتە هاوی بە
(وما أدراك ماهیه) بەدەست‌و پێ سەما ئەکەی
شەو بە کلیلی زیکرەوە تا بە سەحەر بپاڕەوە
گەر تەلەبی خزائنی مەراحیمی خودا ئەکەی
سەماوەری دەرونی خۆت بەناری عەشق بێنە جۆش
شەکرو چایی حازرە (صابری) گەر مەیلی چا ئەکەی
نییەت‌و حوسنی کردەوە فیکری نیهان‌و زیکری سڕ
وەرنە خودا بە تەپڵو دەف ناخەڵەتێ ریا ئەکەی
یادی خودا ئەگەر ببێ مەیلی گوناه کەی ئەکەی
دووری لە ئافەت و بەلاخەڵق وخودا رەزائەکەی
فیکری خودا دەلیلی تۆ زیکری زوبان کلیلی تۆ
رووبکە بابی مەرحەمەت تا هونەرێ پەیا ئەکەی
ژەنگ و غوباری قەلب و روو چلکی لباسی دەست و پا
بشۆ بشۆ گەر هەوەسی مەجلیسی پاشا ئەکەی
ئەگەر شەوێ (تفرج)ێ بکەی لە سونعی کردگار
عەزیزی من لە گورگی خەو میسالی مەڕ هەڕا ئەکەی

خودا نەزەر لە حوسنی نیەت و دلی بەشەر ئەکا
چاکە نیشانی خەلك ئەدەی تۆ خراپە زۆر پا ئەکەی
خەشیەت و خەوفی ذوالجلال عەشق و حوبی موستەفا
تا نەچەقی لە سینە کەی موخالەفەی هەوا ئەکەی
تێبکە (عزمن قنع) لادە لە (ذل من طمع)
حاسل ئەکەی رەزای حەق، حەق لە بەتاڵ جودا ئەکەی
عەشقت ئەگەر حەقیقەتە مەناڵە گەر شەقیقەتە
وەرنە مەجاز و بیدعەتە (صابری) هوی و هادەکەی

نیشانەی عاشق

نیشانەی عاشقی وایە کە ساتێ یاری لێ ونبێ
دەبێ دەر لەحزە ئەحوالی بە سەد گونە مولوەن بێ
دلی پڕ دەرد و رەنگی زەرد و لێوی وشك و چاوی تەڕ
سیا پۆش و جەفا نۆش و سەراپا غەرقی ناو خون بێ
جەفا و لوتف و هیجرو وەسلی یار و شیوەن و شادی
لە لای یەکسان و دڵ وەك خانەیی زەنبوور کون کون بێ
کە دولبەر هات و روحم چوو کە رۆیشت و دلی بردم
ئیتر جان و دلی بێچارە چۆن ئیسکان و ساکن بێ
أطباء عاجزن بێشك لە دەرمانی دلی "صابر"
ئەگەر لوقمان و جالینۆس ئەرەستۆ یا فلاتون بێ

پیری ئاخر شەڕ

ئەلا، ئەی پیری ئاخر شەڕ، ڕەئیسی قەوم و سەر خێڵی
هەتا کەی غافل و مەستی، لە سەر تەخت وقەراوێڵی ؟
شەوی گەنجی نەما، هەڵسە لە خەو، سەیریکە ئاوێنە
ئەلێ:ئەی پیری نازیرەك ، هەتا کەی خویی جاهیلی ؟
ئەجەل ئامادەیە، بۆ تەخت و تاراجت، چ عەقلێکە ؟
خەریکی گرد و کۆی ماڵی ، سبەی بۆ خەڵکی جێدێڵی
لە لات وایە بەشاڕێ دا ئەڕۆی و ڕووت لە مەقصودە
وەلی ڕێگەی دزانە، ئاگەیە مەقصودی خۆت..وێڵی !
تەماشاکە، لە پانی ئەرز وتەنگی چاوی دونیا دار
چ چاو برسین بە جوتیار ئەمر ئەکەن، بۆ ڕێگە ناکێڵی؟
زەمینی بێ نیزاع و(منبت) و ئەعلا ئەگەر مابێ
سەری کۆنایە ئاوی ئەشکی چاوە جەرگە ئەستێڵی
کە زاریع مەردووم و بێڵی موژەی فرمێسکی ئاوی بێ
لە ئەرزی ڕوو ئیرەم پەیدا ئەکەی گەر بێ فەڕ و فێڵی
هەتا ماوی عیلاجی تۆشەی ڕێگەی قیامەت کە
چ لازم ماڵ و موڵکت بۆ کوڕی ئەحمەق بە جێ بێڵی
شەوێ پیری وتی: (صابر) جوانی بێ وەفا ڕۆیی
وتم : تۆش ئاخری عومرم ئەبێ ڕۆژێ بەجێمبێڵی

سۆزی جەرگی سوتاو

کەسێ مانەندی پەروانە نەسوتابێ پەڕ و باڵی
لە سۆزی جەرگی سووتاو و دڵی من کەی ئەبێ حاڵی
خودا تەوفیق بدا وەختێ مەلائیک دێتە تەختی دڵ
کە تۆ قەلبت لە شەڕ و وەسوەسەی شەیتان بکەی خاڵی
ئەگەر خالیس نەبی نیەت بەتاڵە زیکر و جەمعیەت
بە ڕەنگ ئەیوب خاسیەت بە باطن خویی دەجالی
بە ڕەنگ و ڕوو برنجێکی لە سەر سینی بژێراوی
بە تام و بۆی دەروونت تۆ زەخیرەی کۆن و بن چاڵی
تە ماشایەکی ریشت کە حەیاو شەرمێ لە ئیشت کە
بەریش و عومر باپیری بە ئیش و فیکر مناڵی
ئیتر بەسیەخەوی غەفلەت سەرت خالیکە لەو عەقڵەت
هەتاکەی هەر لە دوی نەفس و هەوا ئەو باڵ و عەودالی
دڵم ڕەعد و هەناسەم بەرق وئەشکم سەیلە دونیا پڕ
کە تۆ تێناگەی بێ سڕ نییە، کوێر و کەڕ و لاڵی
لە رستی خێوەتی تۆ عالەمی شل بوو (تأمل) کە
لە ڕەش ماری قیامەت تا بەکەی مەغروری ڕەش ماڵی
حەیاکە(صابری) نەفست بناسە خوا شوناسیکە
لە پەنجا تێپەڕی عومرت لە خۆت و خوا نەبووی حاڵی

تیغی ئەبرۆی

ماه روو دەرکەوت و خورشیدی جیهان هاتە کزی
شەکەر و هەنگوین لە حەسرەت لێوی دوو لێویان گەزی
تیغی ئەبرۆی ڕۆستەمو بەهرامی عاجز کردووە
تیری غەمزەی چاوی دی سەعدی بنی وەقاص بەزی
کێبو وا ئەم شەو جیهان یەکسەر بە ماهی ڕوومەتی
عاسی و مەعسوم هەموو مانەندی کەتان دارزی
زۆشت و ناشیرینە بۆ پاشای عادل جەردەیی
تۆ کە سوڵتانی جیهانی حەیفە بۆ تۆ شەو دزی
شەو کە سوڵتانی خەیاڵت هاتە سەر ئیقلیمی دڵ
پاڵەوانی لەشکری بێگانە پشتی دابەزی
پیاوی چاکی خزمەتی خەڵکی ئەکەی بۆ ئافەرین
تا بڵێی زۆر موکریمو چالاك و چوست و گوریزی
تا جوانی و تاقەتت بوو مەیلی دەروێشیت نەبوو
ئێستا وا پیری لەڕێ بۆ زیکر و تاعەت عاجزی
وەك پەموو بەرگی هەموو عالەم بە خاسیەت بکە
قەتعی ڕێگەو دامەنی خەڵکی مەکە وەك داری زیا
(صابری) تاکەی لە نەزم و شاعیری وازنایەنی
ڕووت لە ئاوایی نییە، دڵنیم لە چۆڵ وکەڵبەزی

لە کن حوکمی قەدەر

لە کن حوکمی قەدەر ئەعجازی پێغەمبەر ئەبێ چی بێ
لە کن (شق القمر)سەد فەتحی وەك خەیبەر ئەبێ چی بێ
لە کن (یا نار کونی) ئاگری نەمروود گولزارە
بەرامبەر (حیە تسعی)لەنی ساحیر ئەبێ چی بێ
لە کن دەرکەوتنی ئەو شەمعە عالەم شوبهی پەروانە
کە سووتان و ئەڵێن لەم نیعمەتە خۆشتر ئەبێ چی بێ
بە موژدەی یەك گوڵێکی جەنەتی حوسنی هەموو عالەم
ئەگەر بیکەم بە قوربانی سەبا یەکسەر ئەبێ چی بێ
لە کن بەدری جەمالی یار چ یارابیکە دەم بەدری
لە نووری مانگ و خۆر یا خوسرەوی خاوەر ئەبێ چی بێ
بە ئایەی "یا نار کونی"مەیلی بێ دۆزەخ بەهەشتێکە
لە جەننەت دەرکرا ئادەم بە یەك ساوەر ئەبێ چی بێ
گوڵی ڕوخسار و لێوی ئاڵ و دانەی خاڵ کە بنوێنێ
گوڵ و لەعل و وەنەوشەی خاك و خۆڵ بەسەر ئەبێ چی بێ
ئەگەر بێنێ سەبا بێنێ لە باغی جەننەتی حوسنی
گوڵاب و میسك و بۆی سونبل و عەنبەر ئەبێ چی بێ
لە قەد و قامەتی شمشاد و عەرعەر نەزم و حەیرانن
لە باریکی مەیانی عاقڵان قاسر ئەبێ چی بێ
کە یارم هات و ڕوحم چوو کە ڕۆیشت دڵ بە دویا چوو
خودایە نیعمەتێ لەم ئامووشۆ چاتر ئەبێ چی بێ
لە کن نوختەی دەمی عەقڵ و زوبان حەیران و بێ نوتقە
دەمی سڕی خودایە دەم مەدە "صابر" ئەبێ چی بێ

یاری شیرین لەب

تا له مەیلی تێگەیشتم یاری شیرین (لام، بێ)
روو له دونیا وەرگێڕی دێته (قاف و سین و هێ)
تا قسەی یاری له گەڵ ئەغیار ئەکەی بێزاره لێت
تێبگە ناکا ئەشاري (ڕێ و حێ و میم و تێ)
(رحمه الله) گەر چی زۆر و بێ شومار و واسیعە
جوملە مەحروومن له جەننەت (کاف و ئەلف و ف و ڕێ)
کافر و جومان له سەد شێخ و مەلا خۆشتر ئەوێ
لائیقە بۆ ئێمە حور و (بێ و هێ وشین و تێ)
ئەی بەهەشتی تۆ له سوێنی کردەوەی خۆت غافڵی
خوی بەد ئەتباته قاپی (دال و واو زێ و خێ)
دۆزەخی پڕ ئاگر و دووپشك و ماری زەهردار
بۆ گوناه کارانه (صابر) ڕۆژی (حێ و شین و ڕێ)

دەرحەق به گەدا کەرەمت بێ

تاکەی دڵی سەودا زەدە بیماری غەمت بێ
مەحروومی گوڵی باغی جەمالی ئێرەمت بێ
فەرموو که خەراجات و خەزینەی دڵ و جانم
قوربانی سەری ڕێ و نیثاري قەدەمت بێ
نوقسان نییە بۆ سەڵتەنەت وشەوکەتی شاهی
دەرحەق به گەدا مەرحەمەت و یا کەرەمت بێ

ناحەق نییە شەو تا بە سەحەر کافر وموسلیم
دێوانە و پەروانەیی ڕوخساری شـــەمت بـــێ
(صابر) بەسە دەرد و غەمی دڵ نایەتە تەحریر
دەریا مەرەکەب داری جیهان گشت قەڵەمت بێ

ئاگری دووری بەربوو لە زەل و پووش

جانا بە خودا باوەڕ ئەکەی ئـــاگری دووری
بەر بوو لە زەل و پووشی بیابانی سەبووری
حەیفە بە قسەی نـــاکەس و ئـــەغیار عـــەزیزم
خۆت عاجز ئەکەی لەم هەموو خزمانە ئەبووری
ناکەس دڕکە ڕووی مەدەرێ ئەی گوڵی ناسك
ئەو هەورە نزیکی مەکەوە چونکە تۆ خۆری
دودی نەفەسی سوفلە غەم و دەرد و بەڵایە
دوربێ لـــە لەشی نازکی تۆ عەینی بـــلوری
وێنەی نییە ئاوێنەی حوسنت لـــە بەشەردا
حۆری سیفەت و دولبەر و بێ عەیب و قسوری
تا نوری دڵم موحریقە بەو نووری جەبینە
(وَالله) لە دڵ مدا نییە ئـــارام و ســـەبووری
سەرگەشتە و شێواوە شەوێ شێوەی تۆی دی
(صابر) بە یەقین تێکەییوە کۆمەڵێ نـــووری

دەم بێنە دەمم با نەمرم

جانا لە هەناسەی دەمەکەت بۆنی شفا تێ
دەم بێنە دەمم با نەمرم خێرت دەگاتێ
عومرێکە بەپەژۆم و نەبوو جەژنی صیامێ
بەدبەختم و نەمدی لە شەوا قەدر و بەراتێ
کەوتوومە لە بەر قاپیەکەت سائیلی رووتم
شادمکە بە ئیحسان و بە ئینعام و زەکاتێ
ئەو وەعدەیە فەرمووتە کەچی ئیفات نەفەرموو
باوەڕ بکە ئەمجا لە دەستت ئەچمە شکاتێ
تا نیو نەفەس ماوە قەدەم بێنە سەرینم
با بێتەوە خانەی بەدەنم تازە حەیاتێ
لەو ساوە کە فەرمووتە شەوێ دێم و نەهاتی
ئێوارە گلاراومە تا بادی سەباتێ
جانا کە خەیاڵی گوڵی حوسنت بە دڵا تێ
وەک بادەی سەبا وایە بە سەر باغی گوڵا تێ
تەنها لە دڵی من نییە ئەو بادە بە قوربان
زۆرە لە هەموو مەملەکەت و شار و وڵاتێ
دوا گیانمە فەرموو قەدەمێ بێنە سەرینم
با بێتە لەشی وشکەوە بۆ تازە حەیاتێ
(صابر) کە نەخۆش کەوتووە هەر چاوی لە ڕێیە
تۆ بێی و شیفای دەردی ئەوی وای بە دڵا تێ

صابری کەی شا ئەبی ڕۆژێ

خودا لەم شەوی دەیجورە کەی پەیدا ئەبێ ڕۆژێ
لە داوی زوڵفی ڕزگاری دڵی شەیدا ئـــەبێ ڕۆژێ
بە ئـــامەق کوشتمی هاوارە شاهیدبن مـــوسڵمانان
یەخەی بگرن لە جێگایە کە سڕ ئەفشا ئەبێ ڕۆژێ
چ حاجەت غوسڵ و تەکفینە شەهیدی خەنجەری موژگان
کە چونـــــکە حوجەتی بەو بەرگەوە ئەقوا ئەبێ ڕۆژێ
وتم جەژنی ویساڵت کەی ئەبینم ڕوحەکەم فەرموی
مەحاڵە تا لە دەوری قەبرەکەت غەوغا ئەبی ڕۆژێ
فەقیر و موستەحەقم چاوەڕێی حـیسە زەکاتێکم
بفەرموو سا بزانین (صابری) کەی شا ئەبێ ڕۆژێ
برین و عیللەتی (صابر) مەگەر چـــابێتەوە وەقتێ
موحەمەد شافیع وزاتی خودا پـــاشا ئـــەبێ ڕۆژێ

موغناتیسی چاوت

ئەی بە سورەت نوور بەخشی ئافتاب و کەوکەبی
وەی بە لێوانی مەسیح ئاسا شیفا بەخشی تەبی
چاوەکانت مەستی نازە یا لە خەو هەڵساوە یا
مەستی مەی یا خوێن ڕژانی عاشیقانە مەتلەبی
حەیدەری چاوت بەزولفقاری ئەبرۆ ئەی سەنەم
خەیبەری دڵمی لە بن هێناوە شار و مەکتەبی
تا بە موغناتیسی چاوت ئاسنی دڵ جەزب ئەکەی
روحی عالەم پەڕەکایە تۆ میسالی کەهرەبی
کاشکێ من ناموو نیشانی تۆم ئەزانی ماە ڕوو
تۆ کە شازادەی عەجەم یا کورد و ڕۆم و عارەبی
خۆ بە ڕوو ترشی لە تۆ دوور ناکەوم ئەی خوب ڕوو
وەك مەگەس سەد جار دەرمکەی دێمەوە شیرین لەبی
بێ بەلابی سەرێ سرکەی ڕووت ئەکەی بۆ ئاشنا
ڕووبەڕووی بێگانە وەك(ئەسکەنجەبین)خۆش مەشرەبی
تا هەناسەم عەرز وحاڵی دڵ نەباتە بەردەمی
کەی عیلاجی زوعفی قەلبی من ئەکا غونچەی لەبی
بۆ گروهی عاشیقان نابێ لە مەولا ڕاحەتێ
تا بە دوو جەللادەوە تۆ حاکمی ئەم شارەبی
(صابری) ئازا سەری تەسلیم لە بەر پێی دابنێ
تا لە سایەی یارەوە ڕۆژێ بە ساحێب بەهرەبی

هەر کەسێ تالبی یارە با وەکو پەروانەبێ

هەر کەسێ تالبی شەمعی تەلعەتی جانانەبێ
شەو نەبێ خولق و رەوشت و سەنعەتی پەروانە بێ

با دڵ و جەرگی بە خەنجەر پارە پارە و قیمەکەن
دەنگی ئاخ و ئۆف نایە چا نییە گەر وا نەبێ

ئیشتعالی ئاگری دڵ ئەو دەمە ئەکوژێتەوە
دائیرەی دڵ خەیمە گاە و تەختی ئەو سوڵتانە بێ

مەست و مەدهۆشی لیقا چی بکا لە دونیای بێ بەقا
هەر دەبێ دێوانە دائیم بێ لیباس و خانەبێ

موڵك و ماڵ و مەرتەبەی دونیای دونی بۆ چییە
شەو دەبێ مەجنونی زوڵفی لەیل و ڕۆژ بێ خانە بێ

عەشقی یار و حوبی دونیا هەردوو (ضد) ی یەکترن
گەر دلارامت ئەوێ با ماسیوا بێگانەبێ

هەر کەسێ مەجنونی لەیلا بێ چ باکی تەعنەیە
لازمە هەرچی بکا نالایق و شێتانە بێ

ناوی مەجنون ئاگری بەردایە دڵ ناحەق نییە
من وجودم ماسی و ئەشکم وەکو ڕۆخانە بێ (١)

حەققە شەو گریان و ناڵینم بە چاوی سوورەوە
چونکە ئەنجامی عروسی عادەتە سوورا نەبێ

پایزە و عالەم لە تەعمیراتی نەقشی خانەیە
عاشقی ڕووت هەرمەکانی کەپری تاووستانەبێ

---

١ – ڕۆخانە ڕوبارێکە کەوتۆتە ڕۆژهەلاتی شۆڕیجەوە لە نزیك شارەدێی قادر کەرەمە.

شادییە جەژنە هەموو عالەم بە بەرگی تازەوە
دوور لە بالآت تا بەکەی بەرگم رەش و زستانە بێ
دەستی بۆ گیرفانی هێنا تاکو زێرم کاتەوە
من هەنوم هەڵسا سەرم قوربانی ئەو گیرفانە بێ
پیاوی عاقڵ گفتوگۆی بێ هودە ناکا موتلەقاً
مەست ئەبێ رەفتار و ئەتواری هەموو مەستانە بێ
(صابری) پیر بووی خەوی غەفڵەت لە چاوت دەرنەچوو
کوا حەکیمێ واقیفی ئەم عیللەت و دەرمانە بێ

نەخۆشی چاوت

نەخۆشی چاوی بیمارت هەتاکەی ئینتیزارت بێ
سەری تەسلیمی دائیم بەردەبازی رێ گوزارت بێ
لە شوکری شەوکەتو شاهی خودا پێتی عەتا فەرموو
دەبێ فیکر و مەشورەتی بێ ئەولیان و هەژارت بێ
(صبا) بێنێ ئەگەر بێنێ لە باغی جەننەتی حوسنی
سەر وجان و دڵم قوربان و شاباش و(نثار) ت بێ
دەمێکە دەس بە جان و چاو لە جامم ساقیا فەرموو
کە بگرە و بەردە جان وجام و هەر خێرە بەکارت بێ
ئەگەر چی حوسنی تۆ موستەغنی نییە ئەمما زەرەر نادا
هەزارانی وەکو (صابر) بولبولی لالە زارت بێ

ئەگەر عاشق دڵی زاماری چاو بێ

ئەگەر عاشق دڵی زاماری تیری چاوی دولبەر بێ
ئەبێ جۆشی دڵ و سینەی هەمیشە وەك سەماوەر بێ
برین و عیللەتی دووری بە نووسین ئینتهای نایێ
مەلائیك کاتب و دەریا مەرەکەب چەرخ دەفتەر بێ
بە ئاوی کەوسەر و زەمزەم شەرارەی سینە نابێ کەم
بە ئەحوالم (وراء الظهر)ە کەی مەیدانی مەحشەربێ
وەرە تۆ تەرکی لەزەتکە قبولی فەقر و زیللەتکە
تەماشای نوور و عیزەتکە جیهانت بۆ موسەخەر بێ
(صبا)بۆنی غوباری باغی ڕوی و خاکی پێی هێنا
ئەبێ چاوم منوەربێ دەماغی دڵ موعتەبەر بێ
بزانی لەزەتی تەرکی لەزائیز لەزەتی دونیا
قەبووڵ ناکەی ئەگەر چی ڕووی زەوی هەنگوین و شەکەر بێ
کەسێ دەروێش و قانیع بێ دڵی پڕ فیکری سانیع بێ
چ دەربەستە بەرەو لێفەی زەمین و چەرخی (أخضر)بێ
بە جەهدە تەرکی نەفسانی بە دەس نایە بە ئاسانی
بە تەئیداتی ڕەبانی مەگەر (صابر) موزەفەر بێ
وتم تا کەی بە چاوی سوورەوە هەر ئینتیزارت بم
وتی: شێوەنکە تا ڕۆژێ لە کونجی سینە جان دەربێ
برادەر تەرکی نەفسانی بە دەس نایە بە ئاسانی
مەگەر زیکری دەم و دڵ (صابری) "الله أکبر" بێ

هەموو ساتێ های لە یادم

له بەر دەرد و غەمی عەشقت نەما ئاسایشم ساتێ
لە یادی تۆ زیاتر نایەتە فیکرم خەیالاتێ
لە زەوق و لەزەتی جەور و جەفایی تۆ (جزاك الله)
بە غەیرەز جان و دڵ قوربانی تۆ نیمە موکافاتێ
نە ئاگاداری دەس نوێژم نە بانگ و قامەت و نوێژم
دەمێ مەست ودەمێ گێژم کە هەر لەحزە بە حالاتێ
مواعیدی عەقیمت گەرچی قەت نایە بەجێ ئەمما
هەمیشە چاوەڕێمە کەی دەبێ عیدی مولاقاتێ
گەلێ دەرد و نەهات و ماتەم وجەور و جەفام تووش هات
لە ڕێگەی عەشقی چاوی دولبەرم قەت تووش نەبووم ماتی
چ بێ باکی لە ئاهی کوشتەگانی بێ خەتا ڕۆژێ
دەکەی سەد قەتلی ناحەق بێ (شهود الحال) و ئیسباتێ
کە تۆ هاتیت و ڕوحم چوو کە ڕۆیشتی دڵت بردم
ئیتر بۆچی بکا (صابر) تەمەنناو موناجاتێ

بە شامی زولف و ئەبرۆی

بە شامی زولف و ئەبرۆی هیلالی
سیارە سوبحەکەی جەژنی ویسالی

لە کن دەرکەوتنی باغی جەمالی
دلی من بولبولی ماهی جەمالی

بە رووی ئافتاب و لێوی ئالی
سەنای زولفی بکەم یا وەسفی خالی

ئەگەر چی سورەتەن دوورم بە مەعنا
لە من نزیکە سولتانی خەیالی

خودایە کەس نەبێ تووشی غەمی من
کە خەلکی پێی بلێن کافر بە حالی

بە شەو تا رۆژ هەر گریانە پیشەم
نەهاتی و پێم بلێی بۆچی ئەنالی

ئەگەر خۆی بمکوژێ پێم خۆشە ئەمما
رەقیبیش بۆ نەهاتیم هاتە پالی

بە دەستی خۆی خوێنیشم برێژێ
ئەلێم وەك شیری بەر دایك حەلالی

نەمامی قامەتی غایەت بلندە
دەسم ناگاتە سێو و پورتوقالی

خودایە تۆ دەمی (صابر)شیرینکە
هەموو عومرم بە زایع چوو بە تالی

ئەی میری بەر سێبەر

مەخۆ ئەی پیری تەن پەروەر کەباب و کاڵەکی پردی
مەخۆ ئەی میری بەر سێبەر وەکو شامی تەپیو بوردی
ئەلا ئەی پیری بێ حاسڵ لە کن خۆت ئاقڵ و وردی
خەجاڵەت بێ هەموو رەنجت قوسوری خۆتە بابردی
سەنەی عومرت لە هەشتا تێپەڕی و غافڵی هێشتا
کە تۆفانی ئەجەل ئەرز و سەمای شێوان و هاوردی
لە هەشتا تێپەڕی عومرت قیامەت نایەتە فکرت
جوێن و غەیبەتە زیکرت پیاوی زیرەکو وردی
گرۆهی ئەوەلین رابوردن و ئێمەش ئەچین ئاخر
ئەگەر چی من تەپۆلکەم تۆ لە چاوی من وەکو گردی
سەر و ریشت بووە پەمبو سەراپا عومری تۆ غەم بوو
موسڵمانیت هەموو دەم بوو پەشیمانی و روو زەردی
ئەگەر چی من فەقیری شار و تۆ سوڵتانی دەورانی
بەهەر حاڵێ کە من مردم لە ناکاوا ئەتۆش مردی
ئەگەر یارانی رابردوو بە خێر بێنیتە یاد ئەمڕۆ
بە خێر یادت ئەکەن خەڵکی سبە و دوێکە رابوردی
عەبا و جوبەی سپی و ساف و کەوای زەردت موبارەك بێ
بە سوورەت شەکەری ئەمما بەتام و ڕەنگ گۆکردی
زەمانی زوهد و پارێزکردن و تەوبەیە (صابر)
ئەگەر شێخی عەرەب یاخود رەئیسی تائیفەی کوردی
چییە دونیا زمستانە _آجل -؟ بورەلت و بارانە
لە هەوری قیبلەوە (صابر) بە توندی هات و هاوردی

تێکەڵکێشی کوردی و تورکی

کێ بوو وا تیری هەوادا خەڵکی کوشت و پێکەنی
الله سیور سز موسلمانلەر نەدەر بو ئەرمەنی
کێیە سەیری کرد و روحم چوو وتی : ئەی موشتەری
دورمە بو قاپودە بوندن بویلە أویلدرم سنی
کێیە بە چاوی لەحزەیە سەد گونە ئازارم ئەدا
قاشلرندن یەك گویزەل یوز بیك علاج ویردی بنی
چاوی شەهبازی دڵی عالەم بە جارێ (صید) ئەکا
قالمادی بیر ماعدا زولفی سیاهن ئەیمەنی
چاوی دینی عالەمە وەریانەگێڕی (لاجرم)
بیلمیور نەوعی بەشەر بو مەکرنی رەنگ و فەنی
هەوری زولفی نایە سەر خورشیدی حوسنی (ئاەئاە)
سەن کە أوندن باشقە بو دونیادە یوقدر روشەنی
پێی وتم: هەڵسە برۆ با میری سەرپر بانگ نەکەم
بن دیدم چاغر گوزەل تەرك أیدەمەم بو مەسکەنی
کێیە ئەو سوڵتانە وا عالەم بە حوسنی ئەو نەژی
بر گیرشمە أیلە نچە بیك (صابری) أیلر غنی

چەتە و پۆلیس

(لە کاتی یاخی بوونی عەشائیرە کوردەکان ئەم چەند شیعرەی فەرمووە ١٣٤٤ك =١٩٢٤ز)

ئومەرا کافر و سادات و موسڵمان چەتەبێ
قوڕ و بڕیاغی دوو عالەم بە سەر ئەم میللەتەبێ
چونکە پۆلیس و چەتە دوژمنی دین و ماڵن
ئوسەرا با ئیشی ئەم دەردی سەر و زیللەتە بێ
ئەم ئەڵێ گۆشتی فروجم ئەوێ بۆ قاوەڵتی
ئەو ئەڵێ شیوی شەوم مەرگەی گیسکە قوتەبێ
لە وڵاتێ کە گوزەرگاهی چەتەو پۆلیسە
موختەسەر کەس نییە بێ وەسوەسەو ختە بێ
بە دوو سێ ساڵی تری ـنانی رەعییەت ئەبڕی
ئەگەر ئەم عالەمە لەم حاڵەت و وەزعییەتە بێ
نەبڕی فەللاح لە بەر بێ گەنمی جەوجەرییە
پۆلیس و چەتە ئالیکی ئەوێ گەرچی بە دوو قیمەتە بێ
زەخیرەی فەلاح گەر دوو سێ باری مابێ
باوەڕم نایە بەشی لائیحەو مەزیەتەبێ
(صابر) ئەم میحنەت و ئەحواڵە جەزای ئەعماڵە
حەزەرت لەم مەرەزە پڕ دەرد و عیللەتە بێ

مەزبەتە بۆ جەنابی حەق

(لە پاش مەلیك شێخ مەحمودی نەمر ئەم پێنج خشتەکییەی داناوە، لە سالّی ١٣٤٤ك=١٩٢٣ز کە ئەو کاتە شێخی نەمر مەلیکی کوردستان بووە.)

لە موسلّمانەوە بۆ جەنابی حەق مەزبەتەبێ
چ رەوای حەقە عەدوو حاکمی ئەم میللەتەبێ
مەلیك و سەید و بەگزادە، فیرار و چەتەبێ !
فوقەرا و ئوسەرا هەر بەشی ئەم زیللەتەبێ
عولەماو قازی هەم موفتی ئەم بیدعەتەبێ

لە سولەیمانی و کەرکوك و ولاّتی کفری(١)
نووری چاوانی ئەگەر تابیعی زوڵم و کوفری
وەرنە وەك (جەعفەری تەیار)بە باڵیش بفڕی
بە خودا بێهونەر و زۆشت و لە خانەی سفری
تا فەلەك سالاری ئەم کۆمەڵ و جەمعیەتە بێ

---

[١] –سلێمانی، کەرکوك، کفری : سلێمانی و کەرکوك دووشاری گەورەی کوردوستانن. کفری : قەزایەکی سەر بە کەرکوکە، دەکەوێتە نێوان خانەقین و خورماتووەوە، (صلاحیە)شی پێ دەوترا، لە دوو رێیانی نێوان خورماتوو سلێمان بەگەوە دەچێتە کفری، (١٣١)کیلۆمەتر لە کەرکوکەوە دوورە کەوتۆتە بەشی رۆژهەلاتی باشورەوە.

ئەم غەم و نەکبەتە چەوتی رەوشت و ئیقباله
چونکه ئەم عالەمە ئیغوا بووه عالەم (ضاله) ە..
عولەما و سولەحا تالبی گەنج و ماڵه
شکی تێدا نییه ئەم دەردە جەزای ئەعماله
یا خودا ئاخری ئەم هەیئەت و وەزعیەتەبێ

تاقمێ گەرچی نیزاعیانه له سەر ئیستقلال
ناویان دەرچووه بێ چاره به سووئی ئیستعمال
چونکه بێ پارەن ئەگەر لیره بکەن (آیستحصال)
له کنم وایه به تەیاره دەکەن (أستدلال)
ئەم نییەته چاتره عالەم له سەر ئەو نیەته بێ

دین و ئیمانی هەموو دەوڵەت و میللەت پاره
مەنشأ و مورسی ئەنواعی موزیللەت پاره
چییه دەرمانی غەم و میحنەت و عیللەت پاره
مەسقەلی قووەی ئیدراکی دڵت پاره
(صابری) لۆرته ئەگەر واقیفی ئەم حیکمەتەبی

یاری من تۆراوە

مودەتێکە ئینتیزارم بەم تەنی بیمارەوە
بەم دڵەی پڕ حەسرەت و دەرد و غەم و ئازارەوە
ئەی رەفیقانم عیلاجێ بێنە ئەم هاوارەوە
یاری من تۆراوە هەمتی چوو بەلای ئەغیارە وە
چاری تلیاکی بکەن دڵ بوو بە گازی مارەوە

کەی دەپرسی حاڵی دەردی عاشقی زار و مەلول
ناڵە ناڵی عاشقانت کەی دەگاتە گوێی قەبوول..؟
خانە بێزارم جنونم دائیما مائیل بە چۆڵ..
(إمشي میلاً عد مریضاً)بێنە جێ ئەمری رەسول
ئەمری حەق دێنم بەجێ توبی خودا بمشارەوە

وا بریندارم بە تیری چاوی (مازاغ البصر)
بۆ تەداوی سەد کە لوقمانی زەمانم بێتە سەر
بۆ عیلاجم عاجزە رەد ناکرێ حوکمی قەدەر
هەر دەبێ مەجنون و شەیدابم لە کێو و دەشت و دەر
نیم بە تەنگی میحنەت و زنجیری عەیب و عارەوە

تو خودا ئەی دولبەری تەن ناسک و گەردن بلور
خوا لە چاوی بەدبەدورت کا لە من خۆت مەگرە دوور
وا لە چاوم دێ لە دووری تۆ سروشکی زەرد و سوور

تۆ بە سەر ئەم بەندەی بێ چارە دا ناکەی عبور
تا بەکەی ئەم ئاوە لەم سەرچاوە بێتە خوارەوە

عاقڵان چیتان بە سەر سەحرانیشینی شێتەوە
خۆ بەبێ حیکمەت نییە لەو دەشتە وا ئەخولێتەوە
ئەڵبەتە مەجنوونی لەیلایەکە ئەیدۆزێتەوە
یا دڵی تۆراوە سەرگەردانە ئەیهێنێتەوە
حاسڵی بێ سڕ نییە تۆ چیت بە سەر ئەسرارەوە

شەو لە تاوی ئاگری دووری خەوم لێ ناکەوێ
پادشاهی سەر زەمینم پێ ببەخشن نامەوێ
غەیری ئەو جێگایە وا تەشریفی یارم وا لەوێ
وەسلی ئەو بۆ من موویە سەر بێ بەکامی دڵ شەوێ
چیم بە سەر (جنات تجري تحتها الأنهار)ەوە

من کەتان ئاسابە شەوقی حوسنت ئەی بەدری مونیر
گەرچی سووتاوم لە ئازاری برین ناکەم نەفیر
سەد هەزاران عاشقی وەك (صابری) رووت و فەقیر
تەیری دڵیان بو بە داوی زولفەکانی تۆ ئەسیر
تۆ کە دانەی خاڵ ئەنێی بەو روومەتی مەهپارەوە

پێنج خشتەکی
بە نووری لامیعی حوسنت

بە نووری لامیعی حوسنت کە نووری عەینی لاهوتە
شوعاع و نووری میهر و ماه هەموو شانامەی رووتە
بە ڕۆژ و شەو کە ئاموشۆ ئەکەن لەم مولکی ناسوتە
(شمس) سوتاوی ڕوخسار و (قمر) شێواوی گیسووتە
ئەإین کە میهر و ماه ئەرز و سەما فەرمانبەری رووتە

مەلائیك وا بە فەرمانی خودا دائیم ئەکەن تەقدیس
هەموویان سەجدەیان هێناوەتە بەر تۆ (سوی أبلیس)
لە زومرەی ئەنبیا عالی مەقامن عیسا و ئیدریس
بە ئایەی موسحەفی رووتە ئەکەن تەحسیل و هەم تەدریس
کە شاری عیلمی تۆ قاپی (أسدألله)یە فەرمووتە

فتوحاتی (علی)و ڕۆستەم و بەهرامی تیر ئەنداز
کە شورەتیان هەتا دونیا بمێنێ هەر ئەدا ئاواز
ئەگەر قەوسی برۆ یا تیری موژگانت بکەی ئیبراز
هەموو تەرکی سیلاح و چەك ئەکەن ئەی ساحیبی ئیعجاز
بە چاوی تۆ (کلیم الله)غولامی چاوی جادووتە

(بحمد الله) حبیب الله کە (فخر المرسلین)ی تۆ
خودا جبریلی کردە حامیلی وەحی و ئەمینی تۆ
کە روحی کائینات و (رحمە للعالمین)ی تۆ
سولەیمان و سکەندەر خاتەمی ژێری نوگینی تۆ
سەلاتین و ئەمیر و شاە ئەسیری دەست و بازووتە

گرووهی ئەنبیا تەفصیلیان نەختێ ئەکەم (مجمل)
کە (أفضل) یان (أولوا العزم) و کوتب ساحیبن و مورسەل
هەموو پەروانەی شەمعی جەمال و دیدەیی ئەکحەل
ئیتر با موختەسەر بێ هەر کە فەرموویانە (قل و دل)
ئەمینی وەحی مونەزەل دا غداری خاڵی هیندوتە

بە نووری ماهی روخسارت شەوی دەیجوور رووناکە
بە غەمزەی چاوی خون خوارت کەوا خوێن رێژ و چالاکە
سبەینانێ نەخۆشی چاوی بیمارت تەماشاکە
کە تۆ نووری وەرە توری دڵم مەحوی (تجلا)کە
کە نوورت ئاگری سوزانە (صابر) شوبهی بارووتە

یەقینم وایە روحم تۆ فریشتەی یا پەری زادەی
کە چونکە نەوعی ئینسان پیر ئەبن تۆ نە وەخت و سادەی
نەخۆشم پێم عەتاکە جوتە عینابی لەبی سادەی
ئەگەر چی لوتفی مەحزە رووەتی خۆتم نیشان نادەی
دەزانی ئاگری سوزانە(صابر) شوبهی بارووتە

وەرە (صابر) ئەگەر عەشق و مورادت شاهی لەولاکە
تەریقی شەرع و دین بگرە لەمەولا روو لە مەولاکە
مە چۆ ئەولاوە ئەولا[1] وایە بێ تەدبیری ئەملاکە
کە دونیا جیفەیە هەرگیز مەچۆ نەزیکی ئەو لاکە
کەسێ ئالاوە لەو لاکە گلاو و پیس و نابووتە

چوار خشتەکی یەکان

ساقی وەرە مەردانە بە ئاوی کە ئەنگوری
ئیحسانە کە بکوژێنیەوە ئاگری دووری
موترب بە خودا لە شکری غەم تاقەتی بردم
ڕەحمێ بکە بیهێنەرەوە تالانی سەبووری

لە کوێ بێنم تەبیبێ مەلحەمی زامی دلی پێ بێ
لە کوێ بێنم حەبیبێ حاڵ زان ناڵینی گوێ لێ بێ
لە کوێ بێنم نەسیمێ مەحرەمی گوڵزاری لەیلێ بێ
خودایە قادری ڕەحمێ بکەی ئەم کارە هەرسێ بێ

پەرێشان و بریندارم لە دەرگاهی تۆ کەوتوومە
نەهاتی پێ بنێیەسەر سەرم چەن بەختەکەم شومە
ئەزانم مەشرەبت جانا لە سەر ئازاری مەزڵومە
جەفاو جەورت لە ئافاتا هەموو مەشهورو مەعلومە

---

١ – ئەسڵەکەی أولی وایە، واتە چاکتر وایە تەدبیری لای قیامەت بکەی و ڕێگەی ئیسلامەتی بگری.

بەبێ ڕەحمی و جەللادی ئەکەی قەسدی دڵ وجانم
دەمی تیغت لە گۆشتم تێپەڕی وا گەییە ئێسقانم
مەگەر لوقمانی چاوانت بکا تیماری زامانم..
بە چاوی تۆ بریندارم بە زولفانت پەرێشانم

لە بەر دەرگامی تۆ قوربان زەمانێکە ئەناڵێنم
نەهاتی بۆ خودا ڕۆژێ قەدەم بێنێتە باڵێنم
بە چاوی سوورەوە هەر ئینتیزاری خاکی نەعلینم
بفەرموو بەڵکو ڕووناکی پەیاکا نووری عەینینم

نەچۆتە مەدرەسەی ڕەحم و وەفا نەیخوێندوە دەرسێ
هەموو دیناری ناڵینت لە کن ئەوکەی ئەکا فلسێ
خودا بەختی نەخۆش و خەم گرانم کەی لە خەم هەڵسێ
ئەبێ تۆ موشکیلەی (صابر) بەڕەحمەت حەل بکەی هەرسێ

بە دڵ تیمارکە

هەوای وەیشومەی مەیلەکەی دڵدار
مەزرەعەی شادیم فەوتان وەیەك جار
قازانجم غەمە لەگەڵ سەرمایە
ئیتر چ باکم گەرما و سەرمایە
غەم لە جێی خۆشی نائیب مەنابە
عوشرەتم مودام بادە و شەرابە
موتریا لە چاو منت کەوتبێ
مەقامێ بڵێ کەس نەژنەوتبێ
غەم بێ حیساب و سەر و سامانە
سەداکەت شیفای دەردو زامانە
بە دڵ تیمارکە زامی بیماری
لەو دەم و مەقام و رەحمەت دەباری
زامار حەریەی موژەی دڵدارم
بۆیە وا مودام دیدە خون بارم
مەگەر برینم وەختێ سارێژبێ
من و یار ئیتر نەکەس نەخویش بێ
ئەی بەختە، ئاوێ بدە وە چاودا
ئەوا سۆسکەی دڵ خنکا لە داودا
رەحمێکە بە حاڵ گرانی دەردم
بە رەنگی زەرد و هەناسەی سەردم
یا من بەد بەختم یا یار بێزارە
وا رەنگم خەزان ئەشکم بە هارە

شێواوم وێنەی قەیسی عامیری
ناوم (نەجمەدین) لەقەب (صابری)
نەخۆشی باتین ئەگەر زامیربێ
مەسلەحەت وایە بەندە (صابر) بێ

جەفاو جەور

(صابری ئەم پارچە شیعرەی بە شێوەزاری هەورامی وتووە)

هەوای وەیشومەی مەیلەکەی دلدار
مەزرەعەی شادیم فەوتان وەیەك جار
خصوصاًجەفا وجەور رۆزگار
گرە و بەردەوەجەبی مەیلی یار
دڵ چ قەید غەم ئازاد نمە بۆ
دەروازەی شادی گوشاد نمە بۆ
تا ئوردوی شادی وەسلەکەی ئازیز
ماوای سوپای غەم نەکەر و نا چیز
با دڵ وەحەریەی موژگان دلدر
ناوەرۆ زامی چەم نەبو خونبار
سا بەختە ئاوی بدو وەچەمدا
با تابور غەم بدو وەهەمدا
ئەی بەخت و زەمان ئەی جەورو ستەم
مەینەت و جەفا، غەم وەبان غەم
یا رەب وەحاجات رەسول ئەکرەم
یاران وێنەی من نەوینان وەچەم

پەشیوم وێنەی قەیس عامیری
ناوم (نەجمەدین) لەقەب (صابری)
(یا مالك الملك ستار العیوب)
وەنەم ببەخشی سەبرەکەی ئەیوب

یا دڵەی غەمگین وەوێنەی یەعقوی
ئاخری ڕۆژێ بکەم بە مەتلوب
بە جاه ئایەی (سبع المثاني)
شادمکەی وێنەی پیری کەنعانی

(صابری) نەخۆش بێ دەوا و تەبیب
سەبرکە (ضرب الحبیب زبیب)

سەفەربەر١٣٣٦ك

لە تاریخی هەزار وسێ ٣سەد و سی وشەش کە مەشهورە
سەفەربەر چوو گرانی هات و شێوا شار و مەعمورە
گەلێ شاە و ئەمیر و قازی و موفتی کە سوورگون بوون
گەلێ زەنگین و حاجی ناعیلاج موحتاجی هاموون بوون
بزانن مادەری دونیا کە مەمکی نایە دەم زاتی..
کە سەد حەولیش بژی، حەولیش بدا حەولێکی ناداتێ
منیشی وا زەبوون و عاجز و ڕووت کردەوە "گێتی"
ئەپاردی مالی هەپ بزیتون شو بێ وەفا گێتی

که رووت و سوکی کردم، مەقسەدی وابوو کە بمهاوێ
بە شاخ و دەربەنی (دێلێژە) دا بمدا، وەیا (خاوی)(١)
لە سایەی لوتف و ئیحسانی خودا و هیمەتی پیری
لە زەربەی تیغی چەرخی بێ سەروپا نەمدی تەئسیری
عەجەب قوتبی عەجەب پیری کە ناوی (شێخ) رەزا سوورە(٢)
مەقام و مەرقەدی دێلێژەیە مەعلوم و مەشهورە
زیارەت گاهی خاس و عامە نەزدی عالم و عامی
کەرامات و مەقاماتی میسالی شێخی بوستامی
(فیوضات) ی (ضریح) ئاشکار (أظهر من الشمس)
(لدی التحقیق أوقات)ی فسولی ئەربەع و خەمس
کە داعی ساڵی قاتی چوومە دەرگا و مەرقەدی پاکی
دڵی تەنگم موفەڕەح بوو نەما ئاساری غەمناکی
لە پاش فاتیحە خوانی و زیارەت کردن و تەعزیم
وتم یا شێخ (رەزا) سا هیمەتێ شیعرم بکەی تەعلیم
(بحمدألله) ئیتر لەو ساوە کارم شیعر دانانە
کەسێ میوانی سوڵتانە چ باکی ئاوە یا نانە

---

[١] دێلێژە: گوندێکە بەقەد پاڵی دەربەند ئاوداره‌وه، سەربەناحیەی قەرەداغە، خاوێ: گوندێکە نزیک دێلێژە.

[٢] شێخ رەزای دێلێژە: کوڕی گەورەی شێخ ئیسماعیل ولیانیە، ئەو بنیادنەری گوندی دێلێژەیە و مزگەوت و تەکیەی گەورەی تێدا دروست دەکات، کەرامەتی زۆری لێ دەگێڕنەوە، لە ساڵی (١٧٧٠ن) لە دێلێژە وەفات دەکات و هەر لەوێ بە خاک دەسپێردرێ .

غەزەل کۆتاکەی مەنزومەی درێژ نەختێ مەلەل بێنێ
مەبادا کەس لە بەیتی تۆ عەقیدەی ئەو خەلەل بێنێ
کە لە زاتی لە زاتی شێخی دی زاتی شکا بۆیە
کە ساحیب زاتە "صابر" هەروەکو توتی سوخەن گۆیە

سالی ١٣٣٧ك

بە تەقدیری خودا سالی سەفەر بەرلك کە مەشهورە
بە جارێ عالەمی شێوا وەکو هەنگێ بدا پورە
جیهاد دەسپێکرا ئینگلیزو عوسمانیلی بە شەڕهاتن
بە گوللەی تۆپ و تەیارە تەلەف بوو شار و مەعمورە
گرانی کەوتە نێو مەخلوق و ئینگلیزهات و رومی چو
نمونەی حەشرە نەفسی نەفسی یە ئینسان کە مەخمورە
بزانن ئەم خرۆشانە جەزای ئەعمالی خۆمانە
کە بێزارین هەموو لەم قاعیدە و قانون و دەستورە
وەگەر نەمەردی سەحرای چ باکی زەلزەلەی ئەرزە
کە رووت و قووتی دەریای لە ترسی جەردەوە دوورە
ئەگەر تۆ سالح وچاکی لە شەڕ و فیتنەبێ باکی
وەگەر نە تالحی دونیا بە تاراجی تۆ مەئموورە
دەروونت پڕ لە حوبی مالە وەك دووكانی حەلواچی
کە مێشی فیتنە لێت ئالاوە کردەی خۆتە مەعزوورە
خراپیت ناگرێ دونیا وەتوش مەکرە خراپی ئەو
خراپی خۆتە وا خانەت خراپ و مەحو و خاپوورە

له قەول و فیعلی عالەم دەم مەدە "صابر" بەنیکو بەد
ئەگەر غەدار و بێ دینە ئەگەر مسکین و مەغدوورە
وەرە "صابر" رەزابە خۆت ئەزانی رزق مەقسومە
کە ئاغا ئوجرەتی کەم دا بزانە عەیبی مەز دوورە

له چاوم بزر بوو

وا له چاوم بزربو رۆی (یاو ئەلفو ری)
شەو له خەو مأیوس‌و چاوو دڵ له (صادو بێو ری)
سەبرو ئارامم نەماوە (واو، قاف، ئەلف، ری)
خانەبێزارو زەبونم شبیهی (شینو یێو تی)
زامداری تیری چاوی (دالو لامو بێو ری)
بێ خەوو خۆراکو دڵ پڕ (میمو حێو نونو تی)
تا له من ون بێ جەمالی (دالو لامو بێو ری)
چاوەکەم بێ نورە دڵ بێ (شینو کافو یێو بی)
بێ شەکیبو بێ قەرارم تەن نەخۆشو بێ دەوا

موسوڵمانان

موسوڵمانان موسوڵمانان نەمانزانی نەمانزانی
خەزینەی دینی خۆمان دا بە جیفەی عالەمی فانی
له عیلمی دینەوە جاهیل له دونیا عالمو کامیل
له فەرمانی خودا غافیل له ئەمرو نەهی قورئانی
بڵندی قەسری دونیامان چووە ئەوجی فەلەک ئەمما
بیناغەی خانومانی دین ئەوا رەی کەردە وێرانی

ئەی سەبا

(نامەیەکە بۆ دۆستێکی خۆشەویستی)

ئەی سەبا، ئەی مەحرەمی رازی دەرونی دەردی من
ئەی حەکیمی رەنگی زەردو دۆستی ئاهی سەردی من
چونکە تۆ تریاکی بۆ زەهری غەمی دوری وەرە
وەرگرە ئەم کاغەزە بۆ خزمەتی یارم بەرە..
بۆ حوزوری حەزرەتی ئەو کاکە شێخ – عبد الستار –
ئەوەڵەن عەرزو سەلامی ئیحترامی بێ ژمار
سانیەن هەر دەم دەڵێم تۆ هەم دەمی هەر دەم نیە
دیدە ئەم گەر دەم بە دەم بێ تۆ دڵم بی غەم نیە
تا بکەی دەردی جودایی فەتحی بابی یا موجیب
تا بکەی فەقرو گەدایی ئینقلابی – عن قریب –
دەردی دوری زۆرە (صابر) بەس بڵێ قاسید بەسە
کافیە حەرفێ بە شەرتێ تێگەییوبی ئەو کەسە

ئەی رەئیسی ماه روخان

(پێنج خشتەکیەکی مامۆستا جمیل ڕۆژبەیانی لەسەر غەزەلی – صابری – لە مێژووی ١٩٢٨)

ئەی رەئیسی ماه روخان تۆی بابو باپیر نەجەبی
سەروە بالآت یا سنەوبەر گەنج روخی زوڵف عەقرەبی
تۆ بە لەنجەت عەینی کەبکو کوتری حەق هوو ئەبی
ئەی بە سورەت نور بەخشی ئافتابو کەوکەبی
وەی بە لێوانی مەسیح ئاسا شیفا بەخشی تەبی

پێم بڵێ بەدرە جەبینت یا گڵۆپی پڕ (ضیا)
زوڵفی خاوت عەنبەرە حەڵقەی زەرری رەش ماریا
مۆژەکانت تیپی جەرمانە وەیا ئیتاڵیا
چاوەکانت مەستی نازە یا لە خەو هەڵساوەیا
مەستی مەی یا خوێنڕژانی عاشقانە مەتڵەبی

ڕۆژو شەو پەروانە ئاسا ماه روخی غونچە بە دەم
قەقنەس ئاسا ڕۆح فیدام جانو دڵ سوتان لە غەم
وا لە داخی زوڵمو جەورت دڵ فکارا شین ئەکەم
حەیدەری چاوت بە (ذو الفقاري) ئەبرۆ ئەی سەنەم
خەیبەری دڵمی لەبن هێناوە شارو مەکتەبی

دەرکی لوتفت شۆخ و شەنگە گەر لە روم پێوه دەدەی
مەنعی سائیل نارەوایە زولمو جەورم لێ ئەکەی
من بە (لا تقهر) لە تۆ ئومێدەوارم سێوو بەی
تا بە موغناتیسی چاوت ئاسنی دڵ جەزب ئەکەی
روحی عالەم پەڕە کایە تۆ میسالی کەهرەبی

ماهی ئەبرۆت کەشتی قەلبم هەر دەخاتە جوست و جۆ
یا بە وەسڵم شاد بفەرموو یا شەهیدی دوو برۆ
ئاگری عەشقت لە دڵما هەڵ گڕاوە خوب روو
کاشکێ من نام و نیشانی تۆم ئەزانی ماه روو
تۆ کە شازادەی عەجەم یا کورد و رۆم و عارەبی

دڵ سوتاوی زەمزەم ئاوی لێوی لە علم خۆش بوو
قەترەیە ئاوی حەیاتم پێ ببەخشە ساقی زوو
چارە گرژێت ناڕەوایە نام داری نیك خوو
خۆ بە روو ترشی لە تۆ دوور ناکەوم ئەی خوب روو
وەك مەگەس سەدجا دەرم کەی دێمەوە شیرین لەبی

نامی تۆیە ویردی لێوم پڕ لە دەم مەدح وسەنا
ئینتیزاری لوتفی تۆیە چاوو دڵ لەو گولشەنا
مەنعی دۆستان ناڕەوایە چۆن ئەدەی رەنج وعەنا
بێ بەلابێ سەرێ سرکەی رووت ئەکەی بۆ ئاشنا
روو بە رووی بێگانە وە (ئەسکەنجەبین) خۆش مەشرەبی

ئەی سەبا رەنجور و دڵ خەستەم لە بەزمی هەمدەمی
ریشەی جەرگم بە غەمزەی پارەیە کوا مەرهەمی
لێم مەپرسە بۆچ مەلول و مات و داماوی غەمی
تا هەناسەم عەرز و حاڵی دڵ نەباتە بەردەمی
کەی عیلاجی (ضعفي)قەلبی من دەکا غونچەی لەبی

پا بە کۆتی چاوی کاڵم بەندی قەیدی میحنەتی
خوێن خوار و دڵ رەقە بێ شەفەقەتە رووی رەفعەتی
کەعبەیی عولیا پەرستن فەرزە تۆی تێدا (بوت)ی
بۆ گرۆهی عاشقان نابێ لەمەولا راحەتێ
تا بە دوو جەللادەوە تۆ حاکمی ئەم شارەبی

عەشق بازی کاری مەردە زیندەگانیت دابنێ
(رۆژ بەهانی) مائیلی وەسلی حەبیبی پابنێ
بۆ فیدایی یاری لائیق روح لە نۆغر دابنێ
(صابری) ئازا سەری تەسلیم لە بەر پێ دابنێ
تا لە سایەی یارەوە رۆژێ بە ساحێب بەهرەبی

نامە

(ئەم نامەیە وەڵامە بۆ خۆشەویستێکی خۆی کە سەید تەقی جەبارییە ناردویەتی)[1]

رووحی رەوانم مامە سەید تەقی   یارەب بمێنی وە موەفەقی
مەرحەمەت نامەت گەیشتە دەستم   وەبی نەشئەی مەی سەر بەرز و مەستم
چون غونچەی ئازیز بو سام و گەستم   بە وێنەی مەستان بەزم ئەلەستم
(یا رب العباد) خانەت ئاباد بۆ   عومر و لوتف تۆ موقیم زیاد بۆ
بە وێنەی یاقوب بە جامەی یوسف   فەرەح دا وە دڵ (مع التأسف)
چونکە من بێ جێ تۆ بێ دیوەخان   هەردوو بێزارین لە چەتە و میوان
با وجود میوان جێی بالای سەرە   (خصوصاً) کەسێ گەورە و سەروەرە
ئەگەر چی من بێ جێ و نزم و غەریبم   ئەمما جان فیدای خزم و قەریبم
دەرمەچۆ لە ماڵ یوسفی سانی   ئەوا زولەیخا پیربێ بە جوانی
بینای مەحەبەت بێ غەش و پاك بێ   باجێ تەنگەبەر یا خۆڵ و خاك بێ
ئەگەر موحیببەت لە هەردوو سەر بێ   وەك چای غەلیز نیمەی شەکەر بێ
ئیتر چی حاجەت سینی و سەماوەر   گۆشت و قوبلی وجغارەی شاوەر
(أطعمه ي لذيذ) بۆ قەڵەوییە   ئەر سەد دەسکردبێ هەر جەلەوییە
لە بۆنی چەوری و شیرینی و تەعام   خاسان بێ وەفا ریسوان وەك عەوام
با موختەسەر بێ (نەجمەدین صابر)   تێفکرە لە (زرتم المقابر..)

---

[1] سەید تەقی جەباری: لە گوندی تاوێر بەرز دانیشتوە، سەر بە ناحیەی قادر کەرەم، پیاوێکی قسەخۆش و زۆر هاوڕێ و خۆشەویستی صابری بووە.

ئەم ساڵ

بۆ (حەسەن خانە) هەتا هۆز (حەمك)[1]
لە ریش سپییەوە، نەوەی بەر مـــەمك
ئەم ساڵیش دەستان هەم داوە باڵم
روناهییەتی زەخـــیرەی مـــاڵـم...
ئەمما سوتەنی بۆ ئەوزەخێرە
لای ئێوە نەبێ شك نابـەم لێرە
خۆتان ئەزانن ســـوڵتانـــــی چـلە
لەشكری سەرمای هێنا وەك گـــولە
ئەمما هەركەسێ كەیلی خۆیەتی
تەهلیلە ئەكا یا هـــــێ هۆیـــەتی

---

[1] ١ - حەمك: یەكێكە لە گوندەكانی ناوچەی جەباری كەوتۆتە رۆژ هەلاتی شۆرجەوە.

پێنج خشتەکی جاهید لەسەر غەزلی

صابری   لە مێژوی ١٩٦٠/١٠/١

ئەی نەفسی دەنی بەسیە لە ئیمدادو رەجابە
لەم ژینە لەگەڵ خالقی خۆت رێکو تەبابە
بەس تالیبی زەوقو هەوەسو سەیرو سەفابە
ئەی دڵ بە بەڵا سابیرو خۆش نودو رەزابە
یا تاغی غەمو غوسەو قەڵغانی قەزابە

بۆ سورەتو رەونەق بەتەما لارمەکە کوڵ
لەم ژینە لەبەرچی تەڵەبی حەسرەتو ئۆڵ
بۆ رۆژی دوابیت ئەمەلی تاعەتو خۆڵ
بێ یادی خودا عومر بە زایع مەدە سۆڵ
شێرانە لەگەڵ رێویی نەفسا لە غەزابە

ناژین ئەبەدا ئێمە لە ئەم ژینە بەتەنیا
ئەم خوایە لە بۆ ئێمە هەمووی کردوە موهەییا
نەتباتە رەهی فیسقوفەنا خەڵوەتو خولیا
هەرکەس لە خودا غافڵو مەغرورە لە دونیا
مەحرومە لە دونیاو قیامەت لە عەزابە

مەردانە لە مەیدانی خودا خۆت مەکە تەءخیر
نەفعی نیە ئەفسانەیی لادینو "مقصر"
بۆ حوبو تەمەع دۆستو برادەر مەکە دلگیر
فەرقی چیە ئینسانی دزو شەخسی "مبذر"
هەردو لەسەر ئەم چەوتیە بەدنامو کەزابە

نائیل بە ئینعامی خودا خۆت مەکە دوژمن
حەمدت هەبێ بەم خالیقە رازی بە بە هەرزن
"جاهید" بەسە ئەم مەستیە نەزدیك بوە مردن
"صابر" مەکە ئیسرافو مەبە یاری درونن
مەر لەحزە لە خەوفو خەتەری رۆژی جەزابە

پادشاهی دڵ

پێنج خشتەکییەکی تری (جاهد) لە سەر غەزەلی (صابری)

پادشاهی مولکی وێرانی دڵی خۆش لەقەبی
گەر هەبێ شاهێکی عادل گیانە هەر وەك خۆت ئەبی
لازمە قەدری بچوکت بگری هەر چەند گەورەی
ئەی بە سوورەت نور بەخشی ئافتاب و کوکەبی
وەی بە لێوانی مەسیح ئاسا شیفا بەخشی تەبی

هێندە مەجبوری دەمت بووم پێم نەما شەرم و حەیا
ڕۆژ و مانگت خستە لەرزین ئەی جوانی خۆش (ضیا)
وەختە شێت بم خۆ لە دەستت(طي) بکەم دەشت و چیا
چاوەکانت مەستی نازە یا لە خەو هەڵساوە یا
مەستی مەی یا خوێن ڕژانی عاشیقانە مەتلەبی

بێمە پێشت سەد قەدەم گەر بێیە پێشم یەك قەدەم
ڕوح و گیانم پێت ئەبەخشم تۆزێ گەر هەتبێ کەرەم
پاشی مەرگم بۆ لە سەر قەبرم دەکەی ئاه و نەدەم
حەیدەری چاوت بە (ذو الفقار)ی ئەبرۆ ئەی صەنەم
خەیبەری دڵمی لە بن هێناوە شار و مەکتەبی

من لەگەڵ تۆ ئاشنامە بو لەگەڵ من حەرب ئەکەی؟
تۆ لە شەرقی تازە بۆ من باسی حوبی غەرب ئەکەی
من حیسابی تۆم تەواو کرد تازە تەرح و زەرب ئەکەی
تا بە موغناتیسی چاوت ئاسنی دڵ جەزب ئەکەی
ڕوحی عالەم پەڕپەڕە کایە تۆ میسالی کەهرەبی

چەند لە خولقێکی عەزیمی (بارك الله) خولق و خو
تۆ میسالێکی قەدیمی وەك میسالی ماست و مو
من لە بەردەم خزمەتت دەستەو نەزەر هەڵسام و زوو
کاشکی من نام و نیشانی تۆم ئەزانی ماه ڕوو
تۆ کە شازادەی عەجەم یا کورد و ڕوم و عارەبی

ئاتەشی سەودا لە دڵ گیرساوە ناکوژێ بە فوو
داغ و حەسرەت هێندە زۆرە نامرێتن سوت و سوو
چەند (تکبر) لێ بدەی هەر زۆر ئەبێتن نارەزوو
خۆ بەڕوو ترشی لە تۆ دور ناکەوم ئەی خوب ڕوو
وەك مەگەس سەد جا دەرمکەی دێمەوە شیرین لەبی
شێتی کردم گێژی کردم خۆ بە زوڵف و پەرچەمی
چارە نابەخشی بە من دوختور و دەرزی و مەرهەمی
خەستە حاڵێکی وەکو من چۆن بکێشێتن غەمی
تا هەناسەم عەرز و حاڵی دڵ نەباتە بەردەمی
کەی عیلاجی زوعفی قەلبی من دەکا غونچەی لەبی

ڕۆژێ تۆم ناسی عەزیزم خۆشی ئەم دی ساعەتی
چاکە چاوت لێم هەبێ ئەمما لە عەشقا تاقەتی
نەوعە زیکرێکە ئەمەیش دەروێشو تەکیەو حاڵەتی
بۆ گرۆهی عاشقان نابێ لەمەولا ڕاحەتی
تا بە دوو جەللادەوە تۆ حاکمی ئەم شارەبی

لەنجەوو نازو نەزاکەت زۆر ئەکەی تۆ ئیعتینا
خانەیی عەشقم بە ئەم ئەحواڵە کردت تۆ بینا
جارێکی بۆچی جەوابم نادەیە (این المنی)
بێ بەلابی سەرڵ سرکەی ڕوت ئەکەی بۆ ئاشنا
ڕوبەڕوی بێگانە وەك (ئەسکەنجەبین) خۆش مەشرەبی

هۆشی بردم بەندی کردم خەت و خاڵ و گەردنی..
بەزمی تۆ ناگیرێ گەر کۆبێ هەزاران دەف زەنی
(جامدا) ئەمدی لە ژینم وەك تۆ هیچ ئینسو جنێ
"صابری" ئازا سەری تەسلیم لەبەر پێ دابنێ
تا لە سایەی یارەوە ڕۆژێ بە ساحێب بەهرەبی

تاکەکان

دڵم خەستەی فیراقی موتریبی شیرین نەوابێ زوو
تەبیبا دەستی من دامانی تۆ قەندە گوڵابێ زوو
دەترسم چەرخی دەوران بکا هەم ئینقیلابێ زوو

....

(بیاض)ی داستانی ئەم "عجوز"ە سەر بە سەرکەتنە
لە ئادەم تاکو نون هەرچی دەنوسی شەرحی ئەو مەتنە
شەوی سەد شوو دەکا ئەو زانیە زانی بەیەک -بطن-ە

....

چاپەزی دڵ لە چای عەشق ئاوی چاو دەم کە تۆ
شەکری عەقڵی تێ فرێدە کە خەیاڵی چا دەکەی
نیەتە ئەسڵی کردەوە خزمەتە شەرتی بەندەگی
وەرنە سەدایی تەپڵو دەف شامیدە تۆ چادەکەی
شیری عەمەل لە دیکی دڵ بە ناری عەشق دێتە جۆش
هەوێنی حوسنی نیەتە کە ڕۆنی لێ پەیا ئەکەی
ترسی خودا ئەلەکتریکی جادەی شەریعەتە
بە خەنجەری مجاهدە قەتعی سەری هەوا ئەکەی

....

گەدایی خونمایی چی کەرای دوو لیرە بایی چی
بە نانی جۆوە چایی چی کەماڵت بەش کەری دێزە

....

دڵی (صابر) برینداری خەدەنگی چاوییە بۆیە
پەریشانە سروشکی چاوی ئەشکی ئاوی کارێزە

....

موتریب بە فیداتم بەدەفو چەنگو روبابی
رەحمێ کە دڵم عاجزو غەمبارو فوگارە...

....

ئەقدی کەبی کەمە پێش کەش موتریبو ساقی
هەرجانو دڵە لایقی شاباشو "نثار"ە

....

ئەمڕۆکە تۆ ساحێب هونەری مەرحەمەتێ کە
دەس گیری ئەفتادەو "صبی" سەد بە هەزارە

....

ئەو کەسە وا پرتەوی حوسنی شەوی گێڕا بە ڕۆژ
سەبرکە ئاخر دەڵێن سا موژدە ئەی دڵ هاتەوە

....

پێ بە ئەرزدا داخشانی (طفل) ی دڵ یەعنی کە یار
مێوژ و گوێزی بداتێ بەشکە ژێری کاتەوە

....

قەهرەمانی عەشقی تۆ ڕێی کەوتە سەر هەر مەنزلێ
پاڵەوانی ما سیوا لەو مەنزڵە دەرچوو بەزی...

....

هەتاکو مات و بێدەنگی بلوری ساف و بێ ژەنگی
سپی نابێتەوە ڕەنگی بلوریشی لە سەر نالان

خەلاتی یار ئەگەر چی عالەمی پڕکردووە ئەمما
نەسیبی (صابری) تیرە لە چاوی یارە سەوقاتی

....

عاشقی واسڵ لە بەر پێی یار ئەبێ کارێ بکا
خۆ بە ئەرزا دانی تەیری نیمە بەسمل وانەبێ

....

ئەگەر لەزەت بزانی تەرکی لەزەت لەزەتە باقی
لە زائیر بێ رەواج و لەزەتە گەر شەهد و شەکر بێ

....

دەس بە گیرفانا ئەکا هەڵبەت ئەزانی تفڵی دڵ
بۆ شەکر گریا سەرم قوربانی ئەو گیرفانە بێ

....

(صابری) ئەم شیوەن وناڵینە ئیتر بەسیەتی
نەك بە جارێ عالەمی وێرانی ئەم تۆفانە بێ

....

ئەی خەبەردار و تەبیبی عالەم و دانایی راز
وەی سەبەب سازی ئوموورات و کەریمی کار ساز

....

ئەگەر چی خالیقی رەزاق رزقی کەم بە کەس نادا
وەلاکین مادەری گێتی هەتا سەرمەم بە کەس ناد

....

حوبی دونیا عیللەتێکی قاتیل و زنگ ماکییە
یا خودا تووشی نەبێ چی نەسلی ئادەم خاکییە

....

یاری من عیلمی مەجاز و هەم حەقیقی خوێنیە
بۆیە ئەندێشەی لە بەر هیچ عالیم و شێخێ نییە

....

چاوەکانت کوێر و زیانت لاڵ و غافڵ کەڕە گوێت
وەقتی ئیحسان و عیبادەت چونکە شەیتان فێرە پێت

....

پاوەن و زنجیری دانم وا لە پێت دا بێ خەبەر
دائیمەن کلیلی مەریەند و وەیا پابەندە پێت

....

ئیش ئەگەر بۆ پادشا بێ یەك هەوایە ڕۆژ و شەو
وەرنە بۆ سنفی گەدابێ هەور و بایە ڕۆژ و شەو

....

ئەو شۆخە عەجەب شەو دزە خاوەن بەیداغ
باندەردی بەنی (صابری) أو أیکی یناغ...

....

نە دینارم هەیە نە زێڕی بازوو
خودایە عالمێ بنێری سازوو

....

نەماوە ئیعتباری قەرز و حازر
هەتا درهەم نەنێمە سەر تەرازوو

....

بەجێ بێنی خودایە ئیحتیاجم..
بە جاهی سەیدی (خیر الوری) زوو

....

ئەی فروغ و نوربەخشی ئافتاب و کەوکەبی
سەروەری کورد و عەجەم پاشایی روم و عارەبی

....

رەئیسی مەجلیسی عوشرەت گەلێ پشکۆی لە دڵ دانام
وتی سەیرانە با لەم بەزمە شەو سینە موجەمەر بێ

....

حەکیمێ پێی وم موشکیل لە دەستی عیلەتی دووری
نەجاتت بێ مەگەر فەسڵێ کە عیدی وەسڵی دولبەر بێ

....

لە شەهدی تەرکی لەزەت تەرکی، لێوانت ئەگەر مردی
بە (صم بکم) ئەورادی دڵت (الله اکبر) بێ

دیوانی صابری

١٨٨١- ١٩٤٤ز

بەشی فارسی

در بیان قدرت إلهی

ای خدایی واحد و منان و رزاق و کریم
وی مورید و قادر و ستار و خلاق و علیم
ای بقدرت آفریده عالم بالا و پست
جملگی پیوست در حکمی تو باشد هرچی هست
هرچی آید در جهان یا که فانی میشود
باقضاو قدرتت می آیدو هم میرود
ز آسمانهایت ملائك راكعونو ساجدون
وأز زمینهایت خلائق صابرونو حامدون
گردش آن چرخی دورانو فروغ مهرو ماه
بر وجود قدرتت ای بی نیاز آمد گواه
فعلِ بادو آب و خاكو نار از توفیق رب
آنچنین در حکم فرمانند هریك روزو شب
هرچی بینی ای برادر از سماواتو زمین
نیست جز آثار صنع فضل رب العالمین

هر نباتو ذی حیاتی چون بیاید در وجود
در تسابیحو قیامندو رکوعندو سجود
چون نفس درتن فرو رفت بیرون آمد بزود
اشهد است بر فرد وحدانیت حی ودود
زانکه بی توفیق حوکم پادشاه ذو المنن
روح را نتوان که شاهی کرده اقلیم تن
جز بتأییدات باری دست کی گیرد قلم
یا قلم را کی نویسد خطو تحریرو رقم
ای فقیه آثاری لطف اوست تصنیفات تو
ای حکیم آثاری فضل اوست تعریفات تو
کردگارستو توانا هرچی خواهد آن کُند
عالمی را دردم بی خانو مانو جان کُند
گر به انگوشتی محمد ماه را دو نیم کرد
یا سلیمان را به خاتم حوکم هفت اقلیم کرد
نار ابراهیم چون گولزار شد از لطف رب
یا که موسی را عصا چون مارشود نبود عجب
یا بکشتی ازغم طوفان خلاص یافت نوح
یا علی با ذو الفقارش کرد آن فتحو فتوح
از عنایات خدا یك قطره نعمانی شود
شانی است از لطف او یك لُقمه لوقمانی شود
ماهم از ناقص ترین بنده‌گان حضرتیم

وآز شمارِ پاسبان نان‌و خوان نعمتیم
دستها بر آسمان‌و روی بر خاك نیاز
فاستجب لی دعوتی ای کردگار کارساز
مشکلی دارم خدایا لطف و توفیقم رسان
از ره غفلت براه اهل تحقیقم رسان
ما زدور آفتادگان‌و تشنگان ساحتیم
طالب‌و مشتاق فیض آن زلال رحمتیم
بو که از دریایی جودت حصه یا بم قطره‌یی
یا برم از بویی (جنات النعیم)ت بهریی
در ازل با جان ما ان تشنگی شد آشنا
زآن شفای جان فزایی ساست آن حمدو ثنا
ذکر عیش نصف عیش از لطف حق دارم کنون
بعد از آن جور فلك مارا نگراند زبون
زنی پس سودایی عشق این نگارو (صابری)
داستان عارض لیلی‌و قیسی عامری

* * *

ابتدا کردم بنام خالق کون مکان
کارساز صانع ارض و سماو انس جان
آن که ارض‌و آسمانها را بِشَشْ روز آفرید
اوبه قدرت بندگان را برتر لز حبل الورید
آن خداوند محمد را زنور ایجاد کرد

آدمو عالم را بنورش زینده‌و دلشاد کرد
قادری چون در وجود آورد عالم از عدم
گر بخواهد در زمان نیز ان جهان سازد عدم
آنکه بیرنگ‌و لطیف است نه جوهر نه عرض
نه که اورا خوردو خوا بست غم‌و رنج‌و مرض
عالم غیب‌و شهادت جمله پیش او عیان
ساکنان آسمان و خاکیان‌و آبیان
نه جهات‌و صورت‌و جسم است نه اقطار او
نیه کسی را رهبرد بر کنهو بر اسرار او
من چرا از بحر بی پایان علم کبریا
دم زنم چون رشحه‌یی زوشود علوم انبیا
(صابرا) علم خدا بحر محیط بی حد است
سربر آور جایی نعمت معجزاتی احد است

در مدح "محمد (ص)" فخر المرسلین

چون محمد پیدا شد از نور خدا
لا جرم خیر الخلائق گشت شاه انبیا
کل یوم هو فی شان کلام باریست
از نواقص او مبری از عواقب عاریست
در ازل (کنت نبیا) گفت فخر المرسلین
معجزاتش را نگر لا آدم ولا ماو و طین
ذو الجلالش از عنایت گفت لولاک ای حبیب
نه چنین افراشتیم أرض و سماوات عجیب
صاحبه خولق جمیل و خاتم سیف و بیان
لیله الاسری لقایی حق مر اورا شد عیان
خلعت قرآن و تاج از جانب رب الجلیل
یا براق پیش او آورده آمد جبرئیل
نعت و اوصافش بیرون از حدی امکان است او
زانکه جمله ماسوی جسم آمدو جان است او
از دم صبح ازل باد (الی یوم القیام)
برروان پاک او هم آل و اصحابش سلام
(صابرا) اتباع او گیرندراه راستی
ای گرفتار هوا تاکه‌ی در ان سوداستی

غزلیات

تا بر چمن حُسن تو راهست صبارا
برخاسته صبر از دل آواره‌یی مارا

تا روی چوما هت به‌من خسته نمودی
باز آم چوکتان سوختی (والله) نگارا

تا چشم خوشت براپر خواب بدیدیم
در دیده‌یی ماخواب نه پیداست نگارا

تا رویی دوگیسوی نمودی‌و گشودی
مجنونم‌و سودا زده ام لیل‌و نهارا

وقت است که آتش فکنم از اپر آه
آرامگه مسکن سکان سمارا

تاجان بکف‌و دەست‌و خریداری تو باشیم
نادیده چو طاوس به‌جوز زشتی پارا..

تا در دلی ما در زده‌ی آتش دوری
خواهم که کنم پیراهن وسینه قبارا

قامت چو الف بود مرا نون شدم آخر
تا غطه خورم بحر غم عشق شمارا

عومر است که در عهد تو مشغول دوعایم
حاشاکه زعهدت اپری نیست دوعارا

تاکه‌ی صنما جورو جفاید کشم آخر
یك بار نظر جانب ما دراه خودا را...

ان جورو جفاها که تو بر مـــــامی پسندی
شاهان نکنند ان ستمو جورو جـــــفارا
دانم کەندانی خبرم لیك پس از مـــــرگ
زا خوان لحد یـــــابی سکان سمـــــارا
حاشاکه پریشان شود از جور تو (صابر)
اهدأ است به نزدیك من آن جورو جفارا

* * * *

از ما چه خطا دیـــدئی شوخ شـــکرراز
چون دشمنی خو نخوار بیما مینگری باز
زان روزی که آن دیده شهباز ترادیـــد
دراج دل از بیم بیرون نامـــــده آواز...
تا برقمر حسن توگیسوی چو ابر است
باران سرکشم نشکیید زنـــــگ تاز..
ناوك چه زنی بر دلـم از غمزه به ایما
گوید کەمکن ناله نهاندار هـــــمین راز
تا چند جفاو ستم از دوست خــــدارا
تا چند کنی نازو عـــتابو گـــله آغاز
(صابر) زشبی هجر از ان است نخسپید
یـــاد رخ زیبای تو اوراشده هــــمراز

* * *

ای که چشم از توتیای خاك پایت بی نصیب
دردو آزارو فـــــراقت حـــیرت افزای طبیب
بـــــی جمالت گولشنم گولخن نماید در نظر
بـــــی شما اندرمیان اشنا یـــانم غـــریب
چیست خوی چرخ جزیاران جدا کـردن زهم
نیست مـــارا غـــیر از اشك بـــاران شکیب
حالیا قربان اگر حالات را جـــــو یاشوند
از غـــم دوریـــت نـــــالانم بسان عندلیب
از خدا خواهم بجاه مصطفی آن غـــصه‌را
هم مراید (صابریرا) اتصالت عن قـــریب

* * *

عارض زچه پوشیدئی اشفته‌ئی از نـــــاز
از بهر خدا پرده زرخـــــسار بـــــر انداز
در حیرتم از ما چه خطا دیدی که چشمت
درخشم فرو رفته کند مـــعرکه آغـــــاز
پنهان چه‌زنی بر دلم از عمر بـــه سی تیر
لبرا چه‌گزی یـــــعنی نهاندار هـــمین راز
تنهانه (صابر) بـــلبل داستـــان سرایت
آری زسما تا به ســـمك جمـــله در آواز

……………………………

والشمس جمالت قسم ای شوخ شـــکرواز
آن پرده زرو ان غم دل باز بر انـــــداز

مردم که بخونی جگر اندر شده از بیم
زان چشم که از خشم بر آشفتهء از ناز
در حیرتم از ماچه خطادید که اشفت
چشمان توهر لحظه کند معرکه آغاز
تا شمس و قمر بر فلك چرخ دوار است
همتای تو نه آمد به جهان نادرو همراز
تا روی ترا دیده آم ای شوخ شکرراز
آتش به بیابان دل افکندەی از ناز
از ماچه خطا دیدەی کج کردەئی ابرو
ای یار چو بیگانه بما مینگری باز
چشمی تو اگر عربده جویست عجب نیست
رسم است اگر مست کند معرکه آغاز
پندار دیگر طاقت آن یار نداریم
تا چند نهی بار عتابو گله از ناز
لبرا چه گزی که ئەی (صابری) خاموش
چشمت به دلم گفت که (قوی باش) پرداز

* * *

هـله ساقی هوسی باده‌ء گلگون دارم
به‌دل‌و جان گله از گردش گردون دارم
زغم یار پری چـــــهره چنان مجنونم
به خم طره‌ء لیلی سری هـــامون دارم
من دیوانه چو زیر قــــدمش مـــالیدم
گفت بر خیز هزاران چو تو مجنون دارم
نظری پر اثری خواب زچشمت أی دوست
بـــــه‌خدا دوستر از دولتی قـــارون دارم
چو تو از چشم من دل شده غـــائب گشتی
بی شك از اشکی روان قلزم‌و جیحون دارم
بوی مشکم ز نفس ایدو از اشك گـــولاب
که از ان زولف از ان عارض گولگون دارم
به طلوع سحر طلعت پاکت أی جان
زشبی هجری شما طالعی میمون دارم
(صابر) ان اشك روانت ز محیط عشق است
چه غم از بحر جهان کشـــتی مشحون دارم

* * *

گرچ در پیش نظر اشك چو جیحون دارم
زنهان خانهٔ دل عیش دیگرگون دارم
بوی اشکم ز نفس بشنود از اشك گلاب
که از آن زلف سیاه رُخ گلگون دارم
زبهشت آنچه زیاد اش عمل می گیرند
ز خدایی سببی زهد من اکنون دارم
زاهدا گرتو قبولش نکنی معذوری
تو سبك باری‌و من کشتی مشحون دارم
بپسند آنچه خدا از کرم احسان فرمود
به سلیمان‌و به اسکندرو قارون دارم
تا توهم بر اپر خواب نبینی چشمش
که من اندر نظرت صورت مجنون دارم
(صابر) آزار دلت چون ز محیط عشق است
کافرم روی دو عاجز سوی بیچون دارم

……………………………

هر کرا بر دولت دیدار حوسنت راه یافت
دولتِ دارین پیش چشم دارد کم رواج
جرعه‌ی از شربت لعل لبت هرکس چشید
طبع اودیگر ندارد بالذائذ امتزاج
ای نیکارا گرشبی مهمان هر مفلس شوی
میسزد بستاند ان درویش از سلطان خراج

مهر حسنت در دل‌و جانم نشست از بهر آن
رودهد مارا بهردم خرمی و ابتهاج
این چونان جورو جفایت جان‌و دل راخوش بود
دیده‌ی مرمودرا تقطیر بیاض بیض و زاج
(صابری) از طول مقالت خلق تعیبت کُنند
گرچی یارت دوست دارد نالهای نامیزاج

عاشقان

ای آفتاب رویی تو برگو نوایی عاشقان
وی کعبه‌و کویی ترا دار الشفای عاشقان
از عاشقانی بی نوا پنهان شوی نبود روا
زیرا فروغی روی تو مشرب نوای عاشقان
زان عقدء و ابرویی تو از حلقه‌ی گیسویی تو
بشنو که در هه‌ر سویی تو آید صدایی عاشقان
از ماچرا آزردنی ابرو به‌هم ئاور ده‌ئی
مریاده‌و افزون خورده‌و ای دل ریای عاشقان
از دردی هجرت ای پری کشتم چو قیسی عامری
تا (صابری) را بشمری ان درلوایی عاشقان

له بابەت پزیشکی یەوە

بشفا جوینده‌ء رامی علاج   شمه‌و ان در بیانِ نامزاج
یاد دارم از حکیم خوش مقال   اول از آغاز بیماران سؤال
ثانیا بنگر زرنگ روی او   دردرا بشناس پس دارویی او
تا نباشی آشنای علتش   جلت نیاید با دوایت ز لتش
دیده بر رخ گوش بر آوازکن   عقلرا بانقل او دم سازکن
بعد از انها نبض اوگیری بدست   تابدانی حالش نیکو یا بد است
آن چنان باشد که انگشت چهار   نه‌بسختی نه‌بسستی وا گوزار
نبض او اگر چهد دیرو قوی   علت از خون است یار معنوی
با حجامت یا بفصدش چاره‌ساز   یا بدارو خون او آواره‌ساز
وریه جنبد نبض اورا دیروسست   بلغم اش غالب بود آی یارچست
تاتوانی چیز های گرم ده   وزبوارد مدتی پهریزده

مێژوی وەفاتی مەلا ئەحمەد ڕۆژبەیانی (١)

مێژوی شەهید بونی مەلا ئەحمەدی ڕۆژبەیانی – فەرقان – ساڵی(١٣٥٢)ی کۆچی.

بسازکون غدار زخمها خوردیم
شبان عمر بماتم بروز آوردیم
جریحها سامی مخلوق مهلك
قبول کرده به جان بەدل نیازردیم
ولی جریحەی جان سوز افضل علما
چونان که در خبر آمد زماتمش مردیم
غرض زماتم احمد شهید فرقانی ست
که علم برتر ازان بود ماگمان بردیم
تنم غصه چو نون است اشك خون جیحون
که مول مول زده استیم غوطها خوردیم
چون موج بحر سرشکم ره خیالم بست
علاج کار به ملاح عقل آوردیم
سؤال کردەشد از عقل رحلتش فرمود
جهان گریست چو ما او بگور بسپاردیم

١- مەلا ئەحمەد گەورەی ڕۆژبەیانی (١٨٧٠) لە فەرقان لە دایك بوە، یەکێکە لە زانا گەورەکانی کوردستان، ماوەیەکی زۆر مودەریس دەبێت لە مزگەوتی سلێمانی لە حکومەتی شێخ مەحمودی نەمر، لە ساڵی (١٩٣٤) لە فەرقان شەهیدکرا.

مێژووی وەفاتی رەفیق ئەفەندی خادم السجادە سالی[1] (١٣٥٥ ك-١٩٣٥ز)

حیف آن نادر رەفیق أرما گشت نهان
آفتاب عالم آرابود بر أهل جهان
خادم السجادە پیغمبر آخر زمان
غبطة بخشای گروه عالمان و زاهدان
آن چونان در أنجمی أفتاد نالان و فغان
اندر إن دنیا علامات قیامت شد عیان
با دل غمگین آهی آتشین و چشم أشکبار
کی کُجا دانم توانم شرح داد آین داستان
روز رحلت (صابری) أز هاتف غیبی شنید
جان خادم یاحبیب حق قرین دان زجنان

---

١ - رەفیق ئەفەندی خادم سوجادە: محەمەد رەفیق حاجی ئەمین حاجی مەلا محەمەد مەلا سەعیدی (خادم سوجادە)یە، (١٨٦٦ز) لە کۆیە هاتووەتە دونیاوە، خوێندنی لای مامۆستایانی کەرکوك تەواو کردووە، ئیجازەی زانستی لای مامۆستا عەلی حیکمەت سیامەنسوری وەرگرتووە، لە سالی (١٩٢٤)ی زاینی بە نوێنەری کەرکوك لە پەرلەمانی پاشایەتی عیراق هەلبژێردراوە (١٩٣٦ز) کۆچی دوایی کردووە.

مێژووی لە دونیا دەرچوونی باپیری خۆی

شێخ مەحمودی قطبی شۆڕیجەیی[1] (١٣١٤ك- ١٨٩٧ ز)

بدان سانم غم أندر زد آتش
نپندارم که نیشاند فراتش

بهر دل لشکر غم خیمه أنداخت
ضرورت رفت بربندد نیشاطش

اگر چی شعر دل کش برنخیزد
از آندل غم براند بساطش

ولیکن می چهد از آشیانه
تیز روی چون بگیرد گردش أتش

غرض زین غم وفات شیخ محمود
برون أز حدی أوصاف أست زآتش

---

[1] – شێخ مەحمودی (قوتب)ی شۆڕجەی بەرزنجی شێخ عبدالرحمن شێخ عەبدولعەزیز شێخ محێەدینی کەرکوك، (١٨٣٦ز) لە دێی (وەسمانلەکە) لە ناوچەی قەرەحەسەن هاتووەتە دونیاوە، خوێندنی لە مزگەوتی نائب لە کەرکوك لای مامۆستا مەلا محمدی قرگەیی تەواو کردووە، شەش کتێبی داناوە، گرنگترینی ئەو کتێبانە (بحر و لئەنساب)ە کە بە زمانی فارسی نووسیویێتیوە، وەرگێڕدراوەتە سەر زمانی عەرەبی و کوردی، لە ساڵی (١٨٧٧ز)، شێخ مەحمود سەرکردایەتی (٢٥٠) سواری کردووە و چووە بۆ جیهاد دژی دەوڵەتی روسیا و تا دەگەنە یریڤان پایتەختی ئەرمینیا، لە ساڵی (١٨٩٧ز) لە گوندی شۆڕجە کۆچی دوایی کردووە و هەر لەوێ بە خاك سپێردراوە.

که کمتر وصفیش أز مورد ملخ بیش
خلائق روز و شب گیرد سماطش
چون زین محنت سرا جانش برا آشفت
أجل بو سید دامانی حیاتش
روان شد جان باکش سوی جنت
جون آز زند ان قالب شود نجاتش(١)
بیامد هاتفی أز عالمی غیب
بگفتا حبذا جنت و براتش
کسی کوجز رضا أی حق بجوید
همین باشد جزای صالحاتش
همان بمختصر سازیم دفتر
مبادا رخنه أفتد در نکاتش
سؤال أز عقل کردیم رحلتش را
جوابم داد بعد أز التفاتش
چوجان دا شت سید داغی جانان
بسوی هو بردنش ناشطاطش

---

[١] – ئەم بەیتە لە چاپی دوەمدا نەنوسراوەتەوە

مێژووی لە دونیا دەرچوونی سەید محەممەد جەباری[1] (١٣٥٤ ک-١٩٣٥ز)

آن جور که با آل نبی دور زمان کرد
با برگ گول تازه مگر باد خزان کرد
ماه رمضان آمدو بر خلق فرحناك
که بخت ما این رمضانرا مرضان کرد
این شب رمضان است همه شمع فروزان
حکم ازل شمع کوش ما رمضان کرد
آن خار که درچشم عدو بود بر آورد
در قلب ستمدیده ما باز نهان کرد
ما ازستم دوست نناليم وليكن...
روباه عدو برسری ما شیر ژیان کرد
بسیار چشیدیمو غم و ماتم أیام..
آما نه چنین باز اپر در دلو جان کرد
کمگشته ز ما اشجع سادات دریغا
او رفتو بسی قامت ما همچون کمان کرد

---

[1] سەید محەمەد سەید سەمەد: سەرداری هۆزی جەباریە، هەڵوێستی زۆری دلێرانەی نیشتمانی هەیە، یەکێکە لەو کەسانەی کە بەردەوام خۆی و هۆزەکەی پاڵپشتی شێخ مەحمود بوون دژی ئینگلیز، یەکێك لە کورەکانی لە ساڵی (١٩١٩) لە شەڕی دەربەند بازیان شەهید ئەبێت (١٩٣٥ز).

این ظلم نه از ماو شُما کرد بتنها
تاهست جهان بادیگران نیز همان کرد
جز صبرو تحمل نبود چاره برادر..
تقدیر بتدبیر شُما رد نتوان کرد
دیدند هلال رمضان‌و لوله بر خاست
بر روحی محمد صلوات خلق عیان کرد
این گفت شب رحلت او (صابری) غمگین
(هنگامی) عشا مردن بجان قصد جنان کرد

در جواب نامه‌و ملا عبد المجید قطب(١) (١٣٤٦ ك- ١٩٢٦ ز)

أی بیادت در دلم پیوسته چون سور است عید
غرەی شهری رجب پیك آمدو دل آرمید
مدتی بود از فراقت مرغ جانم می تپید
از سروش عالم غیبم بگوش وجان رسید
بخ بخ این عیش ونشاط وحبذا نعم البرید
یار این شادی برات‌و قدر باشد یاکه عید

---

١ –مەلا مەجیدی قوتب: کوری مەلا مەردان لە عەشیرەتی شێخ بزێنیە (١٩٠٦) لە کەرکوك لە دایك بوە، خوێندنی لە خزمەتی مامۆستایانی کەرکوك تەواو کردوە، ئیجازەی لە مەلا ناصح سیامەنسوری وەرگرتوە، زمانی عەرەبی و کوردی و تورکی و فارسی بە باشی زانیوە، لە مزگەوتی شێخ نوری و حاجی خەلیل ئاغا و حیدر پاشا مەلایەتی کردوە، بەڕێوەبەری مەدرەسەی نیزامی ئەبێت ماوەیەك پاشان ئەبێتە بەڕێوەبەری (معهد اسلامی) سالّی(١٩٦٤) وە تاکو(١٩٧٥)، دوای ئەوە ئەبێتە ئیمام و خەتیب لە مزگەوتی (نعمان الجدید) وە (رئیسی علمای کەرکوك) لە(٢٦ / ٤ / ١٩٨٦)کۆچی دوایی کرد.

ویزلرم عبد المجید مکتوب کز بولدی وصول
شادمان گشتم بیرون لز حد اوهام عقول
از خدا خواهم بجاه آل‌و اصحاب رسول
جمله آمالت بود در حیبزو قیدی حصول
در فصول اربعه یک روز ننشینی ملول
شب برات‌و قدر باشد روز عمرت هم چو عید

حوسن خط شایسته‌ی تحسین‌و نظم اش دل پزیر
نکته های جان فزایش خوشتر از عطرو عبیر
هم چو (القوه علی وجه ابی یأتی بصیر)
گرچی مصر دل زجوع دوریت شدنیمه سیر
لیك از گرمی شوقت تا بجانم چون سعیر
حملها آرد هنوز نعرهء هل من مزید

گرچی از دنیا نداریم از شما محبوب تر
چون ندارم دست که هردم شوم محبوب تر
از عطاهای خدا نیست از دوعاها خو بتر
خواهمت پیش همه هردم شوی مرغوب تر
تاکه نالد رعدو گرید ابرو روید چوبتر
تا جهان باقی بود یا رب به قرآن مجید

صابری صد کاشکی کرکوك می بودی مــقام
نکته های دل پزیرت می شنیدم صبحو شام
گاه در ایوانی مسجد گاه دیگر سطح بــام
باقی ازما بر پدر فــرمـــان تبلیغ ســــلام
چشم محمودو مـــحمد بـــوس دارم والسلام
حـفظتان سازد خدا از شـــر جبار عنیــد

خورشید جمال

ای که خورشید جمالت هردو دنیا را ســــراج
وی به احسانو نـــوالت هــردو عـــالم احتیاج
هرکس را بر دولت دیدار حسنت راه یـــافت
ننگرد در مـــاسوی الا چـــو نقد بـــی رواج
مـــهر حسنت در دل مـــا ثابتو غـــم محو شد
زان نیـــا شد در دلم جـــز خـــرمی و ابتهاج
در دل و جـــانم بجانــــب مـــن خوشتر بـــود
جـــور تــــو از طلعتـــی مهتاب در شبهای داج
عاشق از سودای عشقت دائما در جوست جو
هم چو روز عید بهر طواف کعبه سعی حاج
از ثریـا تـأثری بــالای ان زیـــــر آن
هـرچ مخلوقست جمله بـــاتو دارد احتیاج

بس چو ابراهیم ادهم بهر طواف کعبه ات
سلطنت بگذاشتند پادشاهان تختو تاج

سر زفرمان خطت هرکس بیرون سازد شها
هم سواد الوجه فی الدارین فرطی احتیاج

شهسوارم اسپ تا زیرا در میدان رود
نه عرب با او براید نه کورد با تیرو قاج

وی که پایت بسر شاهان عالم هم چوتاج
ای که حُسن آفتابت هر دوگیتی را سراج

کی بود یا رب ببینم روی خوبش نا گهان
رخ نماید چون قمررا در ابر شبهای داج

عاشقان بیمار جویان سر نهاده بر رهت
تاکه پا بر فرقشان مالی همین باشد علاج

آفتاب حسن تو چون سایه بر (صابر) فکند
شوقی دلدا پدید آمد هزاران ابتهاج

أی لاله رخ‌و غونچه لب‌و شوخ شکرراز
وی یاد تو مارا همه‌شب مونس وهمراز

تادیده بماند رخت دیده‌ی مردوم
تا نوع بشر دردو جیهان چشم کندباز

تا شمس‌و قمر بر فلك نورفشانند
بر گردی رخ شمع تو پروانه‌ی جانباز

تا دردو مرض در رود از دل‌و جانها
تا خنده زدی جمله دواکردی باعجاز

اندر نظرش سرمه چه‌نام است کسیرا
کاش خاك رهت دیده‌ی او گشته جلاساز

از غونچه‌ی گولزار رخت موهبتی کن
تا بلبل بیچاره‌ی دل لابه کند باز

در حسرتم ان دیده‌ی فتان که همیشه
ان چیست که درخشم کند معرکه اغاز

(صابر) تومپندار از ان چشم رهائی
تی هوی دلت درشده در مخلب شاباز

ز هجرانت چ نوسیم که در دفتر نمی گنجد
چو بوی عود هندیرا که در مجمر نمی گنجد
اگر باور نمیداری بخوان (المال لم یشبه)
که خورشید جهان ارا به کشوردر نمی گنجد
اگر شیخ‌و اگر شابی وگر خورشید مهتابی
بفرمان‌و رضای دوست کوشیدن شوی امجد
درون اینه صورتی خودرا تماشاکن
که مویت شیرو دل چوقیرو عومرت شود ابجد
زدل پرسید پیری رونق عهد شبابیرا
بگفت از دیده پرسی اینرا اگر مردم نمی رنجد
ز آندوهی دلی محزون نشته مردمان درخون
نه اکنون است این قانون مجاز اند ابابجد
اگرچی میوه‌ها بسیار است (صابر) دراین بازار
بغیراز نیك انهارا ترازو برنمی سنجد

مێژوی لە دونیا دەرچونی صابری

مامۆستا عبد المجید قطب دایناوە

شیخ نجم الدین عالی همت زهرانسب
حـاتم اهل زمان بـود خـاتم اهـل ادب
شاعرو دانا ادیبو محترم عـالی جناب
مجلس آرا مرجع شاهو گدا در روزوشـب
از دعای مستجابو از دوای پـر اثـر
هیچ سستـی را نداند در ادای مـا وجـب
گفت تاریخ وفاتش یـار أو عبد المجید
شیخ نجم الدین عند الحق فی قصر الرحب

پاشکۆی

دیوانی صابری

مفردات صابری- تاکە بەیت

١. نەتەوایەتی

صابری کوردە حەکیمانە هونەر ئەنوێنێ
هونەرت زشتە ئەگەر تازیە یا پەهلەویە

****

کەرەنێر(١) حاکمی ئیسلامو کەریم بەگ چەتەبێ
حالی ئەم میلەتە کوردە ئەبێ ئەم زیلەتەبێ

****

ئەم جا دەنووسم عەریزەی کوردی
بەلکو تەواو بێ بە دەستوبردی

٢. وەسف و دڵداری

ئەی بەسورەت ماهی تابانو بەبالا عەرعەری
ئەی برۆت شمشێری بڕانو بە موژگان نەشتەری
ئەی غەزالو کەو لە چاو رۆینت شەرمەندەیە
سامری حەیرانی چاوی تۆیە بۆ جادو گەری
تا نەخۆشی چاوی تۆ بم سەد حەکیمم بێتەسەر
سا بە چاوی تۆ قەسەم سەرسامن سوکو سەرسەری

****

کوشتەی ئەو شۆخە بێ دینە بناسن قاتلم
هەرسەری تیری موژەی خوێنی هەزاری پێوەیە

---

١ – مەبەست لە کۆلۆنێلێکی ئنگلیزە کە کاربەدەستو حاکم بووە.

ئەو بە لەفضی نەرمو شیرین بانگی کردم صابری
من وەکو فەرهاد نالانم وەم لەو کێوەیە

*****

یاری من عادەتی مانەندی قەمەر شەوڕەوییە
دابو سونەتی من بۆیە بەشەو بێ خەویە

******

لە حالّی من دەپرسی بۆچ وا غەمگینو شادمانم
دەمێ حازر دەمێ غائب دەمێ نزیك دەمێ دوری

****

ئەگەر چی دڵ گرفتارە بەدوای زلّفی زنجیرت
بحمد الله خەیالّی جەنەتی حوسنت زیافەتمە

******

پەنا بەخوا لە فیتنەی چاوی یارم وا لە پارێزە
بەچە ترساوی ئەو ترسا بەچەم[1] ماموری ئینگلیزە

۲. ئاینی

ئەی خودای حالّزانو عالیمی سیڕی نیهات
تابەکەی حەسرەت بکێشم تۆی خەبیری حالّزان
تۆکە ڕەزاقی حەقیقیت لێت عەیانە حالّی من
سا پەناهم هەر بەتۆیە ڕەبی حەیو موستەعان

****

---

[1] -واتە بەچکەی گاور

شەمەیە اعجازو ارصاڵ جەمیلی ئەو بەس
تۆ بزان هەرکەسێ دانایە حەرفێکی بەس

****

ئومەتو ئەتباعی ئەو خاسن بەڕێی خاسا ئەڕۆن
ئەی تەریقی عام مەچۆ ڕێگەی عەوام بۆ نان و ڕۆن

*****

صابری ئالی عەبا وا چاکە نەفسی ئاڵدە بێ
زیوی قەلبی قاڵ دەبێ فرمێسکی ئەوسا ئاڵ دەبێ

****

دەس بە لوقمەی شوبهە دارو دەم بە بسم الله چیە
کوفری مەحزە شوبهە بۆ ناوی خودای بێ نیاز

****

ئەگەر عەشقت حەقیقەت بێ مورادت شاهی لەولاکە
وەرە تەکبیری ئەم لاکە مەچۆ نزیکی ئەولاکە

٤. کۆمەڵایەتی

وەرە تۆ سەبرو وەفا فێربە لەگا جوتو سەگ
ئەوە حەماڵی جەفا ئەم بۆ وەفا عەو عەوریە

****

غەم نەتۆمی دەرون جەم بیەن سەف سەف
ئاخ پەی زێڕو بەم چەنگ و نای و دەف

تخمیس (صابری) لەسەر شیعری (مەحوی)

دڵم خەستەی فیراقی موتریبی شیرین نەوابێ زوو
تەبیبا دەستی دامانی تۆ قەندە گولابێ زوو
دەترسم چەرخی دەوران بکا هەم ئینقلابێ زوو
لەپڕ پەردەی ئەجەل بۆ شیشەی عومرم نەوابێ زوو
فیراقم دەست و بردێ ساقیا جامێ شەرابێ زوو

*****

(بیاض)ی داستانی ئەم "عجوز"ە سەریەسەر کەتنە
لە ئادەم تاکو نون هەرچی دەنوسی شەرحی ئەو مەتنە
شەوی سەد شوو دەکا ئەو زانیە زانی بەیەک -بطن- ە
چیە دنیا ژنێکە هەر شەوێ سک پڕ بەسەد فیتنە
سبەینێ زو بە خوێنی جەرگی ئەهلی دڵ دەکا بێزوو

تقریض (صابری) لە لایەن مامۆستای پایەبەرز (مامۆستا مەلا عەبدولکەریمی مودەڕیس)

بسم الله الرحمن الرحیم

الحمد لله رب العالمین والصلاه والسلام علی سید الاولین والأخرین وخاتم النبیین والمرسلین والمبعوث رحمه للعالمین وشفیعا للمذنبین سیدنا محمد اکرم الخلائق اجمعین وعلی آله وأصحابه والتابعین له بإحسان الی یوم الدین وبعد:

براکان پێویستە لە پێش پێشکەش کردنی تقریضي ئەم دیوانە جوانە چەن شتێ بزانن:
ئەدەب چییە – شعر چییە – صابری کێیە.

ئەدەب: بە مەعنای ڕاگرتنی سنوری وتارو کردارە، وە بە زمانی عەرەبی: الأدب رعایه حدود الاشیاء

جا هەر ئادەمیزادێ وتاری بە ئیعتبار بوو وە کردارو کاری دوور بوو لە ڕەخنەی شەرعی و عورفی ئەو کاتە ئەو کەسە بە ئەدیب دەناسرێ لە عورفی عاما، وە لە عورفی خاصی نووسەرانا هەر کەسێ وتاری، پەخشانی، هۆنراوەی بە سوود بوو ئەوە ئەدیبە.

شیعر: لە لوغەتا عیلم و شعوورە، زانیاری و تێگەیشتن و پەیبردنە بە کاکڵەی کار و وتار، لە عورفی ئەهلی ئەدەبا بریتیە لە وتاری هۆنراوەیی وەها کە لە کانگای دڵەوە دەرچێ بۆ دەربڕینی ئیشتیاق و غەرام بۆ بینینی دولبەر و نازدار، یا دەربڕینی مەینەت و ئازارێکی نەفسی و لەپێشنامەدەیی ڕۆژگارا، وەیا ئامۆژگاری شەخصێکی نەزان یان کۆمەڵێکی پاشکەوتوو لە عێل بۆ ئەوەی تێکۆشن و ڕێگە ببڕن و بە ئامانجی خۆیان بگەن، وە بۆ گەلێ کەس لە گەلێ جارا شیعر بورکانی نەفسی ئینسانە کە هەڵئەچێ بۆ بەیانی حیکمەت ومەعریفەت و پێگەیاندنی کۆمەڵ.

ئەم شیعرە کە لەم بابەتانەیا صەرف بکرێ زۆر مەمدوح و مەرغوبە وە ئەگەر لە تانە و تەشەر و جنێو فرۆشی و عەیبدارکردنی خەڵکیدا بوترێ یا بۆ مەدح و سەنای بێ جێگە و

بێ مەغزابێ ئەوا شیعرەکانی عەیب و قصورە وە مەشغول بوون بەو شیعرانەوە حەرام و تاوانبارییە و نا پەسەندە.

جا لە بەر ئەوە شیعر (هۆنراوە) زۆربەی بە درۆی دەروونی و مەدحی روحی بێ ئەساس پەیدا ئەبێ وە پەیوەستە بە وەزن و قافیە و ئارائیوە زەحمەت کێشان بۆ رێکخستنی غەزەلی یان قەصدێکی ئەبێ ، خوا فەرمویەتی ﴿وما علمناة الشعر وما ينبغي له إن هو إلا ذكر و قرآن مبين﴾ وە لە حەقیقەتدا ئەو شیعرە ناشرینانە مەرغوب تەبیعەتی عامەیە لە گومراهان، خوا فەرموویەتی ﴿ والشعراء يتبعهم الغاوون، ألم تر أنهم في كل واد يهيمون وأنهم يقولون ما لا يفعلون ﴾ ئەگەر نا شیعرێ کە لە کاکڵەی شعوور ساغ و سەلیمەوە دەرچێ و باسی حکمەت بکا و ئادەمیزاد تەمێ بکا ئەوە زۆر باشە و بەسوودە بوونی، حەزرەت محەمەد (ص) فەرمویەتی: (إن من الشعر لحكمه)، والحاصل شیعر چەکی دەستی ئەدیبە ئەگەر بۆ حیکمەت بێ نەجیب و حەبیبە و ئەگەر بۆ زەحمەت بێ مەکروهی تەبعە و حەرامە لە دینی ئیسلامدا.

صابری کێیە؟

صابری ناز ناوە بۆ شێخ نەجمەدین کوڕی شێخ عەبدولڕەحمان کوڕی شێخ مەحمودی قوتب لە نەوەی خوالێخۆشبوو حەزرەتی شێخ محێدین کوڕی قوتبی عارفین ذو الجناحین شێخ حەسەنی گڵەزەردەیە کە یەکە مەردی مەیدانی عیلم و ئیصلاح و ئیرشاد بووە، ئەم زاتانە لە نەتەوەی شێخ عیسای بەرزنجین کە لە خاڵصەی نەوەی ئیمام موسای کازمن رەزای خوایان لێبێت هەموویان.

صابری ئینسانێکی بە مەغز و خاوەن مەعرفەت، سەرچاوەی حیکمەت بووە، وتارەکانی پەخشان و شیعر هەموو بریتین لە ئامۆژگاری چینی ئادەمیزاد ی هاونیشتیمان بووە.

شیعرەکانی لە شعووری ئیسلامی و ئینسانی، لە سینەی ئینسانی رەبانی و روحانییەو دەرچووە، ئینسانێ وا نەبووە کە بە زۆر وشە لە گەڵ وشەدا رێکبخا، بەڵکو تەبعی وەکو

سەرچاوەی ئاوی ڕەوان بووە، صابری نەگەڕاوە بە دوای قافیە دا بەڵکو قافیە بە شوێنی ئەمدا گەڕاوە.

دروستە بڵێی صابری و شێخ ڕەزا مەشهوور دوو لفانەن و بەیەك سك لە دایكی ئەدەب دەرچوون، بەڵام اختلافی زەمان ئەو دوو لفانەیەی جیاكردونەتەوە، صابری بە شوێنی تاریفی خەت و خاڵ و قەد وباڵای شمشاڵدا نەگەڕاوە، عاشقی زینەت و جەمالی زاهری نەبووە، و بە شوێنی مەدح وسەنای ئەهلی دنیادا نەگەڕاوە بۆیاری دونیایی، چونكە زۆر عەزیز النفس و خاوەنی شەهامەت بووە، وە بەشوێنی واتە ڕێكخستن و نوكتە بازی و جناس و طباقدا نەگەڕاوە، ئەگەر شتێكی وا لە شیعرەكانیدا هاتبێ ئەوا سەیلان و هێرشی دەروونی بووە.

صابری دیوانەكەی یا أظهاري ئەسەف بۆ خۆی لە سەر رابوردنی عومری و نەگەیشتنی بە ئامانج، ویا بۆ تەرغیب دانی هاونیشتمانی لە سەر كەسبی مەعریفەت، یا سەرزەنشتی شێخی ناتەواو و مەلای بێ اقدام و هەنگاو یا ستەمكاری بەد كردار، یا بەچكە دەوڵەمەندی سەرخۆشی بەدكار و بەدكردار بووە، بانگی كردوون بۆ لای حەقیقەت و بۆ خزمەتی شەریعەت و نەشری أخلاص و ئادابی تەریقەت بوون، من وا ئەزانم صابری هەموو شعری شعری جوان بوون، بەڵام برێكیان ئاڵتوون و هەندێكیان زیو و هەندێ ئاسن بوون، یانی طەبەقات هەیە بۆ شیعرەكانی، گەلێكیان ئەوەندە بەقیمەت و بەنرخە پێویستە ئینسانی فامیدە بیكاتە بەر و ڕەفتاریان پێ بكا، كاشكێ هەموو قطرێكی ئەم نیشتمانە یەكێكی وەكو صابری ئەبوو، هەتا ئەم كۆمەڵە غافڵە بێ خەبەرەیان ئاگادار بكردایەتەوە، لە نووستنی غەفڵەتو بەدبەختی و ڕوویان بكردایە لە شا ڕێگەی سەعادەت و پیرۆزی.

ئەگەر لە سەر هەر واتەیەك كە بە نیسبەت صابری وتمان، شیعرێ لە شیعرەكانی بكەین بە دەلیل، پێویستە كە لە باتی ئەم پێشەكییە كتێبێ بنووسین، خۆزگەم بەو كەسەی كە ئەم دیوانەی صابری لە بەر ئەكا وبە شیعرەكانی شعووری خۆی تیژ ئەكا.

شیعری صابری شعووری مەردە
هەر کەس تێبگا ئەو کەسە فەردە
ڕەفتاری پێکرد مەردی مەیدانە
لێی دوورکەوتەوە حەیوانی هەردە
شادین لە بۆ دڵ کەپێی دڵشاد بێ
بۆ ناساغی ڕووح دەرمانی دەردە
بۆ چی ناڕوانیت بۆ جۆشی دڵی
شەرارەی نارە یا ئاهی سەردە
یا خوا صابری پایەت عالی بێ
دوریی لە هەرچی غوبار و گەردە
لە شۆڕیجەدا ئاوی وا شیرین
هەر خاصەی هێزی قادری فەردە
نامی بە فیدای مەردانی حەق بێ
لە ڕووبوونەوە لە بگرە و بەردە
ئەمجار سەلامم بۆ ڕوحی بەرزت
بۆ شیعرەکانت غەزەل یا فەردە

١.غەزەلی صابری کە تەخمیس کراوە لە لایەن (جاهد)ەوە؛

وەفای یارێکی دڵسۆزم بە یەك دوو مەرحەبا نادەم
نەخۆش بووم گەر بپرسی لێم بە دەرمان و شفا نادەم
جەفا ئەی یار گەر نەبڕی لێم بە هیچ خۆش و سەفا نادەم
کڵاوی سەر دڕاوی خۆم بە تاجی پادشا نادەم
کەلاوەی دووکەلاوی خۆم بە قەسر و گەنجی شا نادەم

……………………

که خۆم سەرلەشکری یاریم بە خۆم چی ڕوتبە و قایش
لە دەورم خێوەتی غەم هەڵکرابێ تیپ و ئالایش
دڵم ناچێ لە بۆی دەستمکەوێ دەوڵەت بە خۆڕایش
پلاوی سەر بە کشمیشی فەقیری یەعنی ئاسایش
خودا بیدا لەمەولا ڕوو بە ترشی و شۆربا نادەم

……………………

بڵێن بەو شۆخە ئەم پەردەی لە سەر ڕوو چاکە نەدڕێنێ
وەلامی خۆشی و شادی ئەگەر پێی ماوە بۆم بێنێ
ئەوا هاتم حیسابێکی لە گەڵ من مابێ بیستێنێ
کەلاوی خۆم بەدەستی خۆی کولاوم لێ بپەڕژێنێ
ئیتر حاشا و کەللا دەس لە داوێنی سەبا نادەم

……………………

لە دەس خۆت بۆ ئەدەی من هەرزەمانێ جێگەو ڕێتم
لە یادم هەر ئەمێنێ من هەر وەقت من هەر تەما پێتم
ئەگەر تۆ نانی تەندوری منیش هەوێن و هەم خوێتم
بە خوێنی جیفە بەرگی زاهدی ئالودەکەم شێتم
بە تەوفیقی خودا دینم بە دوو نان و کەوا نادەم

……………………

لە ڕێگەی عەشق و سەودایی نەناڵێنی و کەر نەگری
لە بۆ تەحلیقی ئامالت نەدەی هەڵمەت لە بۆی نەمری
عەزاب و ئەزیەتو محنەت لە (جاهید) تۆزێ وەرنەگری
کلیلی (صابری) قاپی هەموو مەقصودێ هەڵدەگرێ
بحمد الله بە دەس گرتوومە ڕەنجی خۆم بە بانادەم

٢.غەزەلی صابری تەخمیس کراوە لەلایەن جاهیدەوە لە ١٩٦٨/٢/١٠ لە دێی شۆڕیجە.

وجودی ناوجودی من لە خزمەت دەرکرا چیبکەم
شەهادەی شێتی‌و مەستی بەناحەق پێم درا چیبکەم
بەرەڵا بونی دەشتو دەر لەبۆ من داندرا چیبکەم
خودا هاوارە ئەم شەو دولبەرم لێ دابڕا چیبکەم
شەرارەی ئاگری دوری لە سینەم هەڵگڕا چیبکەم
****

ئەمەندە ناتەوانو سەر بە ئێشو دڵ خەفەت بارم
تەبیب پێی ناکرێ وەڵڵا عیلاجی نالەیی زارم
کزومات و غەریب و بێ کەس و بێ هەمدەم و چارم
لەبەر دەردو غەمی یارم نەخۆش و خانە بێزارم
وەکو مەجنون دڵم بۆ چۆڵو سەحرا هەڵفرا چیبکەم
****

لەسەد سەودا سەر و شەیدا حیسابی عاشقی پرسیم
لەسەد فەرهادو مەجنونیش وەرم گرت دەرسو هەم تەعلیم
نەبوم رزگار مەگەر وابو نەسیبو بەختو هەم تەقسیم
خودا رۆژی ئەزەل گریان و قوڕ پێوانی پێ بەخشیم
بە ئەمری حەق و جودم هەڵنەکێشم لەم قوڕا چیبکەم
****

ژیانم چو بەسەر چیبکەم نیە چارەم بە مەئیوسی
فەلەك سەت نەوعە خۆی گۆڕی وەکو ئەشکالی تاووسی
لەناو بەحری غەما غەرقم بەمەحکومی و مەحبوسی

قەڵەم ڕۆژی ئەزەل بۆ ئێمە هەر دەردو غەمی نووسی
هەمو ڕۆژ گەر نەناڵێنم شەوانی بێ چرا چیبکەم

****

لەسەر ئەم حاڵەتەی خۆشم ژیانی خۆم بەکەس نادەم
ڕەقیب باسەرکەوێ بۆ من کە خوا نەیخاتو من نایخەم
نەفس سەد ئارەزووکاتن عەقڵ نەیبات و من نایبەم
قسەی بێ فایدەو بێجێ زەرورەت پێم نەکا نایکەم
ئەگەر گریەو فغان ناکەم کە ئارامم بڕا چیبکەم

****

بەهارە دەشت و دەر ڕازاوە بولبول وا لە ئیقباڵە
مەحاڵە پایە بوسی گوڵ بکەم بەم وەزعو ئەحواڵە
نەتیجەی عاشقی هەر ڕوت و پەڕپوتو عەدەم حاڵە
هەمو عالەم بە بەرگی جەژنەوە سەرمەستو خۆشحاڵە
ئەگەر قانع نەبم (صابر) لە نێو بەرگی شڕا چیبکەم

****

قەناعەت کەنزە بۆ (جامید) هەژاری هەر بەسەر چاوان
چە دەخلم پێیە بۆ عالەم ئەگەر شایی بێ یا سەیران
نەبو جارێ هەواڵی من بپرسێ یارەکەی جاران
نەگەییە دامەنی حوسنی هەناسەی صابری یاران
لە دونیادا بە بەدناوی کەمن زەنگم زڕا چیبکەم

جامید تەکیەی شۆرجە ١٩٦٨/٢/١٥ز

شیعری مەلا محەمەد شاتری(١)
بۆ دەرچوونی دیوانی صابری

دیوانی صابریم بە رویێ کەوتە دەس
زەوقی نییە ئەگەر نەیسێنێ هەر کەس
ئافەرین بۆ ئەو کەسە، ئەم دوڕەی لە ناو خستە دەر
ماوەی ئەدا بێ مایە بمایە سەرنگون و بێ خەبەر
دەلیلە صابری بۆ ئەوانە وا لە رێ دەرچوون
بەڵێ وایە خوا فەرمووی (وبالنجم هم یهتدون)
ئەجمی صابر وەک گەلاوێژ پرشنگ ئەدا
دای لە زەرعی دڵ خۆی بە خۆی ئەدا نەدا
پرچ و مێزەر، ریشی پانیش تۆ فڕێدە بۆ پەنا
بۆ دڵی فەرموو ئیشارە شاهی لولا ما هنا
لە ریشەی صاف دڵ شیعرەکانی هۆنیە
بێگەرد و خاوێنە هەم بیخوێنە بێ خوێ نیە
صابری، شاتر نیە خۆ لە وەسفی تۆدا شاتری
تۆ کە نەجلی شا شەهیدی بێشک لە شاهان شاتری

مەلا محەمەد شاتری
ئیمام و خەتیب لە مزگەوتی نورالدین
شۆرجە – کەرکوک – ١٩٧٠

١- شاتری یەکێکە لە تیرەکانی جاف زیاتر لە ناوچەی کلری بوونیان هەیە.

پێڕست

بابەت	لاپەڕە
پێشەکی چاپی چوارەم	٤
صابری یا دەلاسەرەوا......	٥
سەرەتا......	٨
صابری.....	١٢
ژیانی باوک و باپیرانی صابری....	١٦
پەیمان....	١٧
بە بالا بوون......	١٩
بە یادی : جەنابی شێخ ئەحمەدی صابری....	٢٠
تەقریض....	٢١
شێخ عەبدولڕەحمان.... ئەتا...	٢٢
كلمة.. للفضيلة الأستاذ عبدالمجيد القطب...	٢٤
سەرگوزەشتەی صابری....	٢٦
تکا	٢٨
بۆ گەورەیی یەزدان....	٢٩
الله...	٣١
سنایانی پێغەمبەر(د.خ).....	٣٢
پیتی ئەلف (أ).. ئەسیری "صبح"ی دەم.....	٣٣
ئومێدی دڵ.....	٣٤
خەریبە و خۆشە.....	٣٥
دەردی دڵ....	٣٦
پەیامێ بۆ موسڵمانان....	٣٧
بێ ئیمەتی دونیا....	٣٨
خۆی.....	٣٩
یار ئەبێ چۆن بێ..؟!.....	٣٩
بایەکە پێیە..	٤٠
خۆت بناسە....	٤١
سکالا؟.....	٤٢
شەوانی یار.....	٤٣
چاوی یار....	٤٤
بووکی دونیا....	٤٥
چاوەڕوانی.....	٤٦
پیتی بێ (ب).. گلەیی سی ئیقال....	٤٧
چەندانی ڕووی یاری من....	٤٨
بۆچی بێ سوچ و خەتا وا ئەسکرانی...	٤٩
نووسینی دوایی...	٥٠
پیتی (ت).. بە خێوەتی خۆشەویستە...	٥١
ماڵەکانی سەیانی چاوم...	٥٢
گریان و جێژوانی بە یادان...	٥٣
نیگا مەست و بیمارم...	٥٥
بۆ خودا....	٥٦
پیتی (ج).. شەوانی جەمالی..	٥٧
هاوار...	٥٨
پیتی(ح)،(خ)،(د)،(ر).. خەمی بە شێوەی لە مەحبوبان	٥٩
هیلاک...	٦٠
نیگاهی تاڵ...	٦١
نووری جەمالت....	٦٢
عەشقی یاری ڕووپاک....	٦٣
بە ئەسەدی گرفتارم....	٦٤
گرفتارم...	٦٥
ئەوێنە پێیە..	٦٥
تا یەکێی....	٦٦
پەشێمانی....	٦٧
ناسۆراوی...	٦٨
پیتی (ز)، (ژ).. یاری لەیلا...	٧٠
دوابەری عیشقی فیراقی...	٧١
بە مەخسەدی گەیشتان...	٧٢
چاوی بازی...	٧٣
چاو و دڵ ڕژانن و شادە...	٧٤
گۆڕانی دڵ لە ترسی چاوت چۆن ئەما...	٧٥
لە سەفەر هاتەوە...	٧٦
هاوار لە داوی ئەفعی پێچی...	٧٨
ئەی پرتەوی حوسنت....	٧٩
ئازارم مەدە....	٨٠
شەمم شادیە.....	٨١
پیتی (ش)، (س).. پەرێشانم	٨٢
چاوی گەلاڵەکی....	٨٣
مەسیحا لەب...	٨٤
چاوەکەم سەیرێکە....	٨٥
مەرحەمەت کە پەیک ئەڵتاسی...	٨٦
ئەی ئەبەدی مەسیح ئاسا....	٨٧
پیتی (ش)... شێوەمن کە ئەی دڵ...	٨٨
ئەی شاه تەماشاکە...	٨٩
ئازارت خۆشە بە گیانم...	٩٠
چاوی ئاوە ئوڵمانی ئەخۆش....	٩١
یار عەزمی شکار ئەکا...	٩٢
دوابەر سەنگین دڵ...	٩٣
وەعدەی کەرەمە....	٩٤
پیتی(ص)،(ع)،(گ)،(م) چاوەکەس ڕەنگاری ئەبێ لە	٩٥
خواص...	٩٦
ئەی شێخە....	٩٦
سۆزان....	٩٨
بەو موسەعەل حوسنت ئەسەم...	٩٩
سالیک ئەبێ دڵی پاک بێ...	١٠٠
ڕێڵا و شەو...	١٠١
تل روحی...	١٠٢
پیتی (ع)،(ف)،(ق)،(ک)،(ل).. عاشق پیری گیانم...	١٠٣
بۆ عالی سینا...	١٠٤
عومری شیرینم لە ڕێگەی عەشقا ڕۆیی...	١٠٤
شەو کە سوڵتانی خەیاڵی...	١٠٥
ئەمری بێم...	١٠٦
گوا موسڵمانی بۆتێ چاوەم...	١٠٧
تا یەکەی لوریان سوڕێنە...	١٠٨
خۆتە یا پەری....؟!	١٠٩
شێلی ئەکێ ژن...	١١٠
چاوی خەلەسناکە...	١١١
ئەی پەری ئێستە گران...	١١٥
عاشقان...	١١٢
بیابانی دڵ....	١١٣
واکێ دڵ پەڵەی ملوە...	١١٥
عاشق و عاقڵ...	١١٦
پیتی (م)، (ن).. دڵکا کە ئەبینم ڕووی یار...	١١٧
وەرە جانا....	١١٨
مەرحەبا لە یاری شۆخ و تامی چاو...	١١٩
ڕەحمەتی خودا بۆتە دڵ...	١٢٠
گاڵتەی سەر دوایەی خۆم بە تلی پاشا ئەدەم...	١٢١
یار وتی گیانی ڕووخسارم ئەتوانم	١٢٢
چیکە...؟!	١٢٣

به چاوی مەستت...	١٢٤
خوایا هاوارە...	١٢٥
پاڕانەوە لە یەزدان....	١٢٦
چاوت بە گوناهەت وای وتم....	١٢٧
دەستێ پەنجە سەر دڵم....	١٢٨
لە هەوری دڵ...	١٢٩
شەرم و دینم دی لە شەریا...	١٢٩
پەشیمانی بەو ئەی نازەنین...	١٣١
دەشتی سینە....	١٣٢
دڵدارەکان شەرم و دینم دی ئەگریان...	١٣٣
پوختی (ق)ە (ە)... پارچە...	١٣٥
بینم کاریە ئەم شەو....	١٣٦
دڵدار و شەو...	١٣٧
دڵ....	١٣٨
ئەی نوری ڕووی پاکت...	١٤٠
ئەی دولبەرە....	١٤١
پرتەوی خورشید...	١٤١
دڵی تەنگم....	١٤٢
مەحاوی ئەلمەتی سوڵتانی...	١٤٣
چاوت...	١٤٣
ئاپەکەی قوربان...	١٤٥
حەبیبا نووری ڕوخسارت....	١٤٦
ئەسیری ڕوحم....	١٤٧
فیدای ڕووتە مانگ و خۆر...	١٤٨
ئەی پەمەنشی ڕوو ئیلتیفاتێکە....	١٤٩
زکری دڵ...	١٥٠
عاشقی نونپسکی سووتی...	١٥١
نیەدی من جێگەی ئاشتی نەمامە....	١٥٢
ئەی دڵ صابر و ڕەزابە...	١٥٣
برا شێتی بەسە....	١٥٤
مەرسی گوڵ...	١٥٥
عاشق بازی ڕاستی سەربانەوە....	١٥٦
ئەمری مەشغەت ئەی پەری...	١٥٧
ناحەسواری دنیا..!....	١٥٨
بەو چاوە کە ئیلماتە ئەمانایەکە...	١٦٠
ئەمڕۆ بۆرسە لە ئالی صابری...	١٦١
بلۆ چاو و بروت ماتیلی دەسوایە...	١٦١
کاتی بەهار...	١٦٢
ئەسیری شێخ و مەلا حیکمەت و پەندە...	١٦٣
ئەی مولکی خەنجەری ئەبرۆیە...	١٦٤
ماتەم دڵبەرا...	١٦٥
ئەی یار خۆت لە من مەلەز مەکە...	١٦٥
لەسەر پام سەروی باغی چەمەنە...	١٦٦
گەر دەمپرسی بۆچی بێ خەوم....	١٦٧
خوا کە عەقڵ و دینی لێوەرمان....	١٦٨
دڵ مەلاک...	١٦٩
ئەی جوان....	١٧٠
نووری خودا و پێغەمبەری ئاکەی...	١٧١
چاوی مەستت عالەمی مەخمور کرد...	١٧٢
ویصالت...	١٧٣
نەماتی بۆ ئەداوی زلفم...	١٧٤
خوا ئاسێن...	١٧٥
نیشانەی عاشق...	١٧٦
وێنەی ئاگر شەو...	١٧٧
سۆزی جەرگی سوتاو...	١٧٨

ئیوانی ئەمڕۆ....	١٧٩
لە کن حوکمی ئەدەبی...	١٨٠
یاری شیرین لەب...	١٨١
دەرحەق بە گەدا کەرەمت بێ	١٨١
ئاگری دووری بەرووی لە زەل و پرچی...	١٨٢
دەم پێتە دەمم یا ئەمرم....	١٨٣
صابری کەی شا ئەبێ باڵاکا....	١٨٤
موشتاقیسی چاوت...	١٨٥
هەرکەس ئاڵی یارە با وەکو پەروانە بێ...	١٨٦
ئەشقاقی چاوت....	١٨٧
ئەگەر عاشق دڵی ئامادەی چاو بێ....	١٨٨
هەموو ساتێ های لە پاشم...	١٨٩
بە شانەی زوڵف و ئەبرۆی...	١٩٠
ئەی مەیی پەر سینەمی...	١٩١
دیمەنێکانی کوردەی و تورکی...	١٩٢
چەند و پارایس...	١٩٣
مەنزەوە بۆ جەنانی حەق....	١٩٤
یاری من ئاوارە...	١٩٦
پێنج خشتەکی... بە تووری لامیەی حوسەت...	١٩٨
چوارخشتەکی یەکان....	٢٠٠
بە دڵ ئیمارێکە...	٢٠٢
جەڵلو جەبی...	٢٠٣
سەفەر بەر ١٣٣٦ک...	٢٠٤
سالی ١٣٣٧ک....	٢٠٦
لە چاوم بزر بوو....	٢٠٧
موسولمان....	٢٠٧
ئەی صەبا....	٢٠٨
ئەی ڕەئیسی ماه ڕوخان...	٢٠٩
قامە....	٢١٢
ئەم سالە....	٢١٣
پێنج خشتەکی جامید لە سەر غەزەلی صابری...	٢١٤
پادشاهی دڵ...	٢١٦
تاکەکان.....	٢١٩
دیوانی صابری (بەشی فارسی).. در بیان قدرت إلهی	٢٢٤
در مدح "محمد(ص)" فخر المرسلين...	٢٢٨
غزلیات.....	٢٢٩
عاشقان....	٢٣٥
لە یادەت وزیشکی پیرە...	٢٣٦
مێژووی وەفاتی مەلا ئەحمەد...	٢٣٧
مێژووی وەفاتی وەکیل ئەفەندی....	٢٣٨
مێژووی وەفاتی ... قطب	٢٣٩
مێژووی لە دونیا دەرچوونی سەید محەمەد جەباری...	٢٤١
در جواب نامە‌ی ملا عبدالحمید قطب...	٢٤٣
خورشید جەمال...	٢٤٤
مێژووی لە دونیا دەرچوونی صابری "کەلماستا عبدالحمید	٢٤٨
پاشکۆی دیوانی صابری "بەرهەمە بڵاوکراوەکانی	٢٤٩
تاکەکان	٢٥٠
تەخمیسی (صابری) لە سەر شیعری (مەحوی)...	٢٥٣
تاریخ صابری لە لایەن مەلا عەبدولکەریمی مودەریس...	٢٥٤
غەزەلی صابری کە تەخمیس کراوە لە لایەن چاندەوە..	٢٥٧
غەزەلی صابری کە تەخمیس کراوە لە لایەن چاندەوە..	٢٥٩
شیعری مەلا محەمەد شاکری...	٢٦١
پێرستی ناوەکان	٢٦٢

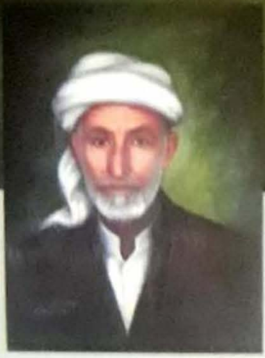

صابری - شێخ ئەحمەدین کوڕی شێخ عەبدولڕەحمان کوڕی شێخ مەحموودی (قطب)ی بەرزنجیە.

ساڵی ۱۸۸۱ز لە دێی شۆڕیجە هاتۆتە دونیاوە، لە بنەمالەیەکی ئایینی.

خوێندنی سەرەتایی لای باوکی تەواو کردوە.

دواجار لە کەرکوك لە خزمەت مەلا مەردان باوکی مەلا عەبدولمەجیدی قطب دەرسی خوێندوە. زمانی عەرەبی و تورکی و فارسی بەجوانی زانیوەو شیعری پێ وتووە.

مەلایەتی کردووە لە گوندی دێلێژە و تاڵەبان و ساڵەیی و حەسەن خانە.

دواجار گەڕاوەتەوە دێی شۆڕیجە مەلایەتی مزگەوتەکەو شێخایەتی تەکیەی شۆڕیجەی کردووە تا ساڵی ۱۹٤٤ وەفاتی کردووە و هەر لەوێ بە خاك سپێردراوە.

صابری توانی ببێتە قوتابخانەیەك بۆ بنەماڵەکەی کە چەندان نووسەر و هۆنەر و زانایان لێهەڵکەوتووە.

شایانی باسە لەو ناوچەیە تا ئەمڕۆ شاعیرێکی دیکەی لە ئاستی صابری بەخۆوە نەبینیوە.

نرخی (۷۰۰۰)دینارە